

CÂNDELA DE MONTRÉAL

LA CHANDELLE DE MONTRÉAL

Anul XIX Nr. 3

iulie – septembrie 2015 –

48 pagini

Vasile Alecsandri

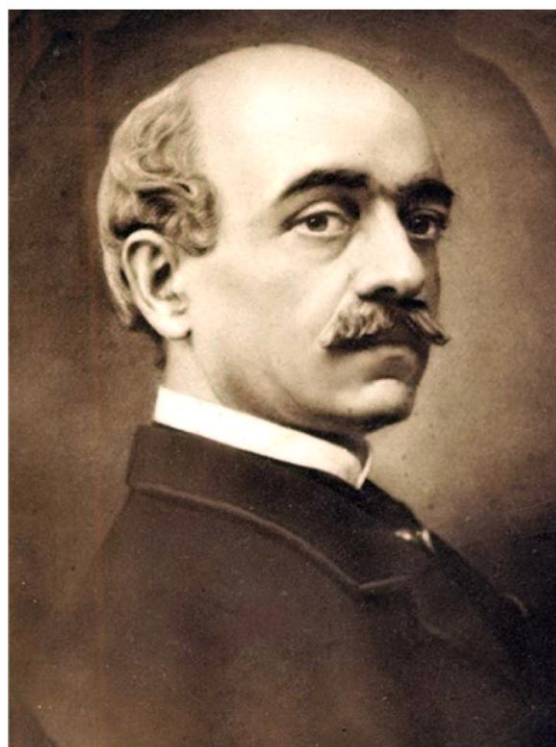
S-a născut pe 21 iul. 1821, în ținutul Bacăului și a decedat în 22 aug. 1890, la moșia sa din Mircești, jud. Roman.

Rege-al poeziei - cum l-a numit Eminescu, V. Alecsandri a fost și publicist, dramaturg, folclorist, om politic, ministru, diplomat, membru fondator al Academiei Române, al teatrului și al literaturii dramatice în România. Abordează toate genurile literare și este considerat deschizător de drumuri în literatura română modernă. În anul 1881 a primit Marele Premiu al Academiei Române pentru drama *Despot Vodă*. Creația sa literară celebrează unitatea spirituală a neamului și frumusețile țării. A fost o personalitate marcantă a Moldovei și apoi a României de-a lungul întregului secol al XIX-lea. V. Alecsandri este autorul celebrelor *Hora Unirii* și *Latina Gintă* premiată la concursul *Societății Limbilor Romanice* în anul 1878. Astăzi puțini mai știu ceva despre ziua când românii ajunseseră vedeta concursului literar al întregii latinități, organizat în orașul francez Montpellier, la 19 mai 1878 de către Societatea pentru studiul limbilor romanice.

Cântecul Gintei Latine

Latina gintă e regină
Intre-ale lumii ginte mari;
Ea poartă-n frunte-o stea divină
Lucind prin timpii seculari.

.....
In ziua cea de judecată,
Când față-n cer cu Domnul sfânt,
Latina gintă-a fi-ntrebată
Ce a făcut pe-acest pământ,
Ea va răspunde sus și tare:
„O! Doamne,-n lume cât am stat,
In ochii săi plini de-admirare
Pe tine te-am reprezentat!”

Sumarul numărului

PREDICĂ LA NAȘTEREA MAICII DOMNULUI Liviu ALEXANDRESCU, preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal	3
TABĂRA DE VARĂ „SFÂNTA MARIA” – 2015 preot Liviu ALEXANDRESCU	4
TABĂRA DE VARĂ DE LA MONTREAL JURNAL DE BORD Diacon Nicolae MARINESCU	5
DISERTAȚIE DESPRE POEZIE – Prof. univ. Antoine SOARE	7
ȘARPELE DE ARAMĂ – Sacerdoțiu liric – III – Dumitru ICHIM	10
DIALOG Doina HANGANU - BUMBĂCESCU	11
INSOMNII DE VARĂ Miruna OCNĂREANU	11
MARIAN DRUMUR, <i>DASCĂLII</i> , <i>DASCĂLII</i> sau învățământul-carusel Mircea GHEORGHE	12
SERIA ȘTIINȚE 21. DESPRE PUTEREA MEDITAȚIEI Wladimir Paskievici	14
MELANCOLII AUTUMNALE – poeme – George FILIP	16
SFÂRȘIT DE VACANȚĂ Ortansa TUDOR	17
„DISCURS POLITIC”?! Veronica PAVEL LERNER, (Toronto)	21
O SĂPTĂMÂNĂ ÎN SUD SAU EL PARAISO Corina LUCA	21
CASA DE IASOMIE Daniela VOICULESCU	23
DANIELA DIN CASA DE IASOMIE Denisa POPESCU _	23
MAESTRUL GRIGORE LEȘEA VENIT LA TORONTO Milena MUNTEANU	24
UNE VISITE À LA CLINIQUE PSYCHIATRIQUE DE MCGILL Miruna TARCĂU	25

MĂNĂSTIREA GOVORA, JUDEȚUL VÂLCEA Gheorghe Puiu RĂDUCAN – TEPESTI	28
POEZII Marcela STRAUA	30
DIN NOU DESPRE LIMBA ROMÂNĂ Marius FINCA	31
UN PIC DE RAI DIN DELTĂ de Melania RUSU CARAGIOIU	32
SPRE TOAMNĂ Livia NEMTEANU	34
RETROSPECTIVĂ TRAIAN VASAI Eva HALUS	35
URSULEȚUL ȘI ANIMALELE, poveste scrisă Michael ENDE (1929 – 1995) traducere din limba germană de Iuliana ONOFREI	35
OMAGIU VOCAȚIEI MEDICALE: MIRCEA CHIOREAN, MEDIC, BIOLOG, PROFESOR Daniela GÎFU	38
O LUME CONFUZĂ – reportaj – Cătălina STROE	40
IOANA GERMAN ȘI CORUL “LA MUSE DIVERSITÉ” În turneu în Italia Eva HALUS	41
NICOLAE GRIGORESCU, PEINTRE REPORTEUR DE GUERRE EN 1877 Prof. Dr. Paul DĂNCESCU	42
STIHIIILE NATURII Elena BUICA	42
ARDEREA DE TOT Elena OLARIU	43
JURNAL DE CĂLĂTORIE Cristina-Marina MURGEA	44
ANUNȚURILE COMUNITĂȚII	47
APARIȚII EDITORIALE (SCRIITORI CANADIENI)	48
Lia RUSE – SUB CERUL ARMONIEI	48
Liuba SÂRBU – OARE LUNA ARE CASĂ?	48
Marius FINCA – ROMÂNII ÎN MILENIUL DE ÎNTUNEREC	48

Candela de Montreal , revistă fondată și editată, din 1997, de Victor Roșca
CANDELA DE MONTREAL ARE CA SCOP PROMOVAREA CULTURII ȘI LITERATURII
SCRISE DE AUTORI ROMÂNI DIN CANADA

Redacția și administrația: 8060 Christophe Colomb, Montréal, Québec, Canada H2R 2S9; Telefon: (514) 736-0950

Redactor Șef : Victor Roșca

Administrația: Ion Lăcătuș

Ilustrațiile : Angela Faina

Consilier de redacție: pr. Liviu Alexandrescu

Redactori : Mircea Gheorghe, Ortansa Tudor, Nicolae Marinescu

Tehnoredactare: Marius Neaga

PREDICĂ LA NAȘTEREA MAICII DOMNULUI

Liviu ALEXANDRESCU,

preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal

„Nașterea Ta de Dumnezeu
Născătoare Fecioară, Bucurie a
vestit la toată Lumea; că din tine
a răsărit Soarele dreptății,
Hristos Dumnezeul nostru și
dezlegând blestemul a dat
binecuvântare și stricând
moartea, ne-a dăruit nouă viața
veșnică.”

Iubiți credincioși!

Una dintre Sărbătorile apropiate sufletului nostru, din această perioadă, este Nașterea Maicii Domnului, numită în popor și Sfânta Marie Mică - sărbătorită pe 8 Septembrie.

Astăzi prănuim Nașterea Împărătesei cerului și a pământului, ca rod al rugăciunii, al milosteniei și al facerii de bine, câștigată de la Dumnezeu, de Sfinții Părinți Ioachim și Ana. Nu prănuim nașterea unui sfânt, ci Nașterea aceleia ce este mai sfântă decât toți sfinții.

Maica Domnului începe noul an bisericesc și tot ea îl încheie, în luna August anul următor, tocmai pentru importanța pe care o are în învățătura și viața noastră ortodoxă, anume că Preamilostivul Dumnezeu a binevoit a începe și a termina planul mântuirii neamului omenesc din robia diavolului, prin Fecioara Maria.

Maica Domnului este al doilea cer sau a doua lume, cum zice Sfântul Ioan Damaschin. Cu Fecioara Maria s-a înnoit neamul omenesc, devenind Împărăteasa îngerilor, a sfinților, a tuturor popoarelor pământului și a tot sufletul necăjit și întristat, care o cheamă în ajutor.

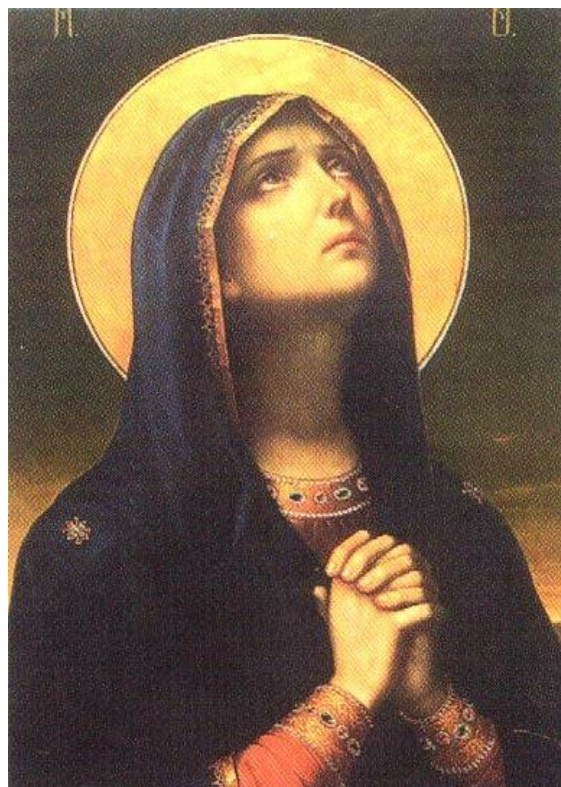
Maica Domnului a fost o persoană aleasă de Preasfânta Treime, din toate popoarele pământului, ca cea mai curată și mai sfântă fecioară, din neamul lui Aaron după mamă și din neamul lui David după tată, aleasă din doua seminții de frunte după trup.

Despre Fecioara Maria, putem spune că vine din familia dumnezeieștilor părinți, Ioachim și Ana, originari din Nazaretul Galileei. Ei ajunseră la adânci bătrâneți fără să aibă copii, dar nu-și pierduseră speranța rugându-se permanent Lui Dumnezeu să le dăruiască un urmaș. În încrederea lor, au mers până la retragerea în locuri singuratice, unde au postit, s-au rugat, au lăcrimat și și-au sfâșiat inima, până ce Dumnezeu le-a trimis răspuns prin îngeri, că cererea lor va fi primită. Așa s-a născut Maria, viitoarea Sfânta Fecioară Maria, care a fost aleasă de Dumnezeu să fie vasul ales, ce va purta în pânțe și va naște pe Mântuitorul lumii, cum proorocise Isaia: “Iată Fecioara va lua în pânțe și va naște Fiu și va chema numele lui Emanuel”. (Isaia 7,14).

Așadar, Maica Domnului s-a născut prin rugăciune și toată viața ei a fost o rugăciune. Ea și acum se roagă neîncetat în bisericile noastre, împreună cu toți sfinții, pentru noi, pentru mamele și copiii noștri, pentru toți cei ce cred în Dumnezeu și iubesc poruncile Lui. Maica Domnului stă în genunchi înaintea Preasfintei Treimi și se roagă împreună cu îngerii și cu Apostolii, pentru pacea lumii, pentru iertarea păcatelor și mântuirea tuturor oamenilor.

Să serbăm cu bucurie sfânta zi a Maicii Domnului! Să o lăudăm cu cântări duhovnicești, să cădem în genunchi înaintea sfintei ei icoane și să binecuvântăm pe aceea pe care îngerii o laudă în cer. Să o venerăm cu toata evlavia și cu toată dragostea, căci prin mijlocirea ei, ne facem fii iubiți ai Lui Dumnezeu, ne umplem de darurile cerești și ne curățim inimile, mărturisind-o ca Maica Lui Dumnezeu.

Lumina sfintei sărbători de azi, să vă lumineze tuturor viața iar bucuria Praznicului să rămână veșnic în inimile voastre, urându-vă: „La Mulți Ani cu împliniri duhovnicești”, tuturor creștinilor și a celor care poarta numele Născătoarei de Dumnezeu.

TABĂRA DE VARĂ „SFÂNTA MARIA” – 2015

preot Liviú ALEXANDRESCU

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu, și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Nathaniel, arhiepiscop al Episcopiei noastre „Vatra Românească” și cu sprijinul părintelui vicar, Dan Hoarste, al doilea an al taberei de vară „Sfânta Maria” - 2015, organizată în perioada 19-25 iulie, s-a încheiat cu succes.

Acest succes se datorează atât preoților, doamnelor preotese, cadrelor care au susținut acest program cât și ostenitorilor participanți.

De-a lungul timpului, copiii s-au obișnuit să stea departe de casă, să nu fie dependenți de părinți, să se integreze într-un grup nou, să socializeze și să lucreze împreună.

Majoritatea copiilor au dovedit un mare interes și respect pentru toate activitățile îndeplinite, impresionând prin comportamentul moral și deosebita evlavie față de momentele de rugăciune, dovedind prin aceasta/ că provin din familii de buni creștini.

Copiii s-au bucurat de foarte multe activități, începând de la jocuri sportive, cântece, ore de educație religioasă-morală, precum și vizite la mănăstire sau la ferma de animale. Fiecare zi din câmp/ a fost diferită de alta, trăită la maximă intensitate!

În cadrul programului zilnic, un loc deosebit de important l-au ocupat rugăciunea și învățătura de credință: atât slujbele de dimineață, de seară, cât și rugăciunile din timpul zilei, au hrănit sufletește și au încununat toată învățătura și explicația teologică adusă de slujitori.

Nu în cele din urmă, ca bucuria zilei să fie deplină, copiii se adunau seara, în jurul imensului foc de tabără, aplaudând după fiecare cântec, poezie sau o glumă „cu gust”.

De asemenea, copiii au beneficiat de mâncarea, cum spunem noi „ca la mama acasă!”, deoarece, totul a fost gătit în bucătăria campului, din produse proaspete, naturale și de mâinile bunelor gospodine.

Timpul s-a scurs foarte repede și a sosit momentul îmbrățișărilor, al împărtășirilor de sentimente, de impresii și de împărțirea numerelor de telefon.

În urma frumoaselor impresii, copiii s-au despărțit cu promisiunea revederii în anul viitor.

Nu putem uita ajutorul adus atât de preoții slujitori, doamnele preotese, monitori, bucătărese și alți voluntari, precum :

Preot Liviu Alexandrescu și preoteasa Claudia

Preot Daniel Banu și preoteasa Miruna

Preot Catalin Stoleru

Diacon Nicolae Marinescu și soția Nicoleta

Monitori din Montreal :

Alexandrescu Irina-Bianca

Bogdan Mihai

Alex Deresteanu

Monitori din Ottawa:

Banu Livia Olivia

Bogdan George Diaconescu

Roxana Costea

Ana Ignat

Experiența acumulată în perioada campului de vară, a conjugat educația de familie cu educația religioasă-morală, adusă de pedagogi, preoți și profesori, motivând astfel, bucuria părinților și a copiilor.

Viitoarea generație de credincioși va purta amprenta educației acumulate în perioada campului de vară și cu mare plăcere își vor aminti de frumoasele momente petrecute la vremea tinereții.

Mulțumim Bunului Dumnezeu și Maicii Sale - „ocrotitoarea care poartă numele campului de vară”, căci ne-a trimis copii buni, înțelegători și dornici de înțelegerea Tainelor Lui Hristos.

Dorim ca și în anul următor să putem continua acest program, spre bucuria și împlinirea Bisericii și a familiilor de credincioși.

TABĂRA DE VARĂ DE LA MONTREAL

JURNAL DE BORD

*Diacon Nicolae MARINESCU***Ziua I**

Prima zi a Taberei de Vară a Vicariatului Canadei a fost o reușită, atât pe plan religios, cât și pe plan administrativ.

Părintele Cătălin i-a captivat pe copii cu Pilda Semănătorului, în timp ce părintele Liviu și cu preoteasa Claudia au asigurat masa de prânz și barbecue-ul de seară. Părintele vicar Dan a coordonat rugăciunea de seară, în

fața unei icoane a Maicii Domnului între pomi, în mijlocul naturii.

Copiii au avut o zi plină: s-au distrat, s-au jucat, s-au rugat și au legat prietenii. Nu în ultimul rând, monitorii și-au dat silința să îi supravegheze și să îi susțină pe colegii lor mai mici.

Un lucru e sigur: nimeni nu s-a plictisit!

Ziua a II-a

După rugăciunea de dimineață și micul dejun, copiii participanți la tabără au stat alături de părintele Liviu și au dezbătut tema parabolei Fiului Risipitor. Atenția și întrebările copiilor au dovedit un interes activ pentru tema discutată, aceea a relației dintre părinți și copii.

Deși ploaia ne-a limitat activitățile în aer liber, după lecție copiii au putut să participe la jocuri de creație și la activități de lucru manual, coordonate de Bogdan și Livia, moderatori de la Ottawa.

A urmat apoi o vizită la Mănăstirea grecească a Maicii Domnului „La Consolatrice” (Mângâietoarea), aflată în imediata apropiere a taberei.

După un prânz cu bucate românești (ciorbă de pui și ardei umpluți), a urmat un program de voie, iar mai apoi vizita unei ferme din împrejurimi, unde copiii au putut hrăni vițelii nou-

născuți cu biberonul. La întoarcere, vrednicele bucătărese i-au așteptat cu pui și cârnați la grătar, salată verde și cartofi piure.

Ziua s-a încheiat cu rugăciunea de seară și discuții libere între preot și copii pe diverse subiecte specifice vârstei.

Ziua a III-a

După ziua ploioasă de ieri, în dimineața celei de a treia zile, soarele și-a împletit razele cu rugăciunea noastră. A urmat micul dejun și apoi o incursiune în Pilda Bogatului nemilosiv și a săracului Lazăr, orchestrată de părintele Nicolae. În partea a doua a prezentării, copiii au vizionat un scurt film pe tema

aceleiași pilde, iar părintele Liviu a răspuns întrebărilor adresate de participanți. Prânzul le-a adus o delicioasă ciorbă de legume, pregătită cu măiestrie de doamna Maria de la biserica noastră.

În partea a doua a zilei, sub îndrumarea monitorilor, s-au încins câteva jocuri în curte și nimeni nu s-a lăsat așteptat, de la cei mici până la cei mari.

Nici spiritul românesc nu a fost uitat. Cu versuri scrise pe farfurii de carton, copiii și preoții au învățat un cântec patriotic românesc dedicat domnitorului Ștefan cel Mare: „Când a fost să moară Ștefan”.

Astfel s-a încheiat încă o zi în care copiii din tabăra de vară și-au îndestulat sufletele cu Cuvântul lui Dumnezeu, iar seara i-a găsit „osteniți de joc” și gata pentru o nouă aventură.

Ziua a IV-a

O nouă zi de tabără, noi prietenii și noi experiențe duhovnicești pentru copiii din tabăra de vară. Dimineata a debutat, ca de obicei, cu rugăciune, sub conducerea părintelui Liviu. Acum, după doar câteva zile, copiii știu în mare parte, rugăciunile începătoare, Tatăl Nostru, Crezul și melodiile uzuale.

Imediat după aceea, exercițiile de înviorare conduse de Alex și Roxana le-au adus tuturor un mai bun tonus și o foame mai mare pentru micul dejun.

Lecția de religie a zilei s-a concentrat pe subiectul creației lumii. Copiii au înțeles etapele creației, rostul creației și raportul dintre știință și religie cu privire la originea universului.

După un program de voie, copiii au răpus invitației părintelui și au vizitat Mănăstirea grecească de maici din apropiere, unde au înțeles detaliile vieții monastice, ocupațiile maicilor și au putut vedea cum se pictează icoanele pe lemn sau cum se fabrică lumânările de ceară.

Prânzul bine meritat cu bucate pregătite cu dragoste de preotese, iar mai apoi un film documentar despre Sfântul Munte Athos.

În partea a doua a zilei, vremea s-a îmbunătățit și ne-a răsplătit cu un mândru curcubeu.

Pe seară, copii au avut plăcuta surpriză a timpului senin, care le-a permis o baie în piscină, iar mai apoi, un consistent foc de tabără.

Seara s-a încheiat cu un barbecue și cu mulți oaspeți sosiți pentru a da o mână de ajutor și a se bucura împreună cu copiii lor. DJ Cătălin a animat petrecerea cu muzică românească de calitate.

Ziua plecării

„Ah, dacă am mai fi avut o zi...”

Acesta a fost cuvântul de pe buzele tuturor în ultima zi de tabără. Copiii își legaseră prietenii și ar fi dorit să mai rămână în atmosfera aceea de apropiere față de Dumnezeu și de prietenii lor. Au venit ca niște persoane distincte și au plecat ca o familie. O familie ce își dorește să se regăsească și în anul care vine.

Fiind ultima zi, copiii, monitorii și preoții prezenți au dedicat-o Maicii Domnului, ocrotitoarea taberei, prin imnul acatist al Bunei Vestiri, oficiat în cortul albastru, cort care a servit în aceste zile drept atelier, capelă, sală de muzică și loc de petrecere a timpului liber.

Părintele Daniel de la Ottawa a dat apoi binecuvântarea pentru masa de prânz și cu toții am servit supă cremă cu crutoane și piure cu salată de varză.

După masă, s-au înmănat diplomele de participare la tabără, iar prin grația unei donatoare anonime, copiii au primit tricouri cu logo-ul taberei și au făcut fotografia de grup.

Ca o statistică a zilelor de tabără:

- în toate aceste zile, cel puțin un preot a fost prezent tot timpul în tabără
- monitorii s-au achitat cu brio de misiunea lor, acționând ca legătură între preoți și copii
- preotesele și bucătărelele s-au străduit și au reușit să pună pe masă mâncare proaspătă și gustoasă
- ajutorii și ostenitorii au contribuit cu timpul și donațiile lor pentru confortul copiilor participanți
- copiii au beneficiat de o asigurare de tabără, suportată de catedrala „Buna Vestire”

Dumnezeu să le primească jertfa și ... să ne vedem sănătoși la anul !

DISERTAȚIE DESPRE POEZIE –

Prof. univ. Antoine SOARE

Aș vrea să prezint în cele ce urmează cititorilor revistei Candela câteva din concluziile la care am ajuns privind creația și recepția textului poetic. Aceste concluzii se întemeiază pe cunoștințele și observațiile teoretice acumulate de-a lungul carierei mele de profesor de literatură franceză la Universitatea din Montreal și pe experiența practică a compunerii, în cursul ultimilor treizeci de ani a unui număr

restrâns de poezii recent publicate în volumul *Pretexte pentru paradis*. Cu permisiunea cititorilor mei, voi ilustra mai multe din pricipiile pe care le voi expune cu texte alese chiar din acest volum.

Încep prin a preciza că în poezie, ca în toate artele de altfel, încadrarea teoretică este un complement mai mult decât bine venit al talentului și al exersării lui spontane. Este bine să poți crea ceva în virtutea unui astfel de talent, este însă înca și mai bine să fii conștient în mod conceptual pe tot parcursul de procesul acestei creații, de mijloacele la dispoziția ta, de scopul pe care îl urmărești, pe scurt de toate considerațiile teoretice pe care doxa populară le consideră străine, și chiar dăunătoare a ceea ce se numește în mod curent inspirația. O inspirație pe care Paul Valéry, unul dintre puțini poeți despre care se poate spune că a atins perfectiunea, și ferm adept al lucidității în procesul de creație, mergea până la a o considera nedemnă de adevăratul poet. Cu decenii înaintea lui, Edgar Allan Poe afirma ca ar fi scris celebrul și emoționantul său poem *Nevermore* la cât se poate de rece, ca un tehnician interesat numai și numai de matematica cuvintelor.

Nu pot să nu dau dreptate acestor doi prestigioși referenți și cred și eu ca și ei că poezia constituie mai înainte de toate și la urma urmei o sărbătoare a cuvintelor, și că poetul, care prezidă la această sărbătoare, este un magician al cuvintelor, născut pur și simplu cu alte dicționare în cap decât semenii lui, ca pianistii cu alte claviaturi, mai bogate, mai precise, mai rapide și mai complexe. Cam asta ar fi, cred, sensul anecdotei după care, lui Degas, pictorul impresionist care i s-ar fi plăns că nu este și el poet, atunci când îi era capul plin de idei și inima de simțăminte, Mallarmé, un alt magician fabulos al limbii, i-ar fi răspuns că poezia nu este făcută din idei, și nici din simțăminte, ci din cuvinte, și numai din cuvinte. Celebrul lingvist Roman Jakobson spunea cam același lucru atunci când propunea definiția după mine cea mai adevărată și mai profundă a poeziei, în termeni a caror tehnicitate este mai accesibilă decât s-ar crede la prima vedere : « Poezia este proiecția axei paradigmatică pe axa sintagmatică ». Prin axa paradigmatică, Jakobson înțelegea pur și simplu înșiruirea cuvintelor pe verticala dicționarilor, de la A la Z, și prin axa sintagmatică înlanțuirea acelorași cuvinte în orice discurs coerent, adică pe orizontala discursului. În limbajul curent, locutorul își alege de pe axa paradigmatică cuvintele de care are nevoie ca să comunice numai în funcție de utilitatea lor referențială, adică spune « scaun » sau « masă » pentru că așa se desemnează în românește mobilele respective. Nu este vorba aici

de proiecție, ci de simpla preluare. Poetul procedează altfel. El alege « masă » pentru calitățile intrinsece ale acestui cuvânt, considerat ca o secvență fonetică și, eventual, grafică, pentru raporturile lui de consonanță, de rezonanță sau de rimă cu alte cuvinte de pe aceeași axă paradigmatică. Pentru că « masă » rimează cu « casă », de pildă, el va zice « Capra sare masa/Iada sare casa », și nu « Capra sare scaunul ». În acest context el este liber să aleagă, și alege numai după criteriul rimei, în măsura în care axa sintagmatică, adică logica discursului, i-o permite. Ceeace el obține procedând astfel, o vedem chiar din exemplul special ales din domeniul proverbelor: el conferă adevărului mai mult sau mai puțin verificat pe care îl exprimă, autoritatea supremă, incontestabilă a limbii. Doar ca o fi așa cum spune el, din moment ce « masă » rimează cu « casă ». Jakobson a analizat din acest punct de vedere celebrul slogan electoral de pe vremea lui Eisenhower, « I like Ike » unde cuvintele simulează numai prin calitățile lor intrinsece, fonetice și grafice, îmbrățișarea între candidat și alegător.

Putem acum să revenim la remarcă lui Mallarmé. Atunci cind el spunea că poezia nu este făcută din idei nici din simțăminte, el nu înțelegea prin asta că mesajul poetic ar fi lipsit de astfel de elemente, ci că ele nu ocupă locul principal. Acest loc principal revine cuvintelor alese în mod poetic pe axa paradigmatică, în așa fel încât să confere acestor idei și acestor simțăminte, în ele înseși fără mare interes, autoritatea limbii, să le facă să vibreze și să se impună prin alte calități decit ale lor proprii, prin calitățile materiale ale limbii care le exprimă. Această evidență se impune și a contrariu: să fim serioși, pe cine pot interesa trăirile mele, gândirile mele, atunci când ele există sub o formă sau alta în fiecare din noi. Ce mare idee până la el necunoscută, sau ce mare simțământ nemaiauzit Eminescu ar fi anunțat primilor lui cititori? Niciunul, pentru că în cazul contrar, el ar fi scris de pildă un tratat de filozofie de o originalitate ieșită din comun, cum au făcut-o Kant sau Hegel. Menirea lui nu era asta, ci aceea de a confera momentelor existențiale imortalizate în poemele lui, și încercate mai mult sau mai puțin de toți cititorii fără ajutorul lui, autoritatea de netăgăduit a limbii. Când o poezie ne impresionează, nu este pentru că ceea ce ea exprimă nu ne este cunoscut, ci dincontra, pentru ca recunoaștem în ea tot ce am simțit și gândit deja noi înșine, dar acest tot ne este prezentat în oglinda limbii pe care o folosim, oglinda în care ne regăsim cu toți adevărul, confirmat și cristalizat o dată pentru totdeauna.

Această oglindă nu este cea a limbajului obisnuit, ci a limbajului poetic, unde cuvintele se chiamă unele pe altele și răsună unele într-altele, grație combinațiilor cât mai rafinate și mai complexe în care le adună poetul. În acest sens ceea ce, după mine, este cu adevărat valoros în poezie, și care durează, este măiestria tehnică, ea singură face ca cititorul să își amintească până la obsesie de anumite versuri, și numai astfel de versuri, făcute să te urmărească, merită într-adevăr să fie scrise. Restul nu este decit o onorabilă maculatură. Înțelegeți deci desigur de ce eu am preferat genul scurt și cu o prozodie riguroasă. Vorba multă, cum spune proverbul, sărăcia omului. Poezia este o esență lingvistică tare, foarte tare, care nu se poate degusta decât în doze foarte mici. Pe această temă

a lapidarității și a minuției tehnice am comis un catren mai mult sau mai puțin epigramatic, intitulat « Poetul » :

Doamne, cum de-l mai înduri?
De ore în patru labe,
Cică printre crăpături
I-au scăpat niște silabe.

Jakobson vorbea de proiecția unei axe pe alta, eu aș vorbi mai degrabă de interacțiunea lor, în măsura în care poetul nu pornește, ca oratorul politic, de pildă, de la un plan de exprimare prestabilit, ci el își modifica neîncetat acest plan, și chiar îl descoperă, în funcție de rezultatele căutărilor lui pe axa dicționarului. Să luăm exemplul cel mai simplu, cel al rimei. Cine nu s-a întrebat măcar o dată dacă rima precede conținutul exprimat sau invers. Răspunsul este exact la mijloc, rima și conținutul se cheamă și se descoperă unul pe altul. Minunatul poem al lui Eminescu, de pildă, "Dintre sute de catarge", și tot ceea ce el exprimă, nu ar fi fost posibil dacă, din pura întâmplare, « catarge » nu ar fi rimat în limba noastră cu « sparge », oferind astfel poetului embrionul tuturor celorlalte versuri.

Personal, am încercat să exprim aceste considerații într-un alt catren intitulat « Muzei »:

În cutia cu cuvinte să căutam mi-e drag,
Tu le trezești mai bine de pe-unde dorm de-a valma,
Și când horesc destule cât să îți umple palma,
Cea mai fericită tu ești că-mi iese de-un șirag.

Recitarea poetică trebuie să țină și ea cont de aceste evidențe. O dezbatere din păcate fără sfârșit opune două școli de recitare : una care se silește să spună poezia cu ritmurile și intonațiile limbii curente, ca și cum ar fi vorba de o conversație oarecare. Ascultând pe interpreții acestei școli, te întrebi de ce poetul și-a mai bătut capul să scrie în versuri cu ritm și cu rimă, atunci când el putea să scrie direct în proză. A doua școală caută din contra să restituie cuvintelor valoarea specifică pe care ele le au numai și numai în poezie, unde ele sunt convocate numai și numai pentru calitățile lor sonore, pe care și le pun unele altora în evidență . Recitarea poetică trebuie să devină atunci incantație, ceremonie a limbii, dramatizare a limbii, cu intonații și prelungiri nefirești, cu urlete, cu țipete la nevoie. Cine a avut privilegiul să asculte pe Guillaume Appolinaire, într-una dintre primele înregistrări sonore din istorie, recitându-și celebrul « Sous le pont Mirabeau », sau pe George Călinescu intonând poemele sale nu se poate indoi că acesta este unicul fel acceptabil de a recita poezia.

Tot în acord cu aceste considerații, eu m-am ținut destul de departe de expresia lirică, și în chiar cântecul meu am izolat acest domeniu, ca pentru al limita mai bine, într-o parte separată, intitulată « ciclu intim ». Permiteți-mi să reproduc aici două eșantioane al acestor concesii pe care le-am făcut subiectivității mele, cu conștiința ca ea nu interesează pe nimeni atâta timp cit ea nu se impune prin puterea cuvintelor pe care le-a mobilizat. Uitați deci o prima destăinuire, intitulată « Regăsire », scrisă în urma unei reveniri la Marea Neagră, după patruzeci de ani de exil :

M-am lăsat îndelung să mă alinte spuma
Pe țărmul cu surîsuri de mare așternut,
Era cu ani în urmă, și e din nou și-acuma,
De parcă-mi strâng trecutul în cel mai cald sărut.

Peste pasul de-atunci valul și-a trecut guma,
Și-am învățat cu vremea, oricât să cred n-am vrut,
Că pe țărmul mereu cu aur nou cernut,
Și îngerii când calcă, tot li se șterge urma.

Dar și că ea revine, ca-n La Steau postuma
Lumină a iubirii. Trecut repetrecut,
N-am știut cum s-a dus, ș-acuma nu știu cum a

Întins un luciu proaspăt pe țărmul veșnic brut,
Unde buzele apei își recaută bruma
Ca un fior de-al doilea pe-obrazul dispărut.

Tot în registru intim, uitați și două vise:

UN VIS

Visez până-mi pierd firea la când vor fi și unde
Viața cât nu pot zeli cei mai darnici așterne,
Planete fără număr albăstrite în unde
Și veri de ani lumină sub zenituri eterne,

Vin mereu nou și gata, în stelare cisterne,
Banchetului galactic setea să i-o inunde,
Îngeri din cer în cer bătându-se cu perne,
Tinereți peste moarte legate-n șir cu funde,

Nuferi de nemurire pe lacuri mari, rotunde
Palate unde timpul prin geamuri nu pătrunde,
Visez, și mâine visul de rest îl voi discerne,

Dar azi e viu și-avea și-n minte mi se-ascunde
Un gând că el va-nvinge blestemele externe,
Că-i paradis dincolo de umbra din caverne.

ALT VIS:

Fac vise uneori extrem de dureroase
Unde, bătrân, redeștină tinere disperări,
Ucigașe trăiri dintr-alt veac reîntoarse.
Este ca nou calvarul, sub și mai grele zări.

La chinuri de-altă dată dece oare reviu
De-mi dau peste cap anii, și sângele-ndărăt?
N-a fost de ajuns rana de-atunci, pe zi, pe viu,
Și-n noapte redeschisă, acum cui s-o arăt?

Ați remarcat desigur că, iarăși în acord cu concluziile mele teoretice, eu privilegiez formele fixe, cu prozodie exigentă, sărbătoarea cuvintelor, despre care vorbeam mai sus fiind tocmai o victorie mai mare sau mai mică asupra hazardului lingvistic, exact în felul în care o pasiență reușită este o victorie asupra hazardului cărților. Cu cât dificultățile tehnice sunt mai mari, cu atât este mai mare victoria. Permiteți-mi să vă semnaliez în direcția asta că am îndrăznit să inovez în domeniul deja aproape milenar al sonetului, practicând sonetul nu cu patru rime, așa cum se face de obicei, ci numai cu două. Cred că limba română se pretează în mod particular la acest exercițiu.

În afara « ciclului intim » de care vă vorbeam, am încercat să practic o poezie obiectivă, de felul celei inițiate în Franța de parnasienii de la sfîrșitul secolului 19 și duse la perfecțiune de către Mallarmé. Sper ca titlul acestei părți din cîrticica mea spune destul despre ce este vorba: « Lucruri și animale ». « Piersica » de pildă:

Din voluptăți piezișe pârgu-n trup mi se iscă,
Îndestulat molatec de o cereasca hrană.
În penumbra pudorii ce-abea abea îl riscă,
Zahăr viu aburind suava lui membrană,
Pe ramuri bizantine spre dinți de odaliscă
Obrazul mi-l întind, nerăbdător de rană

Sau « Scara », scrisă în amintirea nopților de iarnă prost luminate de la București, pe vremea când, copil fiind, trebuia să urc singur până la etajul trei, unde se afla apartamentul părinților mei:

Ca bale de balaur muribund într-o turlă,
Urc dintr-un miez de iad spre tiranice bolți,
Pe o căldare-a nopții încolăcită urlă
Din etaj în etaj spirala mea cu colți.
Sau « Ușile »
Cine vine? Cine iese? Cine trece? Cine-i? Cine-i?
Nimeni, nimeni câteodată, un fior numai prin țâțâni,
O absență agitată ca în cutele cortinei.
Noi gemeam doar, și tu ne-ngâni,
noi gemeam doar, și tu ne-ngâni.

Sau, în fine, « Ferestrele », pentru a rămâne în domeniul arhitecturii domestice:

Când plopii serii-alungă pe stradă alăute,
Și tot mai des luminii printre-umbre-i trece dalta,
Noi atîrnăm de ziduri icoane absolute,
Cu sfinți care așteaptă de-o parte și de alta.

Alteori, încerc să deghizez o subiectivitate în ea însăși prea plicticoasă după mine sub aparențele paștisei, adică a imitării deliberate a unui stil particular sau a unui curent literar. Înțelegerea poemelor de acest fel presupune desigur o oarecare cunoaștere e textelor de referință. Permiteți-mi să vă prezint, de pildă, o "Toamna simbolistă":

Au leșinat pe lespezi albastrele agave,
Girafe triste la geamuri ling chiaguri de soare,
Îmi leapadă sufletul galbenuşuri jilave
Pe tărgile scării, splendoarea toamnei ma doare.

Aiurări aurite și stîmbături gîngave,
Se perindă pe lacuri în solara stupoare,
Mi-e amintirea beată de-o veștedă licoare,
Ca în străfund sfârșeala celor mai mari epave.

Cu acorduri prelinse din boare caldă-n boare,
Clape, frunzele, pentru notele lungi și grave
Culcă pe pianul străzii bolnava lor rumoare,

Bântuie prin mansarde sinucideri lingave.

Requiem, o, requiem pentru ziua ce moare
Plecătă peste rugul celor din urmă lăve.

Doua poeme din cîrticica mea îmi sunt deosebit de dragi pentru că ele ilustrează cred cel mai bine nevoia recitării nu în modul limbajului curent, ci în acel al muzici lingvistice

niciodată destul de depline, despre care Rimbaud putea spune cu tristețe: « La musique savante manque à notre désir ». Primul se intitulează « Dans cu țiganul »:

Păi atuncea stai că
Să-ți dansez eu, taică,
Cu-o floare la gaică,
Dup-o balalaică,
Pe o masa scundă,
O sârbă rotundă,
Iute și mărunță,
Cu-ocoluri de undă
Și suciri de fundă,
În genunchi cu trestii
Și șoldul ca peștii,
Pân-ai să vezi chestii
Ca în fundul ceștii,
Cu-n clocot călăi
Tras de la călcăi,
Ca ațe
Prin mațe,
Pân-la căpătăi,
Doar să-mi dai cât îi.

Cât despre al doilea, el ar trebui pur și simplu cântat, cu bătăi bine ritmate de tobă :

PEPENELE

Jucați nuni, jucați miri,
Jucați prinți și emiri,
Uitați-mă, eu vi-s
Beitul din vis,
Măcelăritul bei
Cu răni de zăpadă,
Să-l mănânci
Și să-l bei,
Fi-v-aș pradă,
Rostogol efendi
Spart și rupt de mulțimi
Pe un mal cu incendii
Și mari cruzimi.
Tu, mesean din cei buni,
Carnea nea să-mi aduni
Dintre viole,
Dintre cupole,
Dintre gondole
Și semiluni,
Dintre viole,
Dintre cupole,
Dintre gondole
Și semiluni.

Închei această articol cu câteva cuvinte privind o a treia parte a cîrticelei mele, care conține traduceri. Mărturisesc că traducerea este domniul meu preferat, în măsura în care ea eliberează poetul de orice considerent de expresie personală, pentru a-l lăsa liber să se consacre pe deplin virtuozității tehnice. Asta pe lângă faptul că a traduce un text înseamnă după mine a-l lua în posesie, a țî-l apropria la nivelul cel mai înalt, celelalte două nivele fiind, primul, memorizarea însoțită de recitare și, al doilea, analiza critică.

ȘARPELE DE ARAMĂ – Sacerdoțiu liric – III – Dumitru ICHIM

Holocaust

Ca Isaac adesea
câinește în lăuntru meu mă strâng
și ca pe-un os îmi ronțai,
ascuns în noapte, gândul meu nătâng.
Spre ardere de tot,
din naștere, am fost cules,
cu focul meu din Tine să mă-nfrupt,
să mușc din fagure de jar,
precum cu dinții pulpa unui fruct,
cum lupul nopții coasta lunii mușcă,
să scap din lutăria mea de cușcă,
strugur să-Ți fiu, zdrobit până la must,
să Te cuprind în psalmi de vâlvătăi
și din răcoarea de lumină și văpăi
din Dumnezeu să gust
până la arderea de tot.
Așa..., tot ronțai zi și noapte
la cugetul netot,
flămând de Tine ca o stea de hău.
Nu-Ți cer de la brutar dărbul aburind,
că-s mulțumit cu fărâmtura de la pâine,
avea dreptate îngerul trimis,
certând pe Avraam precum socot:
lui Dumnezeu
se-aduce-ntotdeauna Mielul prea curat,
și nu (spre mine arătând) un câine
spre ardere de tot.

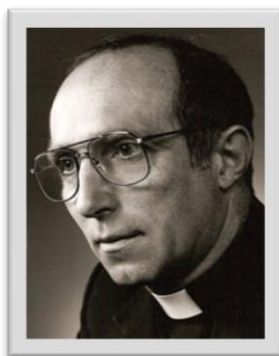
Încă, în port, mai aștept

..și eu trebuie să plec.
Mare,
nu te-am întrebat niciodată,
când te desparți de tine
cum o fi urcarea spre nor?
Te doare?
...înțeleg, înțeleg, înțeleg...
Și totuși
cum de tăcerea lacrimilor noastre
fiind de-aceiași sânge
e de-o ființă cu urma Lui sărată?

Nu frunze, crengi, ci rădăcini ți-aduc

Prihană sau ocară –
cum aş putea s-o smiorcăi
pe pragul Tău de psalm?
În poala Ta lin, pur și calm
mai doarme încă
fetița umbrei de vioară.

Mi-e gustul crâncen, de prin alte zodii,
singurătăți ce le cunosc doar pinii.
Demult mi-am smuls dintru adâncuri
coroana rădăcinii.

Cu mii de brațe e-adevărata-mbrățișare!
Luminii Tale – servul,
setos așa cum prin păduri
e-n sântă mâncare
cerbul.

...și totuși, de pe plaiul Tău cu nouri
muți,
scoboară, mai în vale!
Nu-n semetie mi-e pofta să-nțeleg,
cu pumnul strâns
trântindu-mă-n țărână,
ci să m-ajuti.
Mi-e frig și noapte, ține-mi
coroana-n mână,
din cerul Tău răsfrânt și roditor pe ape
cu buzele-nsetate ca să pot
dumnezeirea-ntreagă să-Ți culeg,
nimic din veșnicie să nu-mi scape!

Piatra Soarelui

„Ce casă îmi veți zidi Mie?”
Așa grăit-a Domnul
către Fiii Oamenilor.
A venit piatra de râu:
„Doamne, nu am ziduri,
dar cu mine ai zidit muntele,
neatins de mână de om,
nezburat nici măcar
de vreo umbră de înger,
și tot din osul meu
ai cioplit pleiadele fără turle și minaret
și pe toate tăcerile lor
ai așezat oceanele pescarilor Tăi.
Doamne,
grăiește către Fiii Oamenilor,
noaptea
să pună sub cap piatra curată
a mâinilor Tale,
și mă voi face scară plină de îngeri,
corcoduș înflorit în noaptea cu denii...
Grăiește către Fiii Oamenilor,
ziua
să mă ridice ca pe un ou

să vadă locul celor trei zile de noapte.
Spune-le
să nu le mai fie frică de Tine,
deși Te-au bătut
cu harapnic de bou prins în jug.
Spune-le
că eu sunt Piatra Soarelui,
piatra pe care ziditorii
nu au luat-o în seamă,
piatra din care a țâșnit sânge și apă,
tuturor
acelora ce-au însetat
tăbârcindu-și pustia, mormântul...
Spune-le
că eu sunt Piatra Soarelui.
Și atât!

Pogribania împământenirii

Cugetătorului
doar umbra tainei du-i.
El pajurei cu ciudă
i-ar jumuli aripa
să-mi demonstreze
că-i din același neam
cu găscă și găina.
Contemporan
cu vulturinul zbor al lui,
zgârcit mi-ascund deopotrivă
și-otrava slovei și lumina
ce tereziei îi răstoarnă clipa.
Cugetătorului
eu taina nu i-o spun
și nici măcar secretul ce-l adun
prin împământenire.
Au nu-s dator
pământul să-l întorc în palma Lui?
M-oi îmbrăca-n stihar de sărbătoare
ce-o viață-ntreagă l-am țesut cu calm.
Îi voi întoarce (poate)
chipul Lui de psalm,
ceva apoi și din asemănare,
dar niciodată ce l-am fost
propria Lui suflare.
Cugetătorului
doar umbra tainei du-i.

Rugul aprins

Descalță-te,
se auzi din rug de foc nemistuit;
e preînchipuire, de vrei semn –
a descălțării de grăunț!
Nu întreba de tâlcul greu!
Pe-aceleași urme Dumnezeu
spre tine s-o întoarce de pe lemn
îmbrățișându-te desculț!

DIALOG

Doîna HANGANU - BUMBĂCESCU

Tânărul: Domnule profesor, vreau să vă rog să-mi spuneți cum se vede viața la cei optzeci de ani ai dumneavoastră?

Bătrânul: E prima oară, când mi se pune o astfel de întrebare. Ar trebui să stau și să mă gândesc înainte de a da un răspuns, pentru că e o întrebare grea. Dar prefer să spun pe loc ce gândesc. Astfel voi fi mai sincer și nu voi avea timp să meditez. Cum se vede viața? E foarte frumoasă și îți pare rău că se apropie

timpul să te desparți de ea. E minunat să privești pădurea, să asculți noaptea cântecul privighetorilor, să privești cerul înstelat – când nu te împiedică luminile citadine, să iubești, să cunoști dragostea cu durerile și bucuriile ei. Am avut ani de mari împliniri, de fericire chiar, dar printre ei și perioade foarte dureroase. Am avut norocul să cunosc oameni de seamă, care mi-au marcat viața. Am avut o mamă la umbra căreia m-am format și care mi-a modelat sufletul. M-a învățat să iubesc cultura, muzica, poezia. Și m-a învățat s-o iubesc pe ea. Anii bătrâneții sunt și anii bilanțurilor.

Revezi succesele – dar și insuccesele – din viața intimă, realizările din viața socială și profesională. Optzeci de ani e și perioada regretelor. Am citit unele interviuri în care, la întrebarea „regreți ceva din viața dumneavoastră” persoanele respective au răspuns cu emfază: „nu, nimic nu regret”. E o minciună să spui așa ceva. În primul rând te minți pe tine însuși. Viața niciunui om nu e alcătuită numai din împliniri. Regretele există, sunt partea dureroasă a acestor ani ai mei. După optzeci de ani ai multe de regretat: o alegere greșit făcută, o vorbă spusă nelalocul ei, un gest necugetat, o părere prea bună sau nedreaptă despre cineva, un drum pe care, dacă l-ai fi ales te-ar fi dus la mai bine, dar nu te-ai hotărât să-l alegi. Și multe, multe altele.

Nu toate greșelile sunt capitale, dar judecându-le cu mintea de acum, sunt motive de regret.

Dar cea mai mare durere a vârstei acesteia este pierderea pe rând a celor foarte dragi: părinții, rudele apropiate, prietenii buni. Purțăm în suflet pe toți morții noștri, Pictorul Corneliu Baba vorbea în „Jurnal”ul său publicat în 1995, răspunzând parcă la întrebarea pe care mi-ai pus-o. Iată-i cuvintele: „la nouăzeci de ani nu te mai întrebi unde ți-e locul. Lângă cei tineri pe care îi auzi venind, nu ai ce căuta. În marșul forțat al generațiilor de mijloc, nu te poți găsi. Lângă cei bătrâni, locul e pustiu, unde au fost ei, nu mai e nimeni.”

Tânărul: Vă gândiți vreodată la moarte?

Bătrânul: Ei, la vârsta asta e normal să mă gândesc. Dar numai uneori și în orice caz, nu cu spaimă. Bunicul meu, la nouăzeci de ani, nu vorbea niciodată despre asta. Academicianul Ștefan Milcu, întrebat de un reporter dacă îi e teamă de moarte, a răspuns, preluându-l pe Epicur, că nu există motive să ne temem de moarte. Atâta timp cât noi suntem, ea nu este; iar când este ea, noi nu mai suntem. De ce să ne mai frământăm dacă moartea este ceva cu care nu ne întâlnim niciodată?

Tânărul: V-ați gândit cum ați vrea să muriți?

Bătrânul: Credința populară spune că atunci când mori, **cineva** de dincolo vine și-ți întinde mâna să te ajute să treci „pragul”. Am vizitat odată la spital o persoană aflată în comă. În aceeași rezervă mai erau încă două bolnave în aceeași stare. Toate trei, inconștiente dar cu ochii deschiși, întindeau mâna spre ceva, spre cineva văzut numai de ele. Doctorul mi-a spus că gestul acesta îl fac toți muribunzii. Oare credința populară nu cumva are dreptate?

Și revenind la întrebarea dumneavoastră... Aș vrea să fiu conștient în clipa morții, să văd ce se întâmplă cu mine și să înțeleg. Dacă e ceva de înțeles. Și să-l văd; să-l revăd pe cel care-mi va întinde mâna, și pe care l-am iubit sau am iubit-o.

Tânărul: Vă mulțumesc pentru sinceritatea răspunsurilor dumneavoastră.

INSOMNII DE VARĂ

Miruna OCNĂREANU

SPUNE-MI TATĂ

Nimeni nu ne spune cum se moare
Cum ne crește-n pânțele o floare
Nu aflăm nici cum firul de iarbă
Răspândește frica noastră oarbă

Când lacrima mamei se tămâie
Gândurile mele suie, suie
Și se-ntorc în visele de piatră
Cu lumină și colaci în vatră

Spune-mi tată tu dacă se moare
Cu oglinda lunii la picioare
Și cu capul legănat de viață
Spune-mi tată tu!, Dă-mi o povață.

VEȘNICII VALEȚI

Priviți-i peste gardul stelelor
Cum stau cumiți pe prispa Domnului,
Cum torc la șezătoarea umbrelor
O rugă peste pleoapa cerului.

Spălați-le părerile de rău
Cu lacrima salcâmlor posaci.
Și ce-o rămâne: tot ce le-a fost greu,
Le-o duce bunul Domn în saci.

Aplaudați-i, chiar de nu s-a tras
Cortina peste scena de poveri.
Sufleurii cerului mai fac popas
În palma lor, să degere-n tăceri.

*Pictați-i pe ai cerului pereți
Când pensula vă mai respir-a dor
Și nu-i uitați pe veșnicii valeți
De dincolo de gardul stelelor.*

NU MAI PLÂNGE, TATĂ, CALUL

*Nu mai plânge, tată, calul
Care-așteaptă trist în poartă
Cu copita-i care iartă
C-ai iubit precum hamalul.*

*Și-ai strâns riduri de ocară
Ziua tot bătând uluca,
Noaptea ascunzând porunca
Pe obraz, să nu te doară.*

*Pune-n cui biciușca, tată,
După ușă, ca pe-o țoală,
Astăzi lacrima-mi din poală
Bătătura nu-ți mai cată.*

*Cumpără-ți din târg o viață
Și ascunde-o în pătul,
Fiindcă-ta a s-a rupt destul
Și-i cârpiță doar cu ață.*

*Pe-un cojoc mai dă parale
Pentru calul trist din poartă.
Cu căldura din covată,
Coama-i, Domnul să-i țesale.*

NU VĂ-NTRISTAȚI

*Măicuță, -n vara asta arsă
De griji, de ploi, de dorul meu,
E timpul să mă fac mireasă
Și să mă-ntorc la Dumnezeu.*

*Tăicuță, ori îmi pare mie?
Se strânse-n sac pogon de ani
De când nu mai plățiși simbrerie
Nici la boieri, nici sorții bani.*

*Voi așteptați-mă la poartă
Și calul alb ce-a-mbătrânit.
Mă-ntorc din patru vânturi, iată:
Îmi este greu și-am obosit.*

*Tocmiți mulți lăutari din sat
Și la fântâna de din vale
Să-mi cânte până pe-nserat
Cu voi - de doruri, si de jale.*

*Și nu fiți triști că-i vară arsă
De griji, de ploi, de dorul meu
Că-n toamna care stă netoarsă
Vom băsmui - cu Dumnezeu...*

UNDE ODIHNEȘTE BUNA

*Locuiești de la o vreme
pe sub aripi de acvile.
Mâni corabiile mute
numai c-o busolă oarbă
Către portul unde timpul
nu se mai măsoară-n zile,
Unde-o candelă de Lună
se aprinde ca să-l soarbă.*

*Carul mic măsoară cerul
cu a osiei rotire
În clasorul plin de stele
timbrele ca-n furnicar
Pe scrisorile celeste
spun povestea de iubire
Dintre mirele-luceafăr
și mireasa-nenufăr.*

*Îngerii ne-aduc în casă
flori din creanga primăverii
Teiul sfânt și-apleacă ramul
ca să împletim cununa
Cum ne-a îndemnat Păstorul
pe la vremea Învierii
Și-o vom pune-n brațul crucii
unde odihnește Buna.*

MARIAN DRUMUR, *DASCĂLII, DASCĂLII* sau învățămintul-carusel *Mircea GHEORGHE*

Rareori mi-a fost dat să citesc o carte cu un umor atât de dens și de omniprezent de la prima pînă la ultima pagină! Aș spune chiar că autorul comite un hybris, o exagerare care se întoarce împotriva sa, dacă faci imprudența să-i citești cartea ca un roman polițist, dintr-o dată, de la început pînă la sfîrșit. Te poți obișnui cu stilul autorului într-atît de mult încît sfîrșești prin a nu mai simți nuanțele dialogurilor, bufoneria personajelor, ridicolul lor și poți deveni indiferent. E la fel ca atunci cînd stai prea mult în raza unor substanțe parfumate: acuitatea percepției olfactive dispare și aromele se șterg. Asta înseamnă că *Dascălii, dascălii* trebuie citită ca o carte de poezie, chiar dacă nu are nimic de-a face cu așa ceva: cu întreruperi pentru a-ți reîmprospăta capacitatea de a percepe și a aprecia farmecul de miniaturist al autorului.

Căci, la drept vorbind, exact asta este cartea lui Marian Drumur - o colecție de miniaturi, ordonate cronologic pentru uzul cititorului, într-o structură elastică și încăpătoare - desfășurarea unui an școlar, cu diferite evenimente survenite pe parcursul lui. Sumarul este cît se poate de explicit și dă o primă imagine generală a cărții. Cine o deschide știe ce va găsi în paginile ei: *Se prevestește deschiderea, Primul consiliu profesoral, Simpozionul cadrelor didactice, Concursul de director, După vacanța de iarnă, Examenе și inspecții, Luna Mărțișorului, În Postul Mare, Încheierea situației anuale, D-ale bacalaureatului, Întîlnirea foștilor absolvenți, Centrul de votare.*

Totul se petrece în vremea noastră într-un Colegiu tehnic dintr-un oraș de provincie (Stînișoara) și personajele aparțin unor medii sociale diferite dar înrudite: profesori, elevi, părinți, politicieni locali, inspectori, medici școlari, foști absolvenți etc. E, la scară redusă, un eșantion reprezentativ pentru întreaga societate românească implicată într-unul dintre cele mai vaste și mai semnificative domenii ale activității naționale - învățămîntul.

Și găsim în eșantionul acesta toate situațiile paradoxale întâlnite în ansamblul societății românești care, deși oficial a depășit perioada de tranziție post-comunistă, a păstrat totuși destule legături cu trecutul totalitar la nivelul mentalităților, civismului, profesionalismului, relațiilor omenești, al modului de a-și promova și realiza interesele personale în dauna celor generale etc. Întâlnim în cartea lui Marian Drumur oameni fundamental cumsecade dar de un mare laxism moral. Personajele par a fi replici ale lui Ostap Bender, din *Vițelul de aur* și *Douăsprezece scaune*, romanele satirice ale rușilor Ilf și Petrov. În lumea lor, totul se obține prin mici învîrteli, servicii reciproce, trafic de influență, ori prin clasicul bacșiș sub forma de bani, cadouri ori produse alimentare, ca în regimul de subzistență totalitar de altădată. Nu are importanță că regimul s-a schimbat, oamenii transferă cu voioșie vechile năravuri în noile condiții ale democrației care par să-i avantajeze fiindcă au dispărut represiunea și supravegherea polițienească. Acum afacerile, mai mult sau mai puțin oneroase, uneori simple găinării, se încheie repede și la lumina zilei, cu o discreție minimă pe care toți o respectă. Autorul a ales să-și caracterizeze personajele mai întâi printr-o onomastică ciudată, hilară și sugestivă. Directorul Colegiului se numește Aristotel Otânjoiu, o profesoară debutantă se cheamă Ana Maria Ciugulică, alți profesori și profesoare sunt Lăpăitu Zenoviu, Partenie Bobleț, Grumaz Patapie, Sergie Deșelatu, Iolanta Babarău, Curcă Bibiana; bibliotecara este Țașmoacă Nemesia, o inspectoare se numește Șulfu Genoveva, portarul este Treisfetitu, pe președintele de sindicat îl cheamă Răgălie și i se spune Candelandru, mecanicul școlii, neamț după nume, este Coloman Krach etc. - fantezia onomastică a autorului nu are limite. Cu excepția ultimului personaj care-și face apariția în carte, o profesoară Marcela, nu mai întâlnim niciun un nume neutru, lipsit de o conotație negativă. Este vorba însă, în marea majoritate a cazurilor, de același tip de conotații întrucât caracterele, scopurile și mijloacele folosite pentru a le atinge sunt asemănătoare, diferențiate vag doar de poziția ierarhică a personajelor. Din acest motiv, numele lor sunt permutabile, fără nici o pierdere în ordinea tipologică. E o situație diferită față de Caragiale la care personajele erau bine diferențiate mai întâi prin comportamentul lor. Numele lor era doar o marcă pertinentă în plus, așa încît permutările n-ar fi fost posibile căci personajul care purta numele Tipătescu nu s-ar fi putut numi Dandanche, iar personajul Trahanache nu s-ar fi putut numi Farfuridi.

Dar la Marian Drumur, onomastica aceasta parodică aplicată tuturor, fără o funcție de individualizare precisă (o excepție totuși, maistrul cu un limbaj buruienilor Măgădău) este un mod de a sugera că toate personajele lui fac parte dintr-o lume derizorie unde nu există o ierarhie morală.

Cartea începe cu venirea unei profesoare de limba română suplinitoare, prilej pentru autor de a o familiariza cu mediul social al școlii. Una din primele scene dă tonul întregii cărți. Ana Maria Ciugulică vede un elev care spală geamurile și-l întreabă unde este cabinetul directorial. Elevul îi răspunde de ce nu poate s-o conducă într-acolo: "Mai acolo-șă; eu trebuie să stau, mi-a zis dom' profesor că mă trece dacă fac lună geamurile". Ceva mai târziu profesorul Aninoiu care examinează corijenții îi sugerează unui elev că promovarea lui depinde de "cumpărarea" unei cantități de cartofi ("Vin eu cu mașina, scrie-mi exact adresa.. o să te închei pe urmă, bine? Scrie și telefonul"). Directorul o primește pe noua colegă și totodată subalternă cu o neplăcere manifestă și cu o doză de grobianism ("Iar mi-a trimis inspectoratul ce-a rămas /.../ Bine treci la secretariat") foarte tipic pentru mentalitatea șefilor mărunți din vremuri revoluate care reproduceau la scară micronică brutalitatea politrucilor din sferele înalte ale puterii. Alte scene de același gen se succed pe

fiecare pagină: un profesor universitar caută "cu o mică atenție de la un vechi colaborator" să obțină bunăvoința unei profesoare pentru închirierea unei săli de clasă necesară cursurilor lui serale, inspectoarea Șulfu Genoveva obține de la directorul Otânjoiu, de data asta servil, să i se repare gratuit mașina de către șoferul școlii și solicită să i se dea niște ore de predare, profesorul Deșelatu caută cu disperare (și găsește) o relație la judecătoria ca să obțină câștig de cauză în fața unui vecin care îi cere prin proces despăgubiri pentru o inundație, un alt profesor, Bobleț angajează "cu cheltuieli minime" un student să-i facă o comunicare pentru un simpozion și așa mai departe. Uneori lucrurile sunt cu adevărat grave. Bucătăreasa Rozeta Pogonici obține discreția profesoarei de biologie, tot așa prin mijlocirea unei sacoșe "cu ceva, știți, pentru acasă de la mine" în privința bolii de care suferă - hepatită virală - care ar face-o inaptă pentru munca la bucătărie. Vor fi cazuri de îmbolnăvire după un simpozion al cadrelor didactice cu mulți invitați din exterior, dar chiar și sub amenințarea controalelor din partea Direcției de Sănătate lucrurile nu sunt privite cu gravitate. Avem tot timpul în minte adagiul lui Raymond Poincaré citat de Mateiu Caragiale în fruntea *Crailor de Curtea-veche*. "Que voulez-vous, nous sommes ici aux portes de Orient où tout est pris à la légère". Bucătăreasa bolnavă care nu a fost în măsură să prezinte adeverința medicală legală despre starea sănătății ei se aranjează cu bucătarul șef să n-o concedieze: "Măsurînd din priviri halatul neîncăpător în care se tot frământa Rozeta, șeful decise: - Încuie ușa".

În mediul acesta, Ana Maria Ciugulică se integrează cu ușurință fiindcă și ea este pe potriva lui. Are un unchi cu o funcție înaltă la prefectură și beneficiază de un acces nelimitat la influența lui pentru rezolvarea oricărei probleme și directoarea adjunctă Babarău va apela la intervenția ei fără nici o ezitare. "Dascălii" și cei din jurul lor se înțeleg și colaborează de minune cînd e vorba să ocolească legile sau să le contorsioneze cu interpretări menite să le justifice micile/marile lor potologării și interese. Se falsifică, în complicitate cu primarul, facturi de materiale cumpărate pentru întreținerea școlii și directorul Otânjoiu se alege "cu termopane și uși la vilă", politicienii locali își stimulează alegătorii cu "materiale electorale" adică mălai, zahăr, orez, un profesor vinovat de agresiune sexuală asupra unei eleve este trimis în concediu ca să se mușamalizeze scandalul și lista se poate lungi pe pagini întregi. Și iată tipul de om produs de o asemenea școală - un fost absolvent își povestește ascensiunea socială după ce-a terminat colegiul: "Pe scurt, am refuzat repartitia, știți cum era... direct la țeslă; am făcut trafic cu aur, ceva pârnaie, noroc cu Anda că lucra la penitenciar, am plecat apoi în Germania... slavă muncii, m-am descurcat ... numai albine albe n-am avut... acum sunt consilier particular, cu studii postuniversitare recunoscute".

Nu există sancțiuni definitive într-o asemenea lume în care totul poartă o mască oficială de corectitudine, și colegiul termină anul școlar cu o diplomă de excelență, "Școală evidențiată". Cartea însăși se încheie cu venirea unei alte profesoare suplinitoare, de religie, în locul preotului profesor Intivitu care a părăsit învățămîntul pentru o parohie. Replicile personajelor care o primesc (portarul Treisfetitu, directorul Otânjoiu) sunt identice sau foarte asemănătoare cu cele de la început când venise Ana Maria Ciugulică, semn că nimic nu s-a schimbat, ne aflăm într-un carusel. După o întâmpinare la fel de "entuziastă" ca în cazul profesoarei de română ("N-am dat locuri libere și-mi trimit la plesneală, își închipuie că-s slab de inger!"), urmează împăcarea și îndemnul către profesoara nou venită să admire rezultatele meritorii ale școlii, demonstrate de mulțimea atestatelor de pe pereți: "Evoluția calității actului instructiv-

educativ a fost pururi ascendentă în ultimii ani. Ia aminte, ești într-un colectiv performant, sper să rămână așa”.

Cu această frază triumfalistă se închide o carte excelentă care din nou ne trimite la ecouri clasice, la versul lui Bacovia din *Cu voi*: "O țară tristă plină de umor". Căci după ce ne amuzăm cu istețimile și învîrtelele "dascălilor" lui Marian Drumur, concluzia este, cînd închizi cartea, realmente melancolică și pesimistă. Nu poți cere mare lucru de la un învățămînt care doar mimează educația, profesionalismul, competența și cinstea. Și vrînd-nevrînd intrăm în jurnalistică. În realitatea adevărată, dincolo

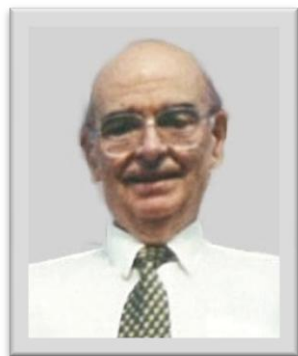
de ficțiune sau de universul autobiografic al cărții lui Marian Drumur, aflăm că în cadrul programului internațional PISA (*Programme for International Student Assessment*) rezultatele elevilor români sunt inferioare mediei mondiale în domeniile evaluate (matematică, citire/lectură și științe). Ei se clasau la ultima ediție din 2012, adică în același an cu apariția cărții, pe locul 45 din 65 de țări participante, și totodată pe unul dintre ultimele locuri din Europa.

Marian Drumur, *Dascălii, dascălii*, Timișoara, Eubeea, 2012, 319 p.

SERIA ȘTIINȚE

21. DESPRE PUTEREA MEDITAȚIEI

Władimir Paskievici

În acest articol voi încerca să răspund la patru întrebări : ce este meditația, cum se observă, ce se observă și ce efecte are asupra organismului uman.

Intenția mea nu este de a vă face să deveniți adepți al unei practici budiste care aspiră la atingerea stării de *nirvana* (de fericire realizată prin eliberarea de grijile vieții, de suferințe și prin contopirea sufletului individual cu

esența divină), nici de a vă da rețete de meditație, ci de a condensa – în două pagini – 15 ani de cercetări științifice asupra **efectelor psihice și fiziologice observabile ale meditației** și pentru a vă arăta perspectivele deschise de aceste cercetări recente.

a) Ce este meditația ?

Meditația este un exercițiu mental în care mintea încearcă să-și controleze propriile gânduri.

Trei feluri de meditații sunt cele mai practicate :

- atenția focalizată ;
- conștientizarea senzațiilor ;
- iubirea semenilor.

În primul caz, te concentrezi asupra unui singur obiect sau asupra unei singure idei. În al doilea caz, iei conștiință – dar fără să te implici – de toate stimulările externe (ce vezi, ce auzi, ce miroși, ce simți etc.), de toate senzațiile corporale interne precum și de toate reflecțiile mentale asociate. În ultimul caz, te concentrezi asupra sentimentului de compasiune față de cei ce suferă și asupra felului cum ai putea arăta prin fapte că îi iubești pe aceștia.

Ca orice exercițiu muzical sau sportiv, meditația duce la un nivel de performanță cu atât mai ridicat cu cât este mai intens și mai îndelung practică.

b) Cum se observă ?

Pentru cazurile cele mai simple, se observă reacțiile indivizilor la anumite exerciții mentale sau la diverse combinații de stimulanti exteriori. În cazul mai avansate, s-au observat modificări fiziologice și psihice produse de meditație în indivizii examinați. În sfârșit, pentru cazurile cele mai

complexe, se observă direct activitatea cerebrală a celor ce meditează, fie prin imagistica creierului prin rezonanță magnetică (IRM/MRI), fie prin electroencefalograme (EEG).

Aceste activități au fost puse în relație cu diversele feluri de meditație indicate mai sus.

Experiențele au fost făcute asupra unui mare număr de persoane : meditatori experimentați (în general călugări budisti având peste 10 000 de ore de meditație la activ), meditatori antrenați, meditatori începători și persoane fără nici o experiență, toți voluntari.

c) Ce se observă ?

Luăm întâi cazul meditației simple (**atenția focalizată**). Se cere celui ce meditează să-și concentreze atenția asupra respirației.

După o fază de concentrare (faza 1), mintea meditatorului se îndreaptă în mod inconștient către altceva (faza 2) ; în faza a treia, meditatorul realizează că a pierdut concentrarea și apasă pe un buton după care atenția revine la ascultatul respirației (faza 4). Fiecare din aceste faze este clar identificată pentru că se manifestă în zone cerebrale diferite.

Fără nici o surpriză, cu cât meditatorul este mai experimentat, durata de concentrare (faza 1) este mai lungă și durata de revenire (faza 4) este mai scurtă.

Alt tip de experiență consistă în a asculta (într-o cască de radio) un sunet de o anumită frecvență la care se adaugă în mod sporadic, un sunet de frecvență puțin diferită. Cobaii trebuiau să apese pe un buton atunci când auzeau sunetul diferit. La început, aceștia nu aveau nici o experiență în meditație. După un antrenament intens de trei luni, voluntarii au fost mult mai atenți și rezultatele mult mai bune.

În cazul **conștientizării senzațiilor**, relatez rezultatele a mai multor experiențe. În prima, meditarii observă pe un ecran catodic o succesiune de litere prezentate în viteză. Din când în când, această succesiune este întreruptă de două cifre puțin separate în timp. Dacă intervalul între cele două cifre este mai mare decât 0,6 secunde, acestea pot fi ușor detectate pe când dacă intervalul este inferior a 0,3 secunde, a doua cifră nu este în general observată. Meditarii antrenați performează mult mai bine decât ceilalți. Meditația ameliorează deci conștiința celor văzute.

A doua experiență este mult mai interesantă. Voluntarii sunt supuși unui stimul dureros. Cei antrenați în meditație

simt durerea tot atât de intens ca cei neantrenați dar stresul lor este mult mai redus. Meditația micșorează deci anxietatea.

În sfârșit, o altă experiență a fost făcută asupra unor indivizi suferind de insomnii, de anxietate sau de depresiune. După șase luni de practică de meditație, simptomele menționate s-au rarefiat. Astfel, pentru cei care suferiseră înainte trei simptome de depresiune, riscul de a avea una în plus a fost redus de 40%.

Pentru al treilea fel de meditație (**iubirea semenilor**) trebuie să precizez despre ce este vorba. Subiectul trebuia să simtă empatie față de cel ce suferă (să simtă sentimentele acestuia), să aibă compasiune pentru el și să fie capabil să-i arate că-l iubește (*that he cares about him*).

Într-o experiență de bază, voluntarii au fost antrenați să dezvolte aceste sentimente. Astfel, trebuiau între altele să repete în minte fraze ca « *Fie toți fericiți și adăpostiți de suferințe !* ». După un antrenament de 1000 de ore, s-a putut observa în anumite regiuni ale creierului, o activitate mărită atunci când meditatorii erau expuși la manifestări de mare suferință. Meditația mărește deci sensibilitatea față de suferințele altora. Interesant de notat este faptul că, în tradiția budistă, compasiunea întărește echilibrul psihic, forța mentală și determinarea de a ajuta pe cei în nevoie.

Într-altă experiență, apropiată de cea precedentă, s-au ales două grupuri de voluntari, de câte 30 de indivizi fiecare. Primul grup, a fost antrenat să mediteze asupra compasiunii, al doilea, asupra empatiei. După o săptămâna de antrenament, amândouă grupurile au vizionat video-clipuri arătând persoane în mare suferință. Cei care au meditat asupra empatiei au simțit, la rândul lor, sentimente de suferință, greu de suportat, pe când cei ce au meditat asupra compasiunii au arătat semne de solidaritate și de iubire, diferențele între cele două grupuri fiind coroborate de excitarea a unor zone diferite din creier.

Pentru a completa această serie de experiențe, cei care au meditat asupra empatiei au fost antrenați să mediteze și asupra compasiunii. Ca rezultat, au reușit să se scape de sentimentele negative produse înainte, pentru a căpăta sentimentele pozitive ale compasiunii.

Posibilitățile deschise de meditație pentru antrenarea persoanelor în contact cu bolnavi sau cu victime de calamități sunt evidente.

d) Ce efecte supra organismului ?

Meditația produce schimbări observabile în activitatea electrică a creierului. Electroencefalografiile meditatorilor profesionali (călugării budiști) antrenați în compasiune au arătat că sunt capabili să susțină lungi perioade de oscilații electrice ale creierului. Este vorba de undele gama, de frecvență între 25 și 45 hetz (cicluri pe secundă). Durata perioadei crește cu antrenamentul, ceea ce duce la ipoteza că meditația duce la modificări funcționale ale creierului.

Dar meditația nu duce numai la modificări în procesele mentale ale unui individ ci se observă și în modificări observabile în anatomia creierului. Astfel, volumul unor zone specifice ale creierului poate crește sau descrește. Mai precis, s-a observat la cei antrenați, față de cei neantrenați, o creștere a regiunii numite « *insula* » precum și în zona din cortexul prefrontal unde sunt localizate regiunile numite « *Brodman 9&10* ». Aceste regiuni joacă un rol important în concentrarea

atenției, în tratarea informațiilor senzoriale și în perceperea senzațiilor interne.

De asemeni s-a observat, la meditatorii antrenați în conștientizarea senzațiilor, o micșorare a volumului amigdalelor cerebrale, regiuni localizate în loburile temporale. *Amigdala* este o regiune implicată în tratarea stresului în general și fricii în particular. O amigdală mai mică înseamnă mai puțină teamă.

Altă alterație anatomică a fost observată în axoni, acele lungi fibre ale neuronilor, ceea ce a dus la ipoteza măririi numărului de legături între neuroni, semn de capacități mentale suplimentare. Această ipoteză ar însemna că meditația induce alterații structurale în creier.

Printre alte modificări probabile, există dovezi că meditația ar putea duce la micșorarea inflamațiilor și al diverselor stresuri biologice ce se manifestă la nivelul celular și chiar la cel molecular. Astfel, un grup de cercetători a arătat că meditatorii profesioniști, după un tratament intens de conștientizare a senzațiilor, au dezexcitat genele responsabile de inflamație și au alterat funcționarea unei enzime care acționează asupra acestor gene.

Poate mult mai interesant, este efectul meditației asupra unei molecule implicată în controlul longevității celulelor. Se știe că la sfârșitul fiecărui cromozom există un segment – numit « *telomer* » – a cărei funcție pare să fie legată de fenomenul îmbătrânirii. Lungimea acestor segmente se micșorează la fiecare diviziune celulară și când ajunge la o anumită limită, celula nu se mai înmulțește și, cu timpul, degenerază. Controlul lungimii acestor telomere se face printr-o enzimă – numită « *telomereză* » – care permite ca fiecare cromozom obținut prin diviziunea celulară să-și păstreze lungimea sa originală. Ori, meditația are un efect asupra acestei enzime (a cărei descoperiri a permis autorilor să obțină premiul Nobel pentru fiziologie). Efectul este indirect : meditația induce calm și serenitate ; acest lucru antrenează o producere mărită a telomerezelor. Meditația ar conduce deci la prelungirea vieții.

Concluzii

Conform cercetărilor lucrând în acest domeniu, meditația conduce, pentru meditatorii profesioniști, la schimbări importante în funcționarea și în structura creierului. Aceste schimbări par să aibă un impact substanțial în procese biologice care sunt direct implicate în menținerea sănătății.

Deși multe alte cercetări sunt necesare pentru a înțelege detaliile mecanismelor implicate în aceste efecte, ei afirmă că experiențele făcute în ultimii 15 ani dovedesc că meditația are potențialul de a ameliora sănătatea și buna stare (*the well-being*) a indivizilor ce o practică.

Alt beneficiu important este faptul că meditația de tipul « *iubirea semenilor* » (sau compasiunea) ar putea constitui fundamentul etic al unui comportament independent de orice bază filozofică sau religioasă.

Referință

« *Mind of the Mediator* », Matthieux Ricard, Antoine Lutz and Richard J. Davidson, *Scientific American*, November 2014.

MELANCOLII AUTUMNALE

- poeme -

George FILIP

HIENA VÂRSTEI

-Mariei-Sale, Maria mea-

vino în era primară
întinsă pe-un colț de recif
acolo - o lume bizară
abia l-a născut pe Sisif

ia-ți tinerețea cu tine
și trupul zidit din netimp
vom merge spre alte destine
pe munții pleșuvi din Olimp

acolo nu-s culmi cu arțari
nici vârste din cioburi de ani
acolo sunt zei lăutari
ce nu-și vând iubirea pe bani

...iubito, mai stai, nu veni.
e vârsta hienă - să știi.
aici, dacă vii, vei păli
cu ochii spre verzi veșnicii...

BUBURUZA

-unor amici din tagmă-

mi-am epilat sentimentul din trup
precum un arici care-mi naște sub pernă
clar-văzător am simțit cum m-astup
cu dizgrația lumii aceasta - eternă.

caratele din ochi se contemplant
cu ură de zaț negru - ereditară
numai famfarele mă ovaționau
din ura străbună până spre primăvară.

m-ați înjurat de zeii mei din potir
și-ați trimis potcoava să mă lovească
dar eu eram demn ca un trandafir
iar mintea voastră s-a făcut iască.

acum vine toamna - tu ce culegi?
mătrăgună ai pus...scaieți aduni.
în veac detestat de bătrânii colegi
odihni-te-vei la casa de nebuni.

Ione...Ionelule...cânt eu pe un dâmb.
paharul cu vin mi-l umple muza.
am flautul fermecat la carâmb
și mă zboară în slăvi - buburuza...

CRINII TOAMNEI

să nu mă credeți mincinos
crinii din grădină au dispărut
precum păsările migratoare
toamna...topite într-un sărut.

și am rămas fără cuvinte,
tulburat că mi-au murit crinii;
eu știu că se poartă trișarea
și că de vină-s veșnic străinii.

...străinii și iubirea târzie,
târziu este și bărbatul întârziat.
târzie este fotografia mamei
din colțul ei - binecuvântat.

eu, de obicei mă vin mai târziu
și nu știu de unde dracu mă vin?
irațional, ciclic, mă metamorfozez
în pedunculul ascuns într-un crin.

totuși...revolta mea voluntară
are undeva un incredibil temei
iar pasărea toamnei îmi cântă tristă
despre amorul uitat al crinilor mei...

INSTINCTE

au venit instinctele primare
dimineața - pe la cântători.
au adus și vin...erau călare
cu alaiuri de tainici pețitori.

nu știam că timpul meu murise
la o crășmă, într-o noapte când...
și găsind ferestrele deschise
a plecat de-a singur...și plângând.

m-am gândit să caut o colibă
cu foc mic pe vatră - și credeam
că nu port în oase nici-o hibă,
când la zeii mei...mă spovedeam.

unde e o casă e și-un câine.
unde păzesc câinii sunt și-averi;
astfel evadam din azi spre mâine
amăgit de sfintele muieri.

tot instinctual respir și aer.
vulturește, peste piscuri urc.
cu bandiții lumii mă încaier
apoi leg mârtoaga...și mă culc.

DU-TE, MOARTE..

nu te-aștept în pragul meu cu flori.
nici cu șișul - să-l sucesc în tine.
du-te...eu ți-am spus de-atâtea ori:
nu mai trece Doamnă pe la mine.

m-ai ademenit - copil fiind
și mi-ai dat pojar, în loc de pâine.
te-am văzut cum ai plecat rânjind
blestemând c-o să încerci și mâine.

și-ai venit Madam, eram bătrâni.
bunilor părinți, cu baliverne,
le-ai ascuns petale negre-n sânii
și i-ai dus...în care lumi?...eterne.

mi-ai furat duhovnicu-ntr-o zi.
poate cel mai bun, spre veșnicie;
și l-ai dus...pe unde...nu pot ști
și aștept - că trebuie să-mi scrie.

acum iarăși mă pândești în prag,
în straie de doliu îmbrăcată.
du-te doamnă, că-n cuțit te trag
să mori și tu - moarte...doar odată...

METEREZE

vor veni și vremuri mai coclite.
toți bourii lumii se vor bate.
zeii vor striga din stalagmite.
sfintele vor fi dezonorate.

foaie verde - clipă epocală,
mâine pornim iarăși la războaie.
batem sfinți pe cruci în pielea goală
și sperăm că vor aduce ploaie.

foaie verde...frunză de tortură
umblăm cu căciulile pe-o parte.
vorbele se duc din gură-n gură.
moare calul...mergem mai departe.

strâng în palme ugere din stele.
cânt un imn păgân la orga rece.
m-au trădat toți puii mamei mele.
plâng sau râd...poete, vremea trece.

am luat planeta-n subțioară
și am dus-o să se fecundeze.
toamna asta gri mă înfioară
și voi pune foc - la metereze.

vom alege...dreptul de-a alege
strigă-n pieptul nostru și-n stindarde
și-n Palate - după care lege?
monștrii se țesală - Țara arde...

SFÂRȘIT DE VACANȚĂ

Ortansa TUDOR

Pentru ziua lui Adi

Gândindu-mă că peste puțin timp vei împlini 35 de ani, s-ar cuveni să întocmesc «o felicitare» specială, ca cele pe care le mai păstrezi în pachetul cu scrisori de la bunici, sosite la Montreal prin poștă tocmai din România... la început lunar, răbindu-se mai apoi, până când corespondența noastră s-a disipat în spațiul virtual...

Acum însă, ca din ceață, mi se decupează amintiri cu imagini desprinse din locurile unde am avut norocul să petrecem împreună întâmplări de neuitat...

Era cu vreo 20 de ani în urmă. Trecuse aproape un sfert de secol cu o semnificație istorică, un salt peste un hop al veșniciei... sau, poate, doar o etapă capricioasă a vieții...

Voi locuiți într-un cartier ultracentral din Capitală, în spatele Palatului Victoria, pe strada Mexic, chiar în fața Spitalului de copii „Grigore Alexandrescu” ... Guvern, spital de copii alături însemnau pentru o familie, ce-și căuta locuință, căldură și lumină fără probleme ...

Cartier cunoscut și chiar râvnit în București, ale cărui străzi purtau nume de capitale europene: Londra, Lisabona, Varșovia...cu amprente de Micul Paris... În anii din urmă, cartierul se lărgise cu alte câteva străzi ce fuseseră botezate cu nume de țări exotice, precum strada voastră.

Strada Mexic delimita cartierul rezidențial al Micului Paris de tumultul arterei centrale a Capitalei, unde încă dinainte de război începuse construcția Palatului Victoria, devenit în anii postbelici sediul guvernului României socialiste. Dar vechiul farmec al cartierului, intrat în conștiința bucureșteanului, se răsfrângea și asupra stăzilor lui mărginașe. Pe strada Mexic, se construise unul din primele blocuri ale Capitalei cu doar patru etaje, fără lift - construcție solidă din cărămidă și mortar, cu ziduri groase ca de cetate și încăperi ce au împrumutat funcționalitatea locuințelor cubiste din inima cartierului central. Și, ca o sfidare a cochetăriei locuințelor de cel mult două niveluri, cu vilute cubiste cufundate în flori și verdeață, ce aminteau cunoscătorilor de înflorirea *constructivismului* dintre cele două războaie mondiale, pe strada Mexic se înălța văzând cu ochii un bloc muncitoresc, ce mărginea partea sudică a cartierului situat în chiar spatele Palatului Victoria. Era blocul de locuințe al itebiștilor (Î.T.B.) deși depoul de tramvaie ce înfunda strada trebuia să intre în demolare în cincinalul următor, nemaivând ce căuta în inima „măreței capitale socialiste” sub privirea severă a monumentului masiv ce trona Piața Victoriei.

Unii gândeau : să alături unui stil avangardist niște blocuri muncitorești, caselor înconjurate de curțile cu garduri acoperite de parfumul caprifoiului ca o binecuvântare a delicatei mâini a mamei domnului, vilele impozante cu înscrisuri pe frontispiciul clădirii: Vila Lili, Vila Manon ... înconjurate de arbuști decorativi sau ronduri de flori, marcate de parcele de gazon ori de broderia rămurilor curbate, înfipite în pământul reavăn al primăverii, ce-și schimbau interiorul cu haină multicoloră și parfumată după sezon...?!

Fără a ține seama de asta, muncitorii entuziaști își construiau, la începutul anilor '60, în orele lor de muncă voluntară, o clădire solidă (unde cutremurul devastator n-a înregistrat nicio crăpătură), înlocuind rondurile de flori și arbuștii decorativi cu puindri plâpânzi de tei, care creșteau ca în povești de la an la an, de puteai culege florile binefăcătoare din chiar balcoanele apartamentelor.

Tocmai blocul acesta fusese ales de părinții voștri, în spatele Guvernului, vizavi de Spitalul Gr.Alexandrescu... Asta însemna căldură și lumină asigurate în permanență ... Ei asta căutau ...

După aproape o jumătate de secol, crengile copacilor planturoși depășiseră etajul patru, aducând unul lor de răcoare sau, poate, numai iluzia ei, în zilele toride de vară. Din strada Mexic, acum se desprindea o alee asfaltată străjuită de alți arbuști tineri ce ducea spre intrarea în curtea blocului de patru etaje, despărțită de soseaua Ștefan cel Mare doar de un gard viu masiv, frumos îngrijit de Spațiile Verzi...

Din vechiul apartament cu patru camere modeste, la ultimul etaj, au realizat unul modern, cu un living mare, desființând micul dormitor și lărgind printr-o arcadă cadrul ușii ce-l despărțea de sufragerie. Intr-o parte și alta a arcadei despărțitoare, doua oglinzi mari până aproape de podea, protejate la bază de jardiniere ce-și oglindeau florile din ghivecele cufundate în pietriș alb strălucitor, primeau și reflectau lumină din belșug...

Camera voastră, a copiilor, era spațioasă, cu paturi suprapuse și două birouri micuțe, de o parte și de alta a ferestrei, în centru cu loc suficient chiar și pentru ringul de floretă cu săbii din plastic... Dispuneți de toate utilitățile unei vieți civilizate de familie, cu doi copii minori.

Verdele specific începutului de toamnă inunda acum tot cartierul rezidențial, aleile asfaltate erau pline de forfota copiilor întorși din vacanță, în vederea începutului de an școlar.

Cornu nostru, o casă de vacanță pe Valea Prahovei, moștenită de la bunici - renovată la indicațiile Biroului de sistematizări de la Sinaia, ce impunea etajarea caselor vechi în viitorul orașel de pe Valea Prahovei -atât de animat vara, acum devenise pustiu, căci copiii «bucureștenilor » - cum ni se spunea în comună - reveniră acasă pentru a se pregăti de școala. Singură eu, am mai zăbovit câteva zile, să culeg ce se mai găsea prin grădină: ceva fasole grasă, cu păstaia galbenă lată, mai lungă de-o șchioapă, câteva pere vâratice ascunse printre frunze în varful pomului, pe care le ocolise „hoțoaica”, niște gogonele pârguite, tocmai bune de pus la murat... mai aveam de cărat la București, în doua «sticle mari de Pepsi» lapte «de țară», niște ousoare proaspete de la vecini, și alte maruntișuri uitate... Nu mă temeam de greutate, căci aveam o geantă încăpătoare nouă, care imita pielea, fixată pe un suport metalic cu două roțițe - «ține mai mult de 10 kile ! - mă asigurase vânzătorul.»

Nu voi uita un manunchi mare cu ultimele flori din gădina pe care am îngrijit-o toată vara, din care voi lăsa doar *galbenelele* să încadreze în continuare aleea asfaltată, ce ducea în fundul curții, și, din loc în loc, cuiburile de *crăițe* pitice, cu floarea împodobită de maroul catifelat ce-i tinea petalele portocalii ondulate. Imi plăcea mirosul lor amărui, care umplea curtea în fiecare dimineață răcoroasă. Câțiva *crai* țănoși, proțâpiți pe tija lor viguroasă, *cârciumărese* mândre, gătite în culori vii, *busuiocul* «cel mereu», câțiva boboci de *trandafiri* altoiți... iar în varful buchetului voi înfige două inflorescențe bogate - ultimele - de *crini de august* îmbobociți, ce înfloreau după

«Stămarie» parfumând dulce - suav, în timpul zilei, casa cu aroma lor pătrunzătoare. Cupele crinilor se închideau după apusul soarelui, plecându-se în fața măreției reginei nopții, ce suplă, își etala cu mândrie modesta ei frumusețe când începea să se însereze. La Cornu era frumos să te plimbi pe înserat, când arșița din timpul zilei se topea ca prin minune, făcând loc unei adieri răcoroase, pe străzile asfaltate, inundate de parfumul reginei nopții ce trecea prin gardul de plasa verde cu ochiuri mari, fixată între socluri de beton, de-a lungul șanțurilor.

Dar, pentru drum, trebuie să protejez buchetul, desigur, cu crengile înflorite, din boscheții de *mustața flăcăului*. Voi duce buchetul în brațe, căci poșeta cu bareta solidă va fi petrecută în diagonală ca la poștărițe, spre a nu mă incomoda la mers.

II

Duminică dupa-masă eram gata de plecare.

Nenea Gheorghe, vecinul nostru zidar în tinerețe, restaurator de biserici, îmi strigă peste gardul scund ce ne desparte: «Unde duci buchetul ăla frumos, vecină, la vreo nuntă? – «Nu, la București, nene Gheorghică!»...»

Satul era plin de agitația provocată de două nunți, dintre care una chiar pe strada noastră, alta ceva mai departe. Sătenii «la țol festiv» proaspăt bărbieriți, nevestele lor gătite, rujate ca la oraș, copiii - și mai și în tricouri cu înscrisuri moderne, cu addidași ieftini dar noi, - umpleau străzile în drum spre biserică, la ceremonialul religios al «tainei căsătoriei». Discuții serioase în stradă: grijă mare ca miresele să nu se întâlnească «față-n față», căci nunțile erau programate la biserică una după alta.... «Aparatele» vuiiau de cântecele prahovencei Irina Loghin și ale lui Ion Dolănescu, cântăreții preferați ai comunei Cornu, vocile cărora se întretaiau de la distanță, venind din direcții diferite. Strecurându-mă prin forfota străzii, în brațul stâng cu buchetul de flori, iar cu mâna dreaptă trăgând fără efort geanta pe roțile, păresc reședința de vara a familiei, lăsată acum pustie, să iau autobuzul din centru, care mă ducea în gară la Câmpina.

Ajutată să urc în noul autobuz turcesc, ce-și făcea cu exactitate cursa din oră în oră, mă așez în mijlocul confortabil al ultimei canapele și privesc, prin geamurile mari, satul în sărbătoare, cu trotuarele din centru placate de o gresie specială în nuanțe de maro, înțesate de sătenii gătiți, în drum spre biserică. Autobuzul trece de parcul cu brazi brumării, în mijlocul căruia se înalță triumfal monumentul eroilor, pe o platforma sub forma de cruce, ascunsă de ochii unora de mulțimea florilor din jur; trecem de cimitirul din vale, urcăm spre biserică cu nuntași în curte așteptând; călătorii din autobuz își fac semnul crucii în dreptul bisericii, eu la fel... și coborâm iar în vale. Intrăm pe șoseaua națională DN 1. Mai arunc o ultimă ochire în spate, învăluind cu privirea splendidul peisaj al Văii Prahova, flancate în stânga de dealul Brezei, cu casele cocoțate până departe, pe creastă, iar în dreapta, de cele două coline ale Cornului, cufundate în verdeață: *Cornul de Sus* și *Cornul de Jos* ... Tufe de trandafiri sălbatici înconjurate de flăcările măceșelor coapte și vetrele de cătină aprinse de razele după-amiezii împodobeau, ca un decor scenic în mișcare, dealurile terasate.

La revedere, satul meu drag, ne revedem peste vreo lună, după căderea brumei, tot la sfârșit de săptămână, când nu vor mai fi nunți, dar Ion Dolănescu și Irina Loghin vor «canta la aparat» și mai tare, în fiecare curte, acompaniați de sunetele ca de toacă ale prăjiniilor «la bătut» prunii și nucii din livezi și grădini. Va miroși pe stradă nu a parfum înțepător ca acum, ci a țuică de prună, «ca la noi la Prahova», iar oamenii vor fi mai voioși ca la nuntă, în mod sigur...

III

Pe înserat, ajung în *Gara de Nord*. Când se golise vagonul în care mă aflam, să nu deranjez călătorii cu «cărutul» meu burdușit, mă îndrept spre ușă, trăgând după mine geanta pe roțile, a cărei greutate n-o simțisem ... Dar când să cobor, intru în dificultate; fără să gândesc situația, mă hotărâsc: sar mai întâi eu pe peronul apropiat scării vagonului, având grijă de flori, și de jos, trag cu putere mânerul suportului rotativ, căci n-aveam cum să-l ridic. Acesta greu, cade cu zgomot pe peron și-i sare... o jumătate de roată... departe, tocmai pe spațiul verde dintre peroane. Mă uit stupefiată ... Pe axul de susținere, am ramas cu mai puțin de o jumătate de roată, iar cea de a doua - deplasată, strâmbată.

Peronul aproape se evacuează; eu, coborâtă din ultimul vagon la capatul opus ieșirii, încerc să-l târâsc pe roțița rămasă, dar căruciorul nu merge. Il zgâlțâi cu mai multă putere, îl trag - nici pomeneală! Să caut un hamal, îmi zic, bucuroasă că mai aveam în poșetă o hartie de 100! - Nici urmă de hamal; rarii trecători, grăbiți, erau preocupați de ale lor, ca în gară; încerc să ridic geanta de mână spre a o scoate din suportul rotativ, dar se rupe o bareta. S-o iau în brațe - era exclus! Nu-mi dădusem seama de greutatea ei...

Cred că rămasese singura persoană pe peron. Stau să mă gândesc cum să ies din încurcătură. Vroiam să ajung «în Mexic», la voi, să va aduc câte ceva din «bunătațile» Cornului. Locuiați la vreo patru stații de tramvai nu departe de gară. Din stația lui 34, doar traversam șoseaua *Stefan cel Mare* și în zece minute, pe jos, eram la voi... Dar asta... când nu aveam bagaj...

Mă uit spre ieșirea de pe peron și văd un copilandru că se îndreptă spre mine; să fi avut vreo 12 - 13 ani; cam pipiriu, slabuț, murdar, zdrențaros ... Cred că este unul din așa numiții «copii ai străzii» ce mișună prin gară și scotocesc prin coșurile de gunoi, mai șterpelesc câte ceva dacă au ocazie, cerșesc... Nici prin cap nu-mi trecea să apelez la unul dintre aceștia.

Copilul ajunge în dreptul meu și mi se adresează: «Să vă ajut?»

- Nu cred că poți, e cam grea geanta și s-a stricat căruciorul, i-a sărit o roată...

- Vă ajut eu, dar stați să mă spăl pe mâini... Era o țâșnitoare la câțiva pași distanță.

Se duce, se spală pe mâini și pe față repede și-și zvântă mâinile, trecându-le pe fundul pantalonilor zdrențaroși și murdari. Revine. Se apleacă, se uită la cadrul metalic al căruțului, îndreaptă roata strâmbată, cu pricepere și o forță uimitoare, și-l împinge în față ca pe o roabă, sprijinind geanta oblic, pe roata zdravănă. «*Merje!*» - zise ca pentru sine...

- Cam greu, dar merge... Unde vă duc, la taxi - mă întrebă puștiul?

N-aveam alta soluție, peronul era aproape gol, trenul care mă adusese începu să se retragă, târându-se leneș pe șine, ca o omidă uriașă.

- Nu. Vreau să mă duc în stație la tramvaiul 34, înspre *Dorobanți*, știi unde e stația? - îi spun eu, intuind în el, după moliciunea exprimării, un moldovean pripășit... «*Un copil al străzii*», ce-și caută adăpost prin *ospitaliera* «Gară de Nord». «*Copil al străzii*» - nume devenit frecvent după *Revoluție* în masmedia, arătând neputința Primăriei Capitalei de a rezolva problema lor, la fel de spinoasă ca cea a «*câinilor vagabonzi*».

- Da, știu unde-i, *merjem!* Și o luă înainte, împingând cadrul căruțului mai mult cu pieptul.

Îmi era frică să n-o zbughească cu bagajul meu prin aglomerația ce începea să se formeze pe măsura ce înaintam. Deși era pipiriu, mergea repede, eu abia puteam să mă țin după

el. Il opesc înainte de a părăsi peronul și a ne amesteca în forfota imensei săli de trecere a Gării, spre *Ieșire*.

- Stai, măi, să mă odihnesc și... să ne înțelegem!

El își ridică pentru prima dată fețișoara costelivă spre mine. Se opri. Era mai degrabă sfios ori rușinos...

- Eu am la mine 100 de lei, îi zic. Ți-i dau pe toți, dacă mergi cu mine pân'acasă; aproape, la cateva stații de tramvai... Ce zici?... Mergem cu 34 vreo patru stații și mă lași în fața blocului. Îți dau suta. Facem targu?

- «*Fașem!*» - îmi răspunse el ceva mai vioi, pe o tonalitate specific moldovenească, cu o voce mai degrabă de copil decât de adolescent.

Puștiul fixă căruțul într-o poziție verticală, privindu-mă acum mai mult pieziș, neîncredător; pe sub genele lungi negre; printre pleoapele pe jumătate ridicate, întrezăream o privire de animal rănit... Nu avea cunoscuții ochi mari, iscoditori de copil, cu care mă obișnuisem.

- Imi dați... o...?! mă întrebă șovaielnic, neîncredător.

Deschid poșeta petrecută după gât si-i arat hârtia de o sută.

- E a ta, dacă mă duci pân-acasă.

Un ceferist, trecând pe lângă noi, mă atenționează binevoitor: «Nu-l angajați, doamnă, că fuge cu bagajul dumneavoastră prin aglomerație!».

Rămase încremenit și-l săgetă pe omul ce intervenise cu scăpărări de oțel printre genele lungi. Dar nu-i răspunde nimic. Eu îi răspund ceferistului: «Nu face el asta, că îl cunosc!» ...

Imi și făcui socoteala rapid, n-aveam nimic de valoare în bagaj, geanta mea de voiaj era stricată...merita să încerc.

- Să mergem, dar ia-o mai încet prin mulțime că nu mă pot ține după tine, să nu ne rătăcim unul de altul... Incetini pasul, uitându-se din când în când în urmă.

Cunoștea bine Gara. Mă conduse spre ieșirea cea mai apropiată, traversând enormă sală de trecere a Gării de Nord. Intoarse capul și-mi spuse: «n-o luați spre scară rulantă, că duce la metrou, veniți după mine, că ieșim mai repede în *Grivița*, pe aci!» Mă duse, spre uimirea mea, printr-o ușă lăturalnică, ușor mscată. După câțiva pași, ne și aflam în *Calea Griviței*. - Istet pustiul! - m-a dus printr-o ușă de serviciu, evitând scările de la ieșirea principală ce coborau în stradă. A văzut că merg cam greoi. Simțeam că-mi devine tot mai simpatic... Neliniștea inițială dispăruse...

IV

Profitând de verdele semaforului, traversăm pe *zebra* aglomerată. Mă conducea sigur și... iată-ne în stația lui 34. De curând, se construise aici un refugiu acoperit, cu pereți de sticlă (pe care erau lipite reclame) cu câteva băncuțe în interior... Dar 34... numai ce părăsise stația; aveam de așteptat. Băiatul zări un loc, tocmai eliberat, pe o bancă...«Stați aici, să mai pașiți florile, că iar se aglomerează. Sta langa mine în picioare; se aplecă, mai verifică o dată roata, apoi reluându-și poziția verticală, își sprijini barbia de mânerul «căruțului», obosit ori poate doar gânditor...

În stație se adunau tot mai mulți călători. Răcoarea serii făcea să fie mai plăcut afară decât în refugiul pe jumătate închis. Dar cei ce așteptau se grămădeau în jurul nostru, deși nu mai era loc pe banci. Se tot uitau la noi... ori la buchetul de flori... Eu încheagai o conversație cu timidul meu însoțitor zdrențăros, în picioarele goale, murdare...

- Ești moldovean?

- Da de unde știți?

- Așa, după vorbă. Sunt mulți moldoveni în București acum!

- Păi aici găsim de lucru, că la noi e mare sărăcie...

- Dar tu, cum ai ajuns în București, cauți de lucru?

- Cine mă ia pe mine la lucru... eu... am fugit de-acasă.

Mă uit la el mirată. - «Iaca-așa!» - continuă parcă ghicindu-mi gândul. Nu mă înțelegeam cu omul, adus de mama acasă la noi, după ce a murit tătuțu acu' doi ani... la inundație...

- Ce făcea omul, te bătea?...

- Nu mă lăsa la școală, zicea să mă duc la muncă, că de-amu-s mare... Mă pâlea, mă înjura... munceam toată ziua în curte la noi și pe la alții, dar el tot nemulțumit.

Cei dinauntru, trăgeau cu urechea curioși la discuția noastră. Un bătrân de lângă mine interveni arțăgos:

- Il credeți? A venit să vagabondeze prin București, în loc să stea acasă să muncească și să-l spele mă-sa. A venit la *ciordit* prin București. Fiți atentă, doamnă, nici nu știți când dispare cu bagajul d-vstră!

El îi aruncă moșneagului arțăgos aceeași săgetare printre genele lungi negre, ca ceferistului din Gară. Eu repet formula: «Am încredere în el...» și adaug: «copil *năcăjit!*» De ce-mi venise în cap să-i zic *năcăjit*, folosind moldovenismul din titlul povestirii lui Sadoveanu: «*Un om năcăjit*»? Tot de un copil era vorba și acolo... I-am dat-o lui Adi s-o citească în vacanță...

Urmă o tăcere apăsătoare; eu, simțindu-l ofensat, jignit a doua oară, scotocesc în buzunarul lateral al «genții pe roțile» și prin pipăit îi scot cele mai frumoase două pere, pe care le pusesem să nu se stâlcească de greutatea bagajulu în buzunarul exterior al sacoșei. Imi zise «mulțumesc!»; nici «*săru'mâna*» ca la București, nici «*bodaproste*» ca la Cornu...- formule de mulțumire care mie nu prea îmi placeau la copii... Puștiul îmi devenea tot mai drag... O pară o vară în buzunarul pantalonului murdar, în alta își înfipse lacom dinții. După ce înghiți a doua mușcătură și-și linse buzele, îmi zise: «La noi nu s-au copt perele...»

Ne suim în tramvai. La «cap de linie», el se sui printre primii cu bagajul meu și ocupă un loc rezervat în față. Mă urcai și eu, el se sculă și-mi dădu locul. Rămase în picioare, sprijinind geanta cu grijă.

- Stai și tu pe locul din față, că nu e lume multă.

- Nu, eu stau în picioare să păzesc bagajul.

Geamul tramvaiului nu era deschis, dar cei ce intrau stteau în picioare aproape de ieșirea din față, în jurul nostru. Te pomenesti că iar mă atenționează vreun «binevoitor». Continuai discuția începută în stație cu băiatul, cât mai apropiat, să las impresia că îmi este cunoscut. Nu vroiam să-l mai jignească și altă persoană. O doamnă în vârstă se așeză pe scaunul liber vizavi de mine.

- Ați adus toate florile de grădină în București. După miros am venit aici de la jumătatea vagonului.

- Miroase cred busuiocul...

- Dar și *crinii* ăștia de *toamnă!* - zise doamna din față mea.

Privii în vârful buchetului. Infloriseră pe drum două cupe. Am luat firul acela și l-am dat doamnei, ce se dovedi a fi foarte vorbăreață după ce-mi mulțumi pentru crini...

- Unde ziceați că trebuie să coborâm? - ne întrerupse discuția băiatul. Mă uitai pe fereastră, neliniștită... La prima, zic, ridicându-mă brusc de pe bancă... Noroc că ne aflam în apropierea ușii.

S-a strecurat dibaci printre călători, pregătit să coboare, primul, cu căruțul în brațe. Un domn bătrân i-o luă înainte și-l ajută să coboare, era prea mic pentru ditamai bagajul. Eu cobor printre ultimii. Băiatul stătea de vorbă cu domnul bătrân care coborâse primul. Am priceput rolul domnului, i se făcuse milă de el ori... presupunea că puștiul va fugi cu bagajul meu...

La un stop, l-am întrebat: «Dar nu mi-ai spus unde înnoptați, unde dormiți». - Tot auzeam pe la radio și TV că acești copii ar dormi prin ganguri, case pregătite de demolare, locuri insalubre...

- Ne adună seara din gară, ne dă pe mâna la unii mai mari și ne *duce* să dormim lângă gară, în școala veche, pe care o s-o demoleze la anu'; avem paturi, avem și spălător...

- Vă dă și de mâncare...

- Nu, dimineața ne gonește să facă curat, și noi plecăm pe stadă, dar cel mai bine e în gară...

Traversăm pe verde și în cateva minute ajungem în Mexic, la capatul aleii de tei tineri, cu frunzele ușor îngălbenite...

Zarvă de copii în fața blocului, câteva banci ocupate de persoane în vârstă ce ieșiseră pe înserat la aer. Ne oprim. Îi dau puștiului suta promisă, îmi mulțumește și... mă pomenesc cu voi, Adi și Cristi, lângă mine.

- Uite că mi-au venit ajutoarele!

Băiatul stătea cu capul în jos. Fac prezentările pentru nepoții mei curăței, gătiți și asortați în treninguri și *addidași* de calitate, noi.

- Ei sunt nepoții mei - Adi și Cristi, iar el e «*un om năcăjit*», care m-a ajutat să aduc bagajul, mă adresez lui Adi, care «muncise» mult în vacanță să facă *rezumatul* unei *povestiri* și întocmise chiar o *fișă de citat* dintr-o povestire de Sadoveanu, la alegere. Eu i-am recomandat «*Un om năcăjit*», știind că trebuie să o studieze în clasa următoare.

- Niculăeș? - îl întrebă, ca prost, Adi...

- Nu, mie-mi zice Niculai !

Rădem cu toții de coincidența numelui și, concentrându-mă asupra bagajului, nici nu știu când Niculai pleacă de lângă noi. Ridic capul, și-l văd pe Cristi făcându-i cu mâna. Mă uit pe alee. Dădea colțul țâpând ușor... Mă-a părut rău, ar fi trebuit sa ne despartim altfel ; fiică-mea i-ar fi dat niște haine curate de-ale băieților, care crescuseră, ca din apă, în vacanța aceea de vară...

V

- Cum de sunteți duminică seara acasă? Doar nu știți că vin de la Cornu azi...

- Îl așteptăm pe tataie, trebuie să sosească de la Călărași. Ne-a telefonat. Vine cu nectarul de caise și a zis să-l așteptăm în curte ca să-l ajutăm la cărat lăzile sus...

- Hmm !..., se linse pe buze Cristi, nectar de caise !

La Cornu nu creșteau caiși, era mai răcoare, iar caisele cumparate la Câmpina n-aveau nici pe departe aroma, dulceața sau culoarea celor de la Călărași, în plin *Bărăgan*. Tataie avea o livadă de caiși în fundul curții casei bătrânești și a descoperit singur rețeta *nectarului de caise*, după ce l-a comparat cu cel îmbuteliat la *jumătăți*, importat de curând din Bulgaria, care se cumpara la noi, așteptând mult la rând, când «se băga» prin magazine marfă de import.

Fără a se intrera de prea mult de «bunătațile» aduse de mine din care se îndestulaseră toată vara, băieții îmi cărară sacoșa cu ușurință, urcând cele patru etaje aproape în fugă. Când am ajuns eu - târâș-grăpiș, oprindu-mă la fiecare etaj, cu buchetul de flori în brațul stâng, ținându-mă de balustrada scării cu mâna dreaptă, ei și terminaseră de mâncat perele și acum se spălau pe mâini la baie.

- Hai, mă, jos, că trebuie să sosească tataie cu *Scodița*, îl grăbi Adi pe Cristi, care era mai încetinel.

Până să așeze Kitty florile într-o vază, laudându-le și ea prospețimea și parfumul, până să pună *sticlele* cu lapte la frigider, se și auzi pe fereastră claxonul *Scodiței*.

- Trebuie să cobor, zise Tomiță.

Zarvă mare pe scară, un du-te-vino zgomotos. Eu mă odihneam în sufrageria pe un fotoliu. Geamurile larg deschise faceau să intre în casă vârfurile încă verzi ale copacilor sădiți de aproape o jumătate de secol de cine știe ce *itebist* în orele lui libere, de «muncă voluntară». O slabă adiere de răcoare.... Unde era răcoarea înmiresmată, proaspătă, în serile de Cornu ?

După ce s-a potolit zarva, intru și eu în bucătăria spațioasă. Doua lăzi vechi, dar rezistente, de culoare pământie, destinate odinioară transportului de fructe, erau pline cu sticle și borcane: nectar de caise, suc de roșii, gem de caise, dulceață de nuci și de cireșe amare de la tanti Mia... Alături, două săculețe confecționate din doi craci de izmene scoase din uz - legate cu baretele originale la gură : unu cu mălai, altul cu «*făină de la țară, abia macinată* » ; o găina mare și grasă tăiată, un calup de telemea proaspătă, alte două lădițe cu legume din gradina lui tataie...pungi de plastic cu floare de soc, mușetel și mentă, legături de sunătoare...umpleau bucătăria de la etajul IV de parfumul cunoscut al grădinii ...

- Atenție ! - îi zic lui Kitty, cred că sunt ouă de țară în săculețe. Ia vezi! Eu verific sticlele din lăzi să văd dacă n-au prins cumva floare și pun deoparte ce mi se pare suspect, pentru a fi consumate primele. Mai iau aer unele, căci tataie le închide cu capace metalice întrebuințate, de la sticlele de *Pepsi*, nu de bere, care se potrivesc mai bine. Capsatorul ăsta bulgaresc e bun el, dar trebuie să apeși mai mult la capacele de *Pepsi* ...

Găsesc un borcan de gem suspect, ușor mucegăit într-un colț la suprafață și spun cu voce tare, probabil nervoasă : «Of ! Și tataie ăsta nu putea să verifice dacă au fost capacele bine fixate... Ori poate n-a clocotit capacele înainte de capsare ...»

În acest timp, Adi, cu ultimul transport - un braț mare de leuștean verde, era în spatele meu. Mă aude, se postează în fața mea și mă fixează cu o privire scăpărătoare care mi-era străină la el, surprinzătoare. În ochii lui mari scânteia reproșul, pe care nu l-am mai văzut la copii, privire pe care nu am putut-o uita niciodată .

- Ești nedreaptă și rea, mama Toni, spuse cu vocea ridicată. După ce bietul tataie a muncit singur toată vara să ne pregatească pentru iarna ce ne place nouă, să ne facă bucurie și să avem de toate, tu mai ești și nemulțumită. Da! - îmi repetă pe un ton usturător, ești *nedreaptă și rea* ! Cum putea să le facă pe toate foarte bine, de unul singur, perfecte, așa cum le vrei tu ? ...

Am tăcut, simțindu-mă vinovată... Și n-am uitat niciodată tonul aspru, privirea tăioasă a lui Adi, pe care acum nu puteam să-l acuz de «obraznicie». M-am simțit vinovată în fața unui copil !

Au trecut de atunci vero 20 de ani, dar eu n-am putut uita muștrarea copilului, neintrat încă în perioada adolescenței, când tinerii mai au manifestări nervoase...

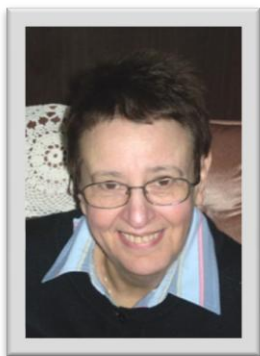
Peste câteva zile le fac o vizita și-i cer lui Adi *caietul de lecturi*, cu temele pentru vacanță. Vroiam să văd cum a trecut pe curat ceea ce a lucrat vara sub supravegherea mea. La «compuneri», transcrisese portretul lui *Niculăeș*, din povestirea *Un om năcăjit* de Sadoveanu, dar mai adăugase și *Portretul unei persoane dragi*. Persoana dragă era tataie.

Stabilindu-mă în Canada, în urma cu câțiva ani, i-am adus *caietul de lecturi și compuneri* pe care l-am păstrat. S-a bucurat, probabil, l-a răsfoit în grabă sau l-o fi citit în întregime, acasă la el, dacă a avut timp. Sau, poate, doar l-a pus «la arhivă» în același loc cu teancul de scrisori și felicitări din România, de la bunicii lui. Le va veni cândva, sigur, rândul...

.....

Gândindu-mă că peste puțin timp vei împlini 35 de ani, dragă Adi, s-ar cădea să compun «o felicitare» ca cele pe care le păstrezi în pachetul cu scrisori de la bunici ; dar, ca din ceață mi se desprinsese din minte, un episod din copilăria ta - și-l așternui pe hârtie spre a-ți aminti, peste vreme, de « un trecător ceas al vieții».

„DISCURS POLITIC”?! Veronica PAVEL LERNER, (Toronto)

Urmăresc din Canada presa culturală și câteva cotidiene din România. Zilele trecute am citit în "Adevărul" finalul unui articol semnat de Mihaela Apetrei, - Senior Trainer Public Speaking, Coach - (ce titlu sofisticat, în plus și în engleza!) Iată pasajul:

"E timpul ca și Klaus Iohannis să înțeleagă că există o jumătate și mai bine de țară pentru care (și) vorbele sunt importante, energia, încrederea, puterea de convingere, pentru că

această jumătate de țară vede MAI ALES sau DOAR aceste lucruri, și nu dincolo de ele."

Lectura acestui pasaj mi-a adus aminte de o experiență personală la compania multinațională la care am lucrat. Mi s-a oferit, chiar în anul venirii mele în Canada, un post de chimistă într-un laborator ale unei mari companii multinaționale (cu sediul principal în Franța), prima din lume în domeniul separării aerului și a prelucrării gazelor pentru diferite aplicații: medicale, alimentare, de combustibil gazos pentru nave spațiale și multe altele. După câțiva ani de muncă în laborator, am fost invitată de "Head Office" -ul sucursalei canadiene, aflat la Montreal, la departamentul "Human Resources" (serviciul personal), ca să dau un test de "personalitate", necesar pentru promovarea mea într-un post superior. Am completat un formular cu niște întrebări, condiția fiind ca răspunsul să fie spontan și sincer. Nu-mi aduc aminte de nicio întrebare, în schimb mi-a rămas în memorie discuția ulterioară, avută cu reprezentanta serviciului personal, Eva, o femeie de origine poloneză, născută în Canada.

Răspunsurile mele au fost evaluate și mi s-a dat un "profil" care coincidea destul de bine cu personalitatea mea. Discuția cu Eva a fost foarte instructivă. După ce mi-a citit "profilul" care rezulta din ceea ce completasem pe formular, mi-a comunicat că va adauga la profil și câteva caracteristici bazate pe discuția directă cu mine.

Primul lucru pe care mi l-a spus a fost: "Nu veți putea niciodată ocupa o funcție politică". Văzându-mi nedumerirea, a adăugat: "figura dv e foarte expresivă și nu puteți minți, s-ar citi imediat pe figura dv orice nesinceritate". Am intrabat: "Vreți să spuneți că politicianii *trebuie* să mintă în discursuri"? Mi-a răspuns cu calm: "Politicienii *trebuie* să spună ceea ce oamenii *vor să audă*". "Și oamenii nu vor să audă *adevărul*?" am fost eu din ce în ce mai mirată. "Oamenilor le place să audă *promisiuni*, chiar dacă ele nu sunt întotdeauna realizabile, cei mai mulți le preferă unor predicții exacte, dar negative."

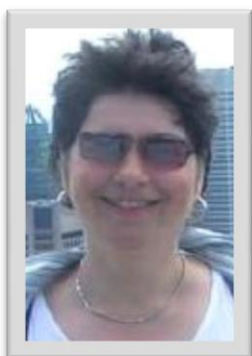
Am fost foarte șocată și cred că starea mi se citea pe figură, pentru că Eva a continuat: "Nu trebuie să vă surprindă, în politică nu e ca în știință, unde rezultatele trebuie prevăzute și calculate cu exactitate". Atunci mi-am luat inima-n dinți și i-am spus ce aveam pe inimă de mai multă vreme: "Sunt de câțiva ani în compania asta și am observat că, deși e o companie tehnică, la promovări se preferă persoanele cu *abilități politice* celor cu *abilități tehnico-științifice*". Mi-a răspuns cu un zâmbet înțelegător: "E normal să fie așa, o companie e interesată să facă *bani*, banii sunt legați de *putere* și puterea de *politică*".

Am înțeles atunci de ce președintele companiei nu era un om cu formațiune tehnică, ci un om politic, am înțeles apoi, de-a lungul anilor, multe decizii politice pe care un cercetător de știință trebuia să le aplice, uneori în ciuda convingerilor personale. Eu, care n-am fost niciodată *om politic* în companie, am fost promovată și apreciată pentru competențe *științifice*, suficiente pentru a-mi impune convingerile și livrat promisiunile în timpul și condițiile date.

Așa am învățat, cu mulți ani în urmă, că oamenii - în perioada campaniilor electorale - vor să audă *promisiuni*, indiferent de cât de realizabile ar fi. Da, dar promisiunile să fie făcute de un om care, chiar dacă ar exagera elemente din *discursul său politic*, ar fi capabil să impună respect și încredere atât prin personalitate, cât și prin realizările lui anterioare.

O SĂPTĂMÂNĂ ÎN SUD SAU EL PARAISO

Corina LUCĂ

Vacanța a început sub bune auspicii pentru că avionul a plecat și a ajuns la timp. Călătoria a durat patru ore și jumătate de la Montreal la Punta Cana. Nu ca data trecută, când cu ochii mijiiți de somn la orele mici ale dimineții, odată ajunși pe aeroport, citim pe panoul de plecări că avionul pleacă cu 2 ore întârziere din cauza unui membru bolnav al echipajului de zbor.

Fericiți că am ajuns fără peripeții în Punta Cana, a trebuit să ne mutăm acele ceasului de la ora de iarnă pe care tocmai o schimbaserăm în aceeași dimineață. Noiembrie. Așa e,

numai în Canada vine zăpada. Uitasem. Având amintirea aeroportului ultramodern și curat din Puerto Plata, vizitat în același an, dar în luna aprilie, ne trezim aici, în Punta Cana, în fața unei colibe de paie, imense e drept, dar fără uși și fără ferestre, iar la intrare trona mândru un panou: „Aeroporto Internacional”. În interior erau stâlpi de susținere de 10-12 metri înălțime. Palete uriașe învârtteau lent și inutil aerul încins. Probabil erau decorative sau cu efect placebo. La fel de lent se mișcau și funcționarii, depășiți probabil de faptul că vreo șase avioane sosiseră în același timp. Asta nu însemna că erau și stresați. Printre avioane, era și un imens A360 venit din Germania. Rotesc ochii roată și disperarea mă cuprinde: în jur de o mie de persoane la coada șerpuită. Cei care traversaseră Atlanticul, niște belgieni cu care ne-am împrietenit mai târziu,

călătoriseră nouă ore fără escală. Oameni de toate vârstele și copii mici. Ce aștepta această mare de oameni, ordonată după niște culoare imagine? Verificarea pașapoartelor, plata taxei de intrare (10\$) în Republica Dominicană (20\$ urmau să fie dați la plecare), completarea formularele de declarație vamală, la care nimeni nici nu s-a uitat. Doar la ieșirea din aeroport, o persoană le strângea. După teancul pe care-l avea în mână ne-am dat dat seama câți victorioși reușiseră să treacă înaintea noastră, dar privind în spate, parcă și mai mulți mai aveau de așteptat. Funcționara de la vamă era relaxată, făcea glume cu colega ei în limba lor, apoi a catadixit să arunce un ochi pe pașapoartele noastre și ne-a adresat în treacăt o întrebare, zâmbind, încât am crezut că e o glumă, dacă am fost în Africa. Era vorba de epidemia de Ebola.

Grăbiți să nu pierdem naveta de dus la hotel, trăgeam cu disperare bagajele după noi, valize pe care din fericire le-am recuperat rapid. După indicații într-o franceză dedusă, am ajuns la autocarul care ne aștepta. Pe noi și pe ceilalți turiști ale aceleași companii de voiaj. Înăuntru erau doar patru persoane și mai erau încă zece de venit. Relaxați că nu am pierdut naveta, obosiți dar la aer condiționat, am tras un pui de somn, adică o oră întreagă până au sosit și ceilalți, care, cum urcau, întrebau naivi: „așteptați de mult?”

În sfârșit, după două ore de sufocare și una la răcoare, am reușit să ne atingem destinația. Cum înserarea se lasă rapid după asfințitul soarelui și chindia nu există, se făcuse deja noapte.

Surprinși plăcut de calitatea serviciilor de primire din resort, ne-am zis să începem cu adevărat vacanța. Ne-am instalat într-o cameră spațioasă, curată și decorată cu flori naturale, de bun venit. Când să punem lucrurile de valoare în seif și să o zbughim ca să prindem ceva din cină (mâncasem toată ziua un sandviș în avion și asta pe la 11 dimineața), constatăm că dădea eroare codul. Sunăm la recepție. Trimite un angajat localnic, scund de statură, care se forțează, schimbă codul și încearcă de mai multe ori. Nimic. Pune mâna pe telefon și cere ajutor. Sosește o femeie. Mai înaltă ca el. Bine făcută. Supervizoarea. Împinge ea de două ori barele care nu vroiau să intre pe fâgașul lor și, minune, funcționează. Cred că știa șmecheria și nu eram primii pățiți. Răsufăm ușurați și plecăm la masă. Pe seară, înainte de culcare, îmi amintesc să mai pun ceva în seif. Greșeală fatală. Sau era surprinzător că iar nu se mai deschidea seiful? Nu, dar eram epuizați ca să o luăm de la capăt. Am adormit, sperând că timpul va rezolva totul. Și a fost ziua întâi.

Dimineața însorită și cântecul păsărilor, ne-a făcut să uităm totul: așteptarea de la aeroport și seiful blocat. Am mâncat, am făcut plajă și baie în apa caldă și turcoaz a oceanului. Nisipul era fin ca făina. Reprezentantul companiei de voiaj ne dă informații despre serviciile oferite și comic, ne spune ce ar vrea el să facă în Canada: să vadă un meci de hochei, să bea o cafea la Tim Horton și să facă cumpărături pentru că șeful lui i-a dat niște dolari „Canadian Tire”. Avea 30 de ani, cu 2 copii, căsătorit cu o profesoară și locuia într-un apartament închiriat cu 240\$. Nu terminase școala, lucrase cu 6 ani în urmă la aeroport, apoi pe vase de croazieră și de un an la această companie de voiaj. Era mulțumit cu viața lui. Se considera printre norocoșii care și-a făcut un rost, ieșind din situația materială dificilă în care crescuse.

Cu seiful, am găsit soluția: la a cincea încercare, se deschide. Cum eram în concediu, timp și răbdare aveam berechet. Așa că nu l-am mai chemat pe acel negru mititel. În schimb, seara,

după o cină în stil japonez, am vrut să facem o siestă înainte de spectacolul de seară. Trântiți în pat, încercam să ascultăm liniștea. Dar, de undeva, se auzea un zgomot ritmic. Ca picătura chinezească. Căutând cu privirea, văd cum din tavanul din fața ușii, în dreptul dezumidicatorului, picăturile umpleau una după alta o ditamai balta. Acum știam procedura. Sunăm la recepție. Apare un ins înalt de data asta, care trăgea după el o scară și o trusă de scule. A meșterit pe acolo vreo zece minute, a șters apa de pe jos și a plecat la fel de silențios precum intrase. E drept că după-masa plouase cu găleata câteva ore bune. Și ce bine am dormit cu ploaia bătând în geam. Și a fost ziua a doua.

Următoarea zi a fost sărbătoare. Pentru noi. 24 de ani de la căsătoria religioasă. Motiv să rememorăm ziua acea de noiembrie, la Craiova. Soare și brumă dimineața. Cum am petrecut ziua astăzi la Bambu? Simplu: plajă, baie, cocktail-uri fără număr și o cină mexicană. Mirându-ne mereu că există noiembrie și plajă. El Paraiso. Și a fost ziua a treia.

Un cer noros a făcut ca dimineața următoare să ni se pară tocmai potrivită pentru a inspecta împrejurimile. În același resort, sunt vreo cinci - șase locații. Le-am luat pe rând. Ca să constatăm că a noastră a fost cea mai bună alegere. Cinci stele. Am vizitat și piața locală, aflată la margine. Tarabe cu de toate. Era suficient ca din mers privirea să ți se oprească mai mult de o secundă pe un tablou, bijuterie, sculptură, băutură, țigări sau orice, că răsărea ca din pământ vânzătorul. Profesional, cu mâna întinsă de salut, cu zâmbetul lătit pe figura lui bronzată de la natură, striga: „Hola, amigo!” Iar dacă făceai imprudența să întrebi prețul, ți-l făceai frate pe viață și se ținea de tine ca un scaiete până cumpărai ceva. Așa l-am cunoscut pe Hidalgo. Negociere la sânge. Am reușit să iau o tamburină de la 25 la 10\$. Apoi am cunoscut-o pe Maria. De la început, ne-a chestionat repede ce limbă vorbim: engleză, franceză, germană sau spaniolă. La care eu, ca să mă amuz, o întreb ce limbă vorbește ea. Prinsă cu mâța-n sac, afișează un zâmbet pe toată fața, mă bate prietenește pe mână și recunoaște: „doar spaniola.” Râdem cu toții și ne servește cu un păhărel de Mama Huana (băutură tradițională, bună la toate, mai ales la potență, după publicitatea locală). Ne prezintă toată marfa. Prietenoși. Deschiși. Insistenți. La tablouri, am cunoscut-o pe Gena. În general, aceeași linie cromatică, culori calde, foarte vii. Multe forme rotunde. Fie fructe, fie săni sau șolduri.

Seara, am servit cina la restaurantul american. Steak House. Delicios. Și a fost ziua a patra.

Următoarea zi era programată pentru o excursie cu catamaranul pe insula Saona. Plecarea a fost dis de dimineață, iar întoarcerea seara târziu. O zi lungă, plină de activități și de schimbat mijloace de transport. Am început cu autocarul. O oră și jumătate a durat drumul de la Punta Cana până la Bavaro. De acolo, am mers zece minute cu o barcă rapidă până la catamaranul care ne aștepta în larg. Cu el am mers două ore până la insula Saona, unde nu am făcut decât: masa, baie, plajă și plimbare. De aici, o altă barcă rapidă ne-a dus în larg să admirăm pești felurit colorați, care se băteau pe bucățile de pâine aruncate de noi în apă. Ne-am continuat apoi drumul până la Laguna Albastră, un fel de piscină naturală, unde apa avea reflectată culoarea cerului. Fără valuri, apa era până la brâu. Foarte clară. Pe fundul apei erau stele de mare. Mari și grele. 40 de cm în diametru și în jur de un kilogram fiecare.

Va urma

CASA DE IASOMIE

Daniela VOICULESCU

DANIELA DIN CASA DE IASOMIE

Denisa POPESCU

Personalitate copleșitor-senzorială, așa cum rar mai întâlnești în poezia zilelor noastre, conducându-se, chiar și când ia cele mai simple decizii, când săvârșește gesturi mărunte și inofensive, după instincte surprinzătoare pentru o minte logică, Daniela Voiculescu scrie în felul în care inițiații descântă sau fac vrăji.

Casa de iasomie (Editura *Tipo Moldova*, Iași, 2015) întărește impresia de lirism în stare de transă. Autoarea dă senzația că se conectează la Sursă, derulând firele unui ghem magic, pentru ca, instantaneu, informația să irumpă sub formă de imagini viu colorate. Stridența, spectacularul succesiunii lor, tema melodică, generată de alăturarea de vocale cu sensuri ce nu au, de obicei, nimic de împărțit, uimitoarea forță de sugestie care rezultă de-aici țin de instrumentarul absolut special al Danielei Voiculescu.

Zâmbetul ursului polar, Bezele cu poftă de sărățele, Catifea de simțuri, Plasma roșului, Albul esenței, Eșarfă cu yin și yang, Lumea mea de atlantisit, Ain Karem, Apa cu ochi de rubin, Amethysta etc. sunt titluri incitante prin simpla lor rostire o dată. Vrei imediat să afli mai mult: *trupul tău e chitara... fără trecut/ și fără viitor. trup*

atemporal. altar/ de suflet și divinitate... arc stelar/ gând. îmbrățișare. iasomia ta/...iasomia ta. vanilia mea... îmbrățișare./ vise. cireșe. opium. lălele. ginseng./ mosc. marțipan. margarete. greieri./ să extindem cifra patru.../ patru poeme în patru secunde!/ și le pui pe patru pagini.../ un altfel de Big Bang... (ia-mă lângă trupul tău)

Lumea secretă a pietrelor tămăduitoare este personaj central în poezia Danielei Voiculescu. Alături de eroii din carne și oase, sodalitul, tanzanitul, turmalina, opalul, rubinul, onixul etc. trasează căi de parcurs cu mintea deschisă. Mergând pe ele, sugerează poeta, vei ajunge la miezul tău profund.

Sonoritatea gravă a silabelor orientale, la care se adaugă expresii uzuale americane reprezintă un alt ingredient, marca Daniela Voiculescu: *aseară mi-am luat cercei.../ iz de love story cu flori de sidef roz,/ pentagrame cu bezele și înghețată!/... ating acea viață de neatins!/ gur pureh mereh rakh layee,/ amrit naam rideh meh deeno./ janam janam kee mehal geyee./ love, iz de love story cu iasomie! (iasomie și lavandă)*

Casa de iasomie a Danielei Voiculescu merită citită, mai ales cu voce tare. Efectul este cel puțin interesant, în sensul de mișcare interioară subtilă, de orientare către o direcție de care nu aveai cunoștință până atunci, dar pe care îți dorești, fără să poți explica de ce, s-o asimilezi.

Alban Elfed

„nu vei veni, dar te iubesc.” susan cu miere, dulceată de caise, dulceată de smochine, sandale braziliene... alb cu negru. noapte cu miez de lapte. dor de mare... valuri, valuri... spume, spume... curbele fericirii și iasomie cu bergamotă. un pat cu saltea tare, o pernă cu fulgi de filozofie și o lenjerie romantică... fără memorie. respir adânc... trandafiri, lăcrămioare și iarbă proaspăt tăiată. am visat o foarfecă fără zâmbet și o foarfecă supărată. Horia se uită cruciș și vorbește hotărât... „nu există dragoste pe Facebook!” vinete albe, vinete graffiti și vinete rotunde. cărțile de tarot se urcă în tren... „numai de profesori ai avut noroc!” și Horia ar tăia ceva! „unde ești Picasso, când am nevoie de tine?” ce ascuți, Mihail? „Bach. mă liniștește.” ah, Bach! august pe fir roșu, cu nazar și clar de lună!

imortele galbene, soare... au început să cadă frunzele! Daria a ajuns la mare. văd orezul din vis, realitatea are miez de ghimbir... o femeie întreabă. preotul e înalt. „ai auzit ce am spus la predică? atunci fă ce am spus!” valuri, valuri... spume, spume... relaxare! lapte de corp cu parfüm delicat de flori de bujor, cremă de mâini cu unt de shea și extract de trandafir, șampon cu cinci uleiuri esențiale... angelică, lavandă, mușcată, ylang-ylang și patchouli. „Dumnezeu vrea să audă lucruri frumoase!” can't stop loving you... inimioare de zahăr roz, timpul are suflet de corabie... marea ține post. „Dumnezeu îl caută pe Dumnezeu.” se face răcoare! „Himalaya era în frigider!” se aude doar albul. „așteptăm în liniște.” o zi, o oră, un minut... „odată ce ai gustat din rădăcina de lotus, gustul ei rămâne cu tine pentru totdeauna.” eu sunt fericită... tu ești fericit? „sunt, că ești tu...” lotus, gustos ca mierea! lumină dulce. „flori de lotus gemene pe o tulpină.” lumina apei. și lumina toamnei noastre!

Kismet

Dalida seamănă cu toamna.

stoluri negre, spirale păsărești... dansează, dansează... ecouri pe un sunet alb. cine am fost? acum sunt mamă. „te-am visat. eram la mare. acum... eram în apă, cu tine.” marea e mare. sarea e sare. valul e val.

briza e briză. dorul e noapte. ce frumoasă e luna! „ca tine!” Horia mă privește... e rodia mea cu ochi de căprioară!

îmi miroase a trandafiri și a șербet de inimă albastră! nu mai vreau bărbat, vreau bucătar! „filozofii mănâncă cinci măsline pe zi, nu mai mult!” tuneluri de voal... karma e o semilună de mesteacăn, înfășurată în mătase liliachie. „vine noaptea, vine să mă dezbrace și să-mi pieptene părul...” mac alb. „opiul era amestecat cu pulberi de pietre prețioase, perle și lapis lazuli.” verbină, fildeş și-un poet arab... și vechiul proverb turcesc... „viețile noastre intime trebuie înconjurate cu ziduri.” pene de egretă albă. extaze. un ciorchine de

umbre, vise și smaralde. „pastilele de opiu ale sultanului erau, desigur, aurite.” fata cu ten de ciocolată se scaldă-n ambră!

„alo, hei, garda!” spuma laptelui, o surpriză fără frișcă, doamna șербeturilor, Palatul Stelelor, fântâna de la Apele Dulci, femeii cu feradze... „era odată o privighetoare care iubea un trandafir.” mângâi cartea și vreau să uit... „era un trandafir alb, așa cum erau în vremea aceea toți trandafirii - albi, puri și feciorelnici.” Horia îmi întinde farfuria... ultimele bucăți de nuga! „pentru dumneavoastră!” haram.

„toată lumea e fericită, violuri la Vaslui...” mai merg puțin... „și termometrele au început să mintă!” să mai merg? „cine ți-a rupt blugii, mamă?” Mihăiță se joacă pe Facebook!

karma nu se vede. tuneluri de voal... trece doar sufletul eliberat de un pumnal! și cartea mă mângâie... se aude doar „ecoul apei care cursese acolo”.

Mihail

Mihail m-a încercuit. eu sunt mica sferă de fluorit. karma nu trece prin safir. tot cerul visează o stea de turmalină verde. miroase suav a iarbă cu foșnet de peridot. încet... fără ascuțitoare... fără lupă... fără sabie... doar un con de brad, cu solzi de granat Mozambic... în loc de inimă. încet... cu lacrimă de spinel negru... cu vis de echilibru... cu aromă de titanit... încet, foarte încet... se aude destinul! mir pe ultima urmă de dor... închide întinericul... și vino! Mihail și Rafael, Uriel și Gabriel... cruce și cerc, soare și ametist... psalmul unei frunze ce vine din cea mai lungă toamnă... azi e azi. zig-zag rotund. eu sunt inima lui Mihail.

MAESTRUL GRIGORE LEȘE A VENIT LA TORONTO

Milena MUNTEANU

**„Horile-s de stâmpărare
La omul cu supărare”**

Maestrul Grigore Leșe a venit la Toronto să ne aducă aminte că și atunci când viețuim „la capătul pământului”, sufletul ne rămâne tot acasă, la rădăcinile de păstori ale neamului. Că doar înțelegând, respectând și reprezentând „România profundă” în fața lumii, numai atunci avem o șansă de a ne înfățișa așa cum suntem. Că românul are vocația de a hori (a cânta), care vine din suferința mulată pe sufletul lui... Grigore Leșe spune că unii horeshc că le vine, alții dintr-o „osteneală a bătrâneții”, alții de necaz, ca mod de a transforma jalea în bucurie, care este doar la un pas de fericire. Miracolul acesta al transformării necazului în bucuria de a trăi frumos, ba chiar într-un mod de viață, demonstrează nevoia de speranță interioară, indiferent de condițiile exterioare, care ne-au fost de atâtea ori potrivnice. Cântul ne arată în puritatea și frumusețea noastră sufletească, fiindu-ne transmis de strămoșii oieri, care au învățat să fluiera pe mai multe voci dintr-un singur lemn. Un lemn ce prinde viață, chiar dacă e doar un fluier fără găuri. Cu el poți da și după oi, te poți și sprijini în el, ba chiar poți găsi în el alinarea sufletului, ne spune maestrul.

Pe mine mă încântă frumusețea fără greș a muzicii noastre țărănești. În primul rând că vorbim de un patrimoniu cultural la care au contribuit multe generații. Apoi vorbim de selecția făcută de artist, dintre multele cântări ce reprezintă comoara moștenită – căci, așa cum a remarcat, muzica asta nu se poate învăța nici prin conservatoare, nici prin academii muzicale... așa ceva nu poți primi decât de la măicuța ta, ca moștenire ce începe cu un cântec de leagăn și se încheie cu un bocet la buza mormântului.

Pe dl. Grigore Leșe nu îl cunoscusem. L-am întâlnit doar la două dintre evenimentele publice din acest turneu Canadian, mai întâi la Festivalul Iei, la muzeul textilelor din Toronto, unde a ținut un mini-recital. Apoi la concertul de la Biserica Holy Trinity (Sfânta Treime), din centrul orașului. În amândouă, am admirat puterea de concentrare a artistului. Laser sharp focus! La Festivalul Iei, adâncit fiind în notițele sale, ce pregăteau frumusețea relevantă mai târziu, maestrul părea ne-perturbat (chiar dacă s-a dovedit că fusese foarte observant, de fapt). Domnia sa se exprimă cu mare precizie, nu numai prin muzică, ci și prin vorbă. L-am auzit accentuând diferențele de nuanță dintre singurătate și însingurare. Dintre strădanie și efort. Dintre

poză și fotografie. S-a întâmplat să mă nimeresc și la proba de sunet dinaintea concertului de la biserică.

Pregătirile maestrului cer rigoare și spun multe despre standardele de calitate pe care le are. Ne ceartă pentru lipsa noastră de concentrare, sau a copiilor noștri; pentru orice poate sta între muzică și imersiunea plenară în atmosfera de suflet. Apoi, ne mângâie pe creștet, lăudându-ne pentru frumusețea noastră de copii cuminți ce cântă împreună. Sala răspunde la îndemnul său, cântând parcă într-o suflare și oftând cu nostalgie, cu dor, cu jele chiar. Așa îți aduci aminte ce am fost și ce suntem, de fapt.

La fel cum Năstăsiș, mama artistului, umplea lunca unde pășteau vacile cu cântecul său, Grigore umple, fără vreo orchestră, doar cu un fluier și cu un sunet de fond (un re sau un sol), el umple ogivele unei catedrale și sufletele noastre. Îți dai seama astfel, că fluiera sa e similară cu un singur tub din orga imensă a bisericii. Leșe știe însă să scoată mai multe sunete dintr-un singur lemn, chiar dacă lemnul e fără găuri... sau să nască sunete îngemănate, o îngânare splendidă de voci, ieșite, concomitent, dintr-un singur instrument și-un singur artist.

Dacă la ascultarea muzicii lui Mozart „îngerii dansează” și la acordurile muzicii lui Bach „ascultă însuși Dumnezeu”, la spectacolul lui Grigore Leșe ascultăm cu sufletul. Căci muzica asta e izvorâtă din suferință, e spusă cu jele și grăiește fiecăruia în parte și nouă împreună. E un suspin venit de departe, transmis de Năstăsiș băiatului ei, Grigorel.

Maestrul Leșe a „cântat pe multe uliți”. Căci, așa cum singur spune, dacă a văzut că mama și tatăl îi spun că știe hori, atunci a cântat de l-a auzit tot satul. De acolo a mers să cânte și prin alte sate. De acolo la oraș. În capitala țării. Apoi prin alte țări. Peste tot pe unde a mers, lumea a spus că știe hori.

Deliciul muzicii este punctat de vorbe înțelepte, presărate de-a lungul spectacolului. Auzim, de exemplu, că omul care alege să nu se ducă la mândra, alege să rămână cu Dumnezeu. În caz că alege însă să meargă la mândra, copiii rămân/devin astfel nemuritori. Frumos, nu?

Maestrul ne invită pe toți, cu drag, la Stoiceni, de unde e el... ba chiar ne spune cu de-amănuntul pe unde s-o luăm de la București să ajungem taman la Dej, cum s-o luăm la dreapta, unde să-i găsim casa... să ne convingem, dacă mai era nevoie, că „din case mici s-au născut oameni mari”.

Spectacolul acesta e menit să ne amintească moștenirea de suflet și adevărurile noastre esențiale. Este vorba despre cântările pe care le horeau mama și bunicul lui Leșe, bunicul meu și poate și bunicul Dumneavoastră... cântece pe care, dacă le respectăm, copiii și nepoții noștri vor vrea să le ducă mai departe.

UNE VISITE À LA CLINIQUE PSYCHIATRIQUE DE MCGILL

Miruna TARCAU

Extrait d'un roman intitulé *La Chambre noire* (2013).

Quelque part au-dessus du terrain de sport de l'université McGill trônait un édifice de type victorien en parfait désaccord avec le reste du décor duquel il surgissait. Cette villa « italienne » – qui avait emprunté son nom à un château écossais pour mieux oublier qu'elle n'était ni italienne, ni écossaise, et encore moins un château – avait longtemps exercé sur moi une sorte de fascination morbide, semblable à celle

que devaient ressentir certaines victimes de l'Inquisition devant les cathédrales qui abritaient leurs vénérables persécuteurs. Car il fallait se demander un peu ce qu'il faisait là, ce manoir aux airs de famille Adams, avant de s'en méfier ; c'est-à-dire avant d'apprendre qu'il s'agissait du centre de recherches psychiatriques qui produisait à la chaîne la liste interminable de mes foutus médicaments.

Si au moins j'y étais suivie ! La clinique de psychiatrie de McGill en revanche est d'une mocheté digne des maisons de retraite à bas prix. Il m'aura fallu attendre d'initier une conversation avec un étudiant atteint de prosopagnosie pour m'inventer enfin une occupation intéressante pendant que nous attendions notre tour. Je me demandais souvent ce que ça devait être, de ne pas voir plus de différences entre deux visages humains qu'entre deux roches ou deux chameaux. Un peu comme Narcisse au fond du lac, il devait voir un étranger dans son propre reflet et de parfaits inconnus dans ses parents les plus proches. Comme quoi l'identité physique, c'est-à-dire aux yeux de la plupart des gens, l'identité tout court, tient à bien peu de choses...

On m'appela. En entrant dans le cabinet de mon psychothérapeute, je crus un instant être affectée de ce trouble de reconnaissance des visages auquel je pensais toujours avant de me prêter au jeu du rat de laboratoire. Sans réfléchir, je me figeai à l'entrée et je laissai échapper une observation qui ne fit pas honneur à mon intelligence :

– Vous n'êtes pas le Dr Dubos.

Pour être exacte, il s'agissait bien de lui, mais moins les rides, les cheveux gris, le ventre proéminent et les vêtements ringards. La version qui avait l'air d'être passée par une fontaine de jouvence et un mauvais coiffeur me lança un sourire froid.

– Pardonnez-moi de vous contredire, mais mon nom est bien Dubos, et je suis bien docteur. Seulement, il est vrai que je ne suis pas le Dr Dubos qui vous a suivie jusqu'ici : j'ai l'honneur d'être son fils.

Il paraissait que la clinique m'avait appelée plusieurs fois cette semaine pour me signaler que son papa était parti en congé maladie, mais outre un absentéisme récurrent, le nouveau Dubos me reprochait également d'être trop occupée pour retourner mes appels. Et il allait me dire que c'était par hasard que mon psy s'était fait remplacer par son fils ?

– Une telle procédure n'est pas inhabituelle chez les psychiatres dont un membre de famille travaille dans leur domaine. Certains patients expriment d'ailleurs communément le désir d'être suivis par un professionnel qui ressemble à leur

thérapeute en cas d'arrêt de travail. Je vous en prie, veuillez prendre place.

Dubos fils avait pris de son père l'habitude de mettre fin à une discussion en dirigeant brusquement son attention vers son carnet, dans lequel il n'avait pourtant encore rien à noter.

– Avant de reprendre votre thérapie là où Dr Dubos l'avait laissée, j'aimerais revenir sur quelques aspects de votre dossier afin de vérifier que les renseignements sont bien à jour, si ça ne vous dérange pas.

On aurait dit qu'il se plaisait à s'entendre prononcer son nom, comme les rois. Que ça me dérange ou pas, qu'est-ce que ça pouvait bien lui faire ?

– Voyons ... C'est écrit ici que votre dernière crise de panique date du mois de septembre. Est-ce bien exact ?

– Oui.

– Et vous n'êtes plus entrée dans une période euphorique depuis deux ans ?

– Vous voulez dire que je suis déprimée depuis deux ans.

– C'est la même chose.

– C'est vous le médecin.

– Votre dossier indique également que vous avez une phobie du feu.

Il leva brièvement les yeux, et voyant que je gardais le silence, il crut bon de mentionner l'incendie de mon appartement qui m'avait forcée à déménager chez Clyto, l'ex-maîtresse de mon papi. Parce qu'il y voyait vraiment un lien secret avec ma phobie du feu ?

– Habitez-vous toujours avec votre conjoint ?

– Nous sommes encore ensemble.

– Et comment décririez-vous l'état de votre relation ?

– Que voulez-vous dire ?

– Sur une échelle de un à dix, « un » signifiant une mésentente totale et « dix » le bonheur le plus parfait, quelle note accorderiez-vous à votre relation ?

Après un court moment de réflexion, j'optai pour une note médiane, cinq, ce à quoi Dubos fils laissa passer un silence. Passons maintenant à mon nouveau projet, *La Chambre noire*. Pouvais-je s'il vous plaît lui résumer l'histoire en quelques mots ?

– Un homme et une femme se retrouvent coincés dans un ascenseur pendant vingt-quatre heures durant une vague de chaleur. On découvre que l'homme a violé la femme onze ans plus tôt. Ils croient qu'ils vont mourir. Elle se venge, ils se pardonnent. C'est à peu près tout.

– Et... diriez-vous qu'il vous arrive de ressentir un sentiment d'isolement dans votre relation ? D'enfermement, peut-être ? Je vois ici que vous avez perdu contact avec la plupart de vos amis depuis que vous vous êtes investie dans votre relation, il y a trois ans.

Ce à quoi je répondis ce que j'avais déjà maintes fois répété, que mes écrits n'avaient rien à voir avec ma vie personnelle. Je niais donc qu'il pouvait exister un lien quelconque entre *La Chambre noire* et ma relation amoureuse ?

– Tout comme vous niez également qu'il puisse exister un lien entre le coma de votre grand-père et la rédaction de votre allégorie sur la mort ? *Le Marchand de sable*, c'est bien ça ?

L'avais-je déjà mentionné à l'autre Dubos ? Non, évidemment, ça, c'était autre chose. Comme il me priait de développer, je finis par mentionner une anecdote de mon enfance que je venais tout juste de repêcher dans mon journal intime. Comme quoi un jour, ayant demandé à mon grand-père ce qu'était le sommeil, il m'avait répondu que c'était le marchand de sable qui nous le

vendait pour qu'on ait suffisamment d'énergie à dépenser pendant la journée. Son prix final, c'était la mort. Voilà.

—Vous reconnaissez donc avoir peur de la mort...

—C'est plutôt l'inverse qui serait problématique, non?

Il me rappelait son homonyme l'abbé, le Dubos, avec son « la mort est une loi, pas une punition ». J'aurais pu parier mon appartement contre une paire de chaussettes qu'il allait me trouver un couple freudien Eros-Thanatos dans mes pensées inconscientes.

—Je n'ai pas dit que c'était problématique. Vous souvenez-vous des associations de mots que Dr Dubos vous soumettait assez régulièrement?

Non, évidemment, tout le monde sait bien que les bipolaires ont une mémoire de poisson rouge. En examinant mes résultats, Dubos junior s'était permis d'effectuer lui-même quelques associations de mots pour aboutir à des listes de sujets récurrents, si je voyais ce qu'il veut dire.

—Pas vraiment, non.

—Disons seulement que j'ai associé les résultats de plusieurs visites pour mettre en évidence les idées motrices qui dirigent inconsciemment vos pensées. Vous comprendrez mieux en écoutant vous-mêmes vos propres résultats. Voici la première liste. Au mot « caverne », vous avez répondu « Platon » ; à « bec », vous avez complété « Bunsen » ; à « madeleine », « Proust » ; à « livre », « Gutenberg », et à « Jack », « London ». Pouvez-vous identifier le dénominateur commun de toutes ces réponses?

Fastoche. Tous des noms propres.

—En effet, ou plus exactement, de noms connus, autrement dit de références culturelles dans différents domaines. Voyons la deuxième liste. Elles sont toutes composées des mêmes mots, auxquels vous avez associé chaque fois une idée motrice différente. Cette fois, à « caverne », vous avez répondu « caveau » ; à « bec », vous avez dit « bêche » ; à « madeleine », vous avez pensé « lazaret » ; à « livre », « Bible », et à « Jack », vous avez complété : « the Ripper ».

—Je vois aucun rapport entre ces réponses-là.

—Essayons de retracer le sens de ces associations. « Caveau » me paraît sans doute la réponse la plus évidente : la caverne étant un endroit humide, sombre et renfermé, elle peut aisément faire songer à un endroit où on y enterre des morts, d'autant plus qu'il y a entre « caveau » et « caverne » une affinité phonétique à laquelle vous devez être plus sensible que la plupart des patients.

Je hochai la tête avec indifférence. Sans doute.

—Ce peut donc également être le cas pour « bêche », qui ne comporte que deux lettres de plus que « bec » et qui est liée à l'idée de caverne par son usage, qui est de creuser des trous dans la terre. C'est encore juste?

—C'est possible, oui.

—J'avoue qu'il m'est plus difficile de comprendre l'association entre « madeleine » et « lazaret ». Pourriez-vous tenter de l'expliquer?

—Les lazarets étaient des maladreries qui pouvaient être dédiées aussi bien à Saint-Lazare qu'à Marie Madeleine. J'imagine que c'est de là que provient ma réponse.

—Bien. Et « Bible »?...

Signifie « livres » en grec. C'est également de là que vient « bibliothèque ».

—Parfait. À la réponse « Jack the Ripper », j'imagine que l'on pourrait donner la même explication que pour la première série de mots, à la différence près qu'il s'agit cette fois non plus d'une autorité dans un domaine donné, mais d'un criminel dont le nom est directement associé à la violence, à la mort.

—C'est aussi une figure majeure de la culture populaire à laquelle songeraient beaucoup de gens en entendant le nom « Jack ».

—C'est vrai. Or dans ce contexte, il s'accorde plutôt bien au reste de vos réponses, non? Nous avons donc un synonyme de tombeau, un objet associé à l'acte de creuser, un hôpital pour pestiférés, le livre saint de la religion chrétienne, ainsi qu'un célèbre meurtrier en série.

D'accord, mais ces réponses étaient tout de même espacées de plusieurs semaines de thérapie, voire de plusieurs mois. Elles ne dénotent pas forcément une obsession de la mort. Et puis, qu'est-ce que le livre saint de la religion chrétienne venait foutre là-dedans?

—Nous ne parlons pas d'obsessions, mais bien d'idées motrices. Examinons maintenant la troisième série, si vous le voulez bien. À « caverne », vous avez répondu « cavité » ; à « bec », « bisou » ; à « madeleine », « sirène » ; à « livre », « lit », et à « Jack », « Jill ». Pouvez-vous essayer de retracer vous-même le sens de vos associations de mots?

Est-ce que j'avais le choix? La caverne est une cavité dans la roche ; « bec » est un synonyme de « bisou » ; « madeleine » produit une rime pauvre avec « sirène » ; « lit » est la conjugaison de la troisième personne singulier au présent du verbe « lire » ; et, si mes souvenirs étaient exacts, Jack et Jill devaient être des personnages de comptines populaires anglaises datant du dix-huitième siècle.

—C'est tout à fait juste. Seulement, « lit » est également un mot que l'on peut associer aussi bien au sommeil qu'à la vie sexuelle, c'est juste?

—Je vois mal pourquoi j'aurais associé « livre » et « sexe »... sans vouloir vous vexer.

Une note dans votre dossier indiquait que j'avais développé l'habitude de ranger mes boîtes de brouillon juste en dessous votre lit. C'était juste? Je répliquai qu'il n'y avait pas d'autre espace de rangement dans mon appartement, ce à quoi il me fit remarquer qu'il y avait bien des livres potentiels, des livres en devenir, juste en dessous de moi la nuit ... je ne voulais pas lui donner la satisfaction d'acquiescer, et songai que je venais tout juste de gagner une paire de chaussettes. Je vous l'avais bien dit! Avec les psychanalystes, le sexe et la mort, on n'y échappe jamais.

—Le fait que vous ayez associé « madeleine » à « sirène » dénote une autre association mentale avec le personnage biblique que vous avez mentionné tout à l'heure. Or, outre l'état bien connu de Marie-Madeleine, sainte patronne des pécheresses repenties, la sirène est un archétype de la femme fatale et de la séduction, suivie d'une impossibilité pour l'homme de consommer l'acte pour lequel il s'est lui-même perdu.

—Alors quoi, vous allez me dire maintenant que la « cavité » est une référence à l'organe sexuel féminin, c'est bien ça?

—Vous venez de le dire vous-même.

—Ce n'était pas bien difficile de deviner où vous vouliez en venir. On peut faire dire n'importe quoi à n'importe qui en glosant des paroles.

Ce à quoi j'ajoutai fermement qu'on ne pouvait jamais remonter clairement jusqu'à l'intention de l'auteur, c'est-à-dire du locuteur, qui souvent, ne la connaissait pas lui-même.

—Après, l'explication est toujours celle qu'on veut bien lui donner. Demandez à un spécialiste marxiste de vous fournir une théorie du roman, et vous verrez si vous vous retrouverez pas avec une dépréciation du roman bourgeois face à l'éloge du roman réaliste qui dénonce les affreuses dérives du système capitaliste...

J'ajoutais qu'en psychanalyse, c'était du pareil au même avec les freudiens qui nous rabâchent sans cesse les oreilles avec tous

les complexes issus de la petite enfance. En vérité, il n'y avait pas moins d'écart entre les troubles qu'on leur apprend à diagnostiquer et la manière dont leurs patients les vivent qu'un éléphant ne ressemble à une souris.

—Et néanmoins, vous passez votre temps à comparer les souris aux éléphants, n'est-ce pas?

—Que voulez-vous dire?

—Simplement que vous ne pouvez pas vous empêcher d'analyser tout ce qui se trouve à votre portée, comme le démontre bien votre première série d'associations de mots, « caverne-Platon », *etc.*

Selon lui, il m'était difficile de percevoir la réalité en dehors de ce nuage de pollution pédante (si je lui permettais l'expression), de sorte qu'il m'était impossible de remonter jusqu'à la source de mon activité créatrice, et à mes intentions. M'était-il déjà arrivé de me retrouver confrontée à la peur de la page blanche?

—Évidemment. Ça arrive à tout le monde.

—Et diriez-vous que ce blocage survient chez vous plus fréquemment, disons, que la norme?

Je ne pouvais pas faire autrement que de lui répondre qu'en écriture, il n'y que des cas particuliers. Pour ce qui est de la cause, c'était une question piège, car il pouvait bien s'imaginer que si j'avais réussi à la localiser, un tel blocage ne reproduirait plus.

—Pourriez-vous essayer de me mettre en situation? Supposez que vous avez une idée et qu'il vous prend l'envie de la développer. Comment cela se produit-il?

—Vous me demandez d'où me viennent mes idées? Ou bien comment je les développe?

—L'un et l'autre. Je voudrais également savoir si le blocage se produit au niveau des idées ou de leur développement.

Je lui expliquai alors, quelque peu à contrecœur, qu'il me venait toujours de nouvelles idées, mais ce n'était jamais que le squelette d'un récit : après, encore fallait-il broder de la chair autour pour en faire quelque chose d'intéressant. Bien. C'était donc au niveau du développement de l'idée que survenait le blocage?

—Rédigez-vous des plans? Des notes d'intention? Des sortes de schémas préétablis qui guident plus ou moins le cours de votre écriture?

Je m'interdisais de trop réfléchir, croyant que la réflexion était souvent plus nuisible qu'autre chose lorsqu'elle n'accompagnait pas directement le travail de rédaction. J'ajoutai que l'écriture devait être un combat pour présenter un intérêt quelconque. Enchaînez-la dans un plan, la créature est morte.

—Vous gardez pourtant sept ou huit boîtes de brouillons en-dessous de votre lit...

Ah, ça. Non, c'était seulement pour voir si mon idée valait ou non la peine d'être développée. Et comment je me fixais, alors? Justement, je ne me fixais jamais.

—Si je comprends bien, vous arrangez donc les choses de manière à ce qu'il vous soit impossible de prévoir ce que vous écrirez. Vous vous interdisez de trop réfléchir au développement d'une idée alors que vous perdez des heures à tenter de déterminer sa valeur, et ce, bien que vous veniez tout juste d'admettre que la valeur d'une idée réside précisément dans son développement... Croyez-vous que ce refus paradoxal puisse se trouver à l'origine du blocage?

Encore une fois, je m'abstins de répondre. Loin de provoquer en moi cette saine dose d'indignation qui accompagnait généralement mes séances de thérapie avec le père, le questionnement du fils s'apparentait au tic-tac hypnotique des premiers chercheurs enthousiasmés par le potentiel miraculeux du magnétisme animal. Dans cet état de léthargie avancée, je laissai à ce Mesmer moderne le soin faire ressortir tout ce qu'il

pouvait trouver de moins pathologique, de disséquer honorablement le cas qui se trouvait sous ses yeux.

—Bien. Parlons maintenant un peu de ces dialogues, si vous le voulez bien. Quand avez-vous commencé à employer cette méthode d'écriture?

—Il y a quatre ans, à peu près.

Et qui étaient les personnages de mes brouillons dialogués, plus précisément?

—Je ne comprends pas. Je vous ai déjà dit qu'il s'agissait de dialogues entre moi et moi-même.

—C'est juste, mais je ne crois pas me tromper en supposant qu'il y a tout de même deux voix distinctes qui font toujours rebondir la discussion d'un sujet à l'autre.

Et ces deux facettes de ma personnalité avaient sans doute quelque chose à voir avec certaines personnes de mon entourage. Il devait bien y avoir quelqu'un qui m'avait poussée vers l'écriture, n'est-ce pas?

—Enfin, « poussée » est un grand mot...

—Alors disons seulement, encouragée. Votre grand-père était professeur de lettres, n'est-ce pas? Quel genre de cours enseignait-il?

—Analyse et dix-neuvième siècle. Il avait fait sa thèse sur Flaubert.

—Je suppose que votre grand-père a beaucoup écrit durant sa vie?

Il avait beaucoup publié, c'était autre chose. Un critique, alors? Un peu comme les voix de mes brouillons qui m'empêchaient d'écrire en remettant toujours en cause la valeur de mes idées? Il profita de l'occasion pour rebondir à ses chères listes :

—Parlant de mort. Si vous le voulez bien, revenons un peu à l'idée motrice qui dirigeait votre seconde liste, « caverne-caveau », *etc.* Nous avons donc établi que la première liste mettait en évidence une tendance à complexifier la réalité, intimement liée à la fois à votre blocage littéraire ainsi qu'à votre grand-père, qui vous a sans doute transmis la tendance universitaire à sur-analyser les moindres éléments de votre environnement.

Tant à sur-analyser, pourquoi ne pas aller jusqu'au bout? Qu'il dise tout de suite que tous mes efforts littéraires faisaient partie de mon processus de deuil, faute de recevoir le soutien de ma famille dispersée aux quatre coins du globe. Oui, ça même Clyto l'avait deviné, merci. Qui cela, la dame qui m'avait recommandé à Dr. Dubos?

—C'est bien chez elle que vous avez emménagé lorsque vous avez fait repeindre les murs de votre appartement, suite à l'incendie, en mars?

—Oui, oui.

—Il est inscrit dans votre dossier que vous la connaissez depuis votre jeunesse, mais je ne saisis pas très bien quelle est la nature du lien qui vous relie à elle. C'est une amie de la famille, n'est-ce pas? De quel membre de votre famille, plus exactement?

Il commençait à m'énervé, avec sa manie de formuler toutes ses théories sous la forme de questions. Dubos père, lui, tournait un peu moins autour du pot quand il voulait me faire passer un message. Clyto? Oui bravo, une ex-maîtresse de mon grand-père. Ma mère avait pratiquement grandi chez elle. Comme je sentais qu'il s'apprêtait à établir un lien avec la dernière de ses foutues listes, je décidai de couper court à l'interrogatoire en énumérant à sa place tout ce qu'il rêvait de me faire avouer, le lien entre la maladie de mon grand-père et ma trouille de crever, mes inquiétudes à l'égard de ma relation qui pouvait bien finir comme celle de papi et Clyto, et tout ce nuage de « pollution pédante » hérité de ce professeur comateux. Était-ce pour autant que j'avais des problèmes psychiatriques, des problèmes tout court?

Mes prunelles se recouvrirent malgré moi d'un rideau de larmes qui déformaient les traits du jeune Dubos. Comme l'étudiant de médecine qui attendait encore son tour à l'extérieur du cabinet, et qui, en entrant, ferait sûrement semblant de reconnaître le psychiatre comme il reconnaissait depuis toujours des gens qu'il n'avait jamais vus de sa vie, je ne voyais plus qu'un seul Dubos dans mes deux thérapeutes ; son visage allongé s'était couvert de rides. Curieusement, c'était ainsi qu'il semblait plus humain.

–En ce moment, vous traversez des moments difficiles. Vous avez grandement besoin d'aide et de support moral. Mais au lieu d'accepter cette aide, vous tournez le dos aux gens qui pourraient vous la prodiguer. Il ne suffit pas d'écrire pour extérioriser votre peine. C'est pourquoi je voulais vous aider à comprendre l'impact que votre grand-père continue d'exercer sur différents aspects de votre vie, car, tant et aussi longtemps que vous nierez son influence sur votre malaise littéraire, amoureux et existentiel, il vous sera difficile d'accepter d'en parler pour déterminer ce qui le cause.

Voyant que je gardais le silence, il désirait revenir un moment sur ma relation amoureuse, à laquelle, sur une échelle de 1 à 10,

j'avais accordé une note de 5. Quelle note accorderais-je plus spécifiquement à notre capacité de communiquer, de nous comprendre mutuellement?

–Vous le croyez incapable de se mettre à votre place? insista-t-il.

–Ce n'est pas ça. C'est juste que... je ne crois pas que ce soit nécessaire. Enfin, au début du moins, on se comprenait bien sans les mots...

–Et... à présent?

–À quoi ça peut bien nous servir?

Il fit le geste de reprendre son carnet, étendit le bras, mais s'arrêta à mi-chemin, comme s'il s'apercevait pour la première fois que ses notes n'étaient pas plus utiles à ses patients que mes boîtes de brouillon ne m'aidaient à avancer dans mes livres. Mettant alors de côté tout son charabia académique, il mit fin à notre première session en me confiant tout simplement un petit conseil d'ami.

Parlez-lui.

MĂNĂSTIREA GOVORA, JUDEȚUL VÂLCEA *Gheorghe Puîu RĂDUCAN - TEPEȘTI*

Teritorial, Sfânta mănăstire Govora se află pe raza comunei Mihăești pe fosta moșie Hința. Venind pe șoseaua Rm. Vâlcea – Tg. Jiu, pe la Km 15 aceasta se impune ca o cetate medievală străjuită de falnicul ei turn clopotniță scăldat într-un alb imaculat.

O alee din piatră șerpuită străjuită de o parte și de alta de ziduri de piatră și lemn traversează o frumoasă grădină de pomi fructiferi și te conduce la vechile porți brâncovenești, intrarea în mănăstire făcându-se pe sub clopotniță

ca printr-un tunel.

Ieșind din tunel, în stânga se înalță un perete placat cu piatră care sprijină temelia bisericii, iar în dreapta ți se dezvăluie un rând de chilii cu parter și etaj despărțite de un balcon de lemn care pe tot timpul verii este împodobit cu un splendid covor de flori.

La intrare în incinta mănăstirii pe cele trei plăcuțe scrie:

- „În anul 1640, prin grija luminatului Domn Matei Basarab ieșea de sub teascurile unei tiparnițe *„Pravila de la Govora”*, prima carte de legi din Țara Românească”.

- „Toată partea femeiască de la naștere până la moarte săvârșește păcat dacă intră în biserică sau mănăstire cu capul descoperit, sulemenită sau cu îmbrăcăminte necreștinească. Amin”.

- „Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului, cu plinirea Sfântului Duh s-au făcut lucrări de consolidare ale Sfântului locaș și s-a restaurat pictura acestei biserici cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” între anii 2003 – 2004, prin contribuirea Sfintei Episcopii a Râmnicului, în timpul Arhiepiscopiei P.S. Episcop Gherasim”.

În ceea ce privește edificarea clădirilor din incinta mănăstirii cât și a bisericii se pot deosebi trei etape de zidire și anume:

1. Construcții existente în timpul lui Radu cel Mare (sec. al XV-lea – sec. al XVI-lea – 1495- 1508);

2. Construcții din sec. al XVII-lea – perioada lui Matei Basarab;

3. Construcții ce datează din timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu.

Unele modificări s-au făcut și la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XIX-lea.

Mănăstirea Govora se numără printre cele mai vechi monumente istorice din țară având un rol deosebit în cultura românească.

SCURT ISTORIC AL MĂNĂSTIRII GOVORA

Conform tradiției, Sfânta Mănăstire Govora face parte din primele mănăstiri de pe teritoriul Țării Românești. Mărturii mai precise arată că Vlad Călugărul a întărit unele moșii ale obștii în anii 1488-1489, 1490-1494.

Primul ctitor cunoscut este Radu cel Mare (1495-1508), fiul lui Vlad Călugărul, în timpul căruia mănăstirea Govora ajunge una dintre cele mai bogate și mai populate de călugări cărturari. În timpul lui Matei Basarab (1632-1654), Mănăstirea Govora este unul din principalele focare de cultură ale vremii, ale cărții tipărite în țară, aici funcționând o școală de tipografi, dar și de cultură generală.

În tipografia de la Govora instalată în timpul domniei lui Matei Basarab, s-a tipărit în anul 1640 pe lângă alte cărți și prima carte de legi în limba română, și anume *„Pravila cea mică”*.

restaurat parțial între anii 1986 – 1988.

CLOPOTELE MĂNĂSTIRII GOVORA

Toate vitregiile care s-au abătut asupra străvechii mănăstiri de la Govora, ea, n-a lăsat să se piardă pravila monahală, tot așa n-a lăsat să se piardă vestitorii care-i chemau la rugăciune, în miez de noapte și în cursul zilei la cele șapte laude și la Sf. Liturghie. De aceea găsim un clopot de pe vremea lui Vlad Țepeș. Clopotul are 250 Kg. și poartă inscripția în limba slavonă: « **S-a turnat acest clopot în numele lui Dumnezeu și al Sfântului Nicolae 6965 – 1456 – 1457** ». Clopotul fiind spart se păstrează în Colecția de obiecte religioase a mănăstirii. Un alt clopot, obosit și el de vreme, de circa 400-500 Kg. păstrat tot în colecție, poartă inscripția:

« **Acest clopot este al Sfintei monastiri Govora, fiind spart și mai mic s-a prefăcut de prea sf. Sa, părintele Grigorie, prin mitropolit, noemvrie 7286 (1778) întru cinstea Adormirei Prea Sfintei de Dumnezeu Născătoarei, igumen fiind cuviosul kir Mihail Tetoahx** ».

În clopotniță stau gata să cheme la pravila bisericească pe monahii, încă patru clopote mai noi, care au următoarele inscripții: « Mănăstirea Govora, turnat în anul 1970, Inst. Biblic București » ; altul « Mănăstirea Govora turnat în anul 1977 de 300Kg ; două clopote turnate în același an – 1990 ; « S-a turnat acest clopot pentru Sfânta Mănăstire Govora 1990 » de circa 425 Kg. și altul « S-a turnat acest clopot cu cheltuiala ieromonahului Macarie Drăguțan din Basarabia 1990, pentru mănăstirea Govora în timpul maicii starețe Justițiana », în greutate de circa 300Kg.

Între timp au mai fost și alte clopote, însă nu se cunosc împrejurările în care au fost luate sau returnate.

Cu ajutorul Sfintei Episcopii și a Întreprinderii miniere Berbești, întreg ansamblul mănăstiresc a fost restaurat parțial între anii 1986 – 1988.

Constantin Brâncoveanu prin intermediul ieromonahului Paisie, starețul sfintei mănăstiri, inițiază o serie de lucrări de renovare și completare a ansamblului mănăstirii. Biserica mănăstirii Govora cu hramul Adormirea Maicii Domnului, așa cum se prezintă astăzi este din timpul lui Constantin Brâncoveanu. Amplasată în mijlocul incintei, biserica are un plan treflat cu abside poligonale și pridvor deschis cu coloane din piatră sculptată.

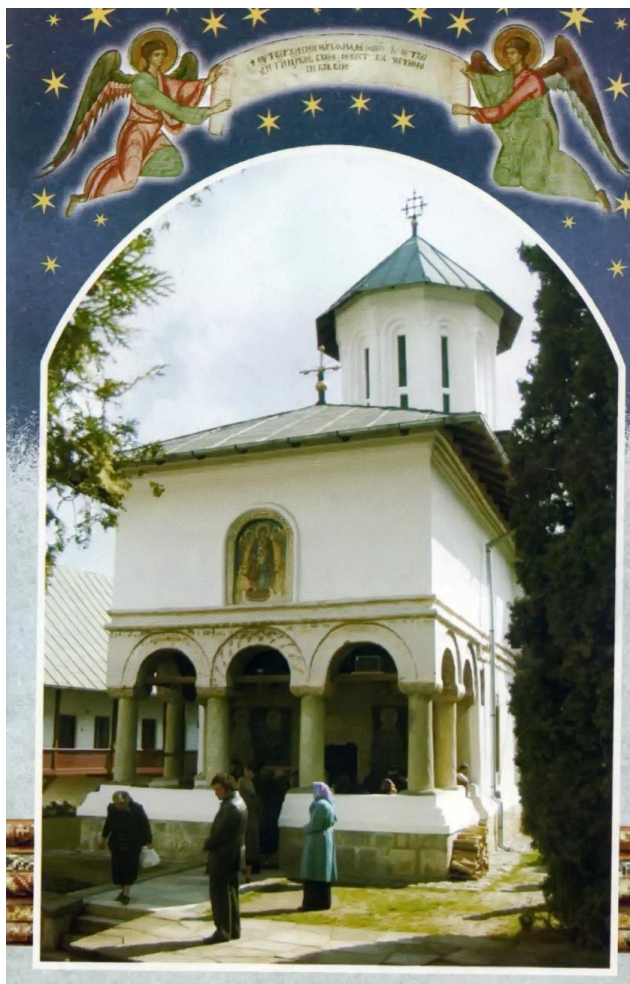
Pictura este frescă în stil brâncovenesc din anii 1711-1712, zugravii aparținând școlii de la Hurez și ne sunt cunoscuți din inscripțiile ce s-au păstrat: Iosif, Hramite, Teodosie și Ștefan ieromonahul.

Tâmpla bisericii este din lemn de tei aurit cu frumoase motive florale semi-reliefate de mare valoare artistică. Exteriorul simplu zugrăvit în alb este decorat cu un brâu median pictat.

În pridvor, deasupra ușilor de la intrarea în biserică, se află o pictură unică - icoana „Maica Domnului cu Aripi și cu Sfânt Acoperământ” ce duce rugăciunile creștinilor la Tronul Fiului Său și Dumnezeului nostru.

Restaurat integral în anul 1958, ansamblul mănăstirii Govora a suferit deteriorări în timpul celor două seisme din 1977 și 1986.

Cu ajutorul Sfintei Episcopii și a Întreprinderii miniere Berbești, întreg ansamblul mănăstiresc a fost

POEZII

Marcela STRAUA

EU, PIANUL ȘI-O ROMANȚĂ

Nu te chem, tăcută-ncerc,
Să m-opresc, năuc-alerg,
Mă-nvârtesc singură-n cerc,
Chipul tău nu pot să-l șterg.

E în suflet, e în gând,
În răsărit și-n apus,
Amintirile..pe rând,
Au.. câte ceva de spus.

Banca, roșul trandafir,
Parcul, cu miros de tei,
Darul, inel cu safir,
Noi, de mână pe alei.

Balul, valsul vienez,
Rochia de voal, cu trenă
Și costumul ..ecosez,
Recuzita? Doar o scenă?

Îmbrățișări în extaz,
Furați de vraja mării,
Barca dusă de-un talaz
Efemer vis...dat uitării?

Eu, pianul și-o romanță,
Cânt c-un efort de voință
Scrisă-i.. în prima vacanță
Când, tu îmi jurai ..credință.

INIMA

Simt inima ca raza, scâldând un asfințit,
Văpaie în purpuriu, un foc nedomolit,
Ce arde, peste noapte, nestins ca în OLIMP,
Cu dragoste-i ținut, nepotolit de timp.

Și-o-mprăști.. dăruind celor din jurul meu,
Fără a precupeți, ea-i de la DUMNEZEU,
EL mi-o trimite. Unde? Când? În care fel?
În tot ce mă-nconjoară, o găsesc, nu e greu.

AM ȘTIUT

Am știut, că ești copac,
Brațe crengi, ce mă cuprind,
Frunze ruginii, ce tac,
Rădăcini care se-ntind.

Am știut , că ești o boare
Peste fața mea, arzândă,
Un suspin, o sărutare
Peste gura mea flămândă.

Am știut, că ești izvorul,
Luminișul, din vâlcea,
Ploaia ce scutură norul,
Cerul luminat de-o stea.

Am știut, că o să vii
Într-o toamnă cenușie,
C-o să te aștept în vii
Să-ți fiu frunză ruginie.

Și-ai venit! Ești vers curat,
Tu mi-ai dăruit magia,
Rămân veșnic devotat
DOAMNEI mele, POEZIA.

VIATA

Cărare întortocheată,
Dificil de străbătut
Și deschisă și blocată
Sacrificii de făcut.

O potecă șerpuită
Cu movile și hârtoape
De jivine străjuită
Așteptând să te îngroape.

Și desigur și luminiș
Să ocolești.. nu poți
Doar de iei totul pieptiș
La capăt poți s-o scoți.

Când crezi că vârfu-i atins
Începe alunecarea
Iar când crezi că ai învins
Primești încătușarea.

Și Fortuna drămuiește
E argint viu norocul
Măsluiește, păcălește
Soarta-și face jocul.

Asta-i viața, doar o luptă
Să ne luptăm atunci!
Pe cărarea cea abruptă
În genunchi, în brânci...

SCRISORILE...

Am lăsat amintirile, într-o gară pustie,
Scrisorile-bagaje, în valize de hârtie,
În trenul fără ..destinații coletele-vise.
Biletele ?Doar... dus , cu-ntoarceri nepermise

Oprisem doar o scrisorică, în plicul parfumat,
O închisesem în seiful, rămas încuiat.
Ultimul vis.. e ars, de vânt cenușă-i dusă.
Ce-a rămas din amintiri? Doar inima răpusă.

Printre liniști rădăcite-n nopțile cu lună
Adun tristețea obosită, lacrima în mână,
Bat suspinele în ușă, bat.. regrete amare
Caută amintirile-n memoria-mi.. ce doare.

MA IARTA

Mă iartă, că n-am vrut să-ți spun
Că-mbăt trăirea-n chin, l-adun
Din vise frânte, frământări,
Ecoul mutelor chemări.

Am spus tăcerii...ce mă doare,
Cuvintele usturătoare
Le-am pus în flux de lacrimi
Și-am pus lăcat..la patimi.

Să chem căldura și lumina?
Din vara ce-a plecat cu vina?
Cu strigătul iubirii plânse..
Cu geamăt de păcate-ascunse?

Mă iartă...c-am știut că minți,
Când am tăiat, acele punți
Ce ne legau și am ales..
Să plec, să uit, alt vis să Țes.

EȘTI LINIȘTEA

Pustiul din suflet, gata-i.. să plece
Iar râul de lacrimi.. să sece.
Scrutez depărtarea, te aștept
Vom străbate amândoi un deșert.

Ești oaza de liniște, căutată
Deși toamna vieții așteaptă
Visând s-adune zorile iubirii
Dragostea târzie, o lege.. a firii.

Ești liniștea din privirea mirată
Adusă-ntr-un târziu de soartă,
Când omul stă la o răscruce
Neștiind încotro s-o apuce.

Ești liniștea toamnei, brumată,
Nu regret, nu mă simt vinovată,
Cu toamna de mână spre apus,
Iubirea mai are.. ceva de spus.

DIN NOU DESPRE LIMBA ROMÂNĂ

Marius FINCA

24 august 2015, 98 de ani de la trecerea la Domnul
a marelui Român, Părinte-poet, Alexei Mateevici.

Motto: *Românașul o iubeste
Ca sufletul său.
Vorbiți, scrieți românește
Pentru Dumnezeu!*
(George Sion, *Limba românească*)

Pe 31 august se sărbătorește de către toți românii **Ziua Limbii Române**. S-a instituit la Chișinău, adusă de boarea de libertate ce adia în estul Europei pe fondul destrămării Uniunii Sovietice. Și era normal să apară la Chișinău, acolo unde a fost interzisă decenii la rând... Era în 1989, iar din 1990 se serbează fără întrerupere... Și tot la fel de normal a fost preluată și de Țara Mamă, pe fondul globalizării, deznăționalizării și șubrezirii fundamentelor culturale ale popoarelor.

Dar ceea ce voiesc românii să aibă e libertatea spiritului și a conștiinței lor în deplinul înțeles al cuvântului. Și fiindcă spirit și limbă sunt aproape identice, iar limba și naționalitatea asemenea, se vede ușor că românul se vrea pe sine, își vrea naționalitatea, dar aceasta o vrea pe deplin... Așadar idealul românilor din toate părțile Daciei lui Traian este menținerea unității reale a limbii strămoșești... Este o Dacie ideală aceasta, dar ea se realizează pe zi ce merge...(Mihai Eminescu, *Scrieri politice și literare*, p. 138). Acest lucru îl remarcă și poetul Alexei Mateevici care spunea că limba crește din sine, se înnoiește din sine pe temeliile bătrâne, nu are nevoie de ajutor străin (Î.P.S. Antonie Plămădeală, *Basarabia, Sibiu, 2003*, p.25).

Despre vechimea ancestrală a Familiei Patriarhale a Omenirii, respectiv a Neamului pelasgo-traco-geto-dac sau proto-daco-român și limba sa protoevangelică s-a vorbit și se vorbește, s-a scris și se va scrie mult pro sau contra. S-a scris în vechime adevărul istoric străvechi de către Părinții Istoriei, de către marii bărbați politici sau religioși ai antichității care făceau parte din Marea Familie pelasgo-tracă și slujeau Adevărului divin dar și istoriei Neamului și lumii totodată (Gh. C. Nistoroiu, *Protodaca – Limba divină a pământului*).

Originea limbii române se află în inteligența rumânilor strămoși, oamenii râurilor cu maluri fertile, din bazinul Dunării de Jos, autori ai primului neolitic european, în România, inima vechii civilizații europene, în urmă cu 8-10 mii de ani”, ne spune Lucian Cueșdean. Limba vorbită de români îndeplinește cumulativ cele două caracteristici necesare dovedirii faptului că este o limbă naturală, lipsa „împrumuturilor” și existența radicalilor proprii. Prin radical propriu se înțelege o rădăcină de cuvânt, un element primordial de la care s-a plecat în formarea cuvintelor compuse. Graiul țaranului român este limba Vechii Europe, pentru că se poate dovedi cert că nici o altă limbă europeană nu are atâtea onomatopee autentice și pentru că nici o altă limbă europeană nu are atâtea cuvinte compuse direct cu o onomatopee autentică precum limba română. De o parte și de alta a Dunării, pe o întindere mare de pământ se vorbește de zece

milenii românește și „filologii” și „istoricii” romanizați orbecăiesc în „latinitatea” lor (Nistoroiu, art. citat).

Limba pe care o vorbesc românii până astăzi, este o limbă latină, însă ea ne provine moștenire nu de la romani, ci de la geto-daci. Lingvistul suedez Ekstrom Par Olof afirmă categoric: Limba română este o limbă cheie, care a influențat în mare parte toate limbile Europei.

Sanchoniathon (sec. XI-X. î. Hr.) identifică în Cosmogonia sa ca inventator al scrisului pe Taautus, din a XII-a generație de la Protogenus (primul om, Adam, pe care egiptenii îl numeau Thoor, alexandrienii Thoyth, iar grecii Hermes. El era numit Sarmis de strămoșii noștri geți, inventatorii reali ai scrisului, așa cum dovedesc atâtea mărturii, începând cu scrierile din mileniile XIII-XI î.Hr. de pe pereții peșterii Gaura Chindiei din Caraș Severin Din Sydyc (Cel drept, fratele lui Misor, tatăl lui Vulcan, se trag dioscurii sau cabirii sau corybanții sau samotraccii, cum ne-a transmis, e drept trunchiat, Eusebiu de Cezareea (*De Praeparatione Evangelica*, III). Dar acești cabiri erau păstrătorii credințelor strămoșești, a tainelor religiei lor monoteiste - prima din istorie - precum și a limbii lor (*ibid.*).

Pe statueta de la Adam Clisi, care înfățișează primul sacerdot al Europei, regele-preot descifrează scrierea de pe Epitrahil, confirmând faptul că scrierea pictografică își are leagănul în Dacia. Această scriere reprezintă unul din primele documente ce pun în lumină adevărul că pe Valea Dunării, în spațiul dintre Carpați, Dunăre și Balcani, s-a vorbit o limbă protodacă, protolatină din care s-a desprins apoi și Latina Italiei și confirmă autohtonitatea și continuitatea poporului român pe aceste meleaguri (*ibid.*).

Tertulian amintește despre Cartea lui Enoh, tatăl lui Matusalem- prototipul Arhierelui lumii vechi prehristice, care a instituit și rânduit slujirea Arhieriei, prefigurându-L pe Mântuitorului Iisus Hristos-Arhierul veșnic, salvată de la Potop de Noe. Aici este menționat un nume, Sarmis, alături de Sarsan și Zazas (nume armino-trace), care l-au înveșmântat pe Matusalem și i-au pus pe creștet o coroană strălucitoare. Istoricul Nicolae Densușianu în Dacia preistorică face cel mai amplu studiu asupra Antichității și descoperă izvoarele etnogenezei europene care țâșnesc din Spațiul carpatic. Citindu-l pe poetul Ovidiu, constată izbitorul asemănare între limbile geto-dacă, sarmată și latină, afirmând că: Limba dacică-latina vulgară a dat naștere limbilor romanice moderne (Ed. Meridiane, București, 1986, p.679, cf. Nistoroiu, art. citat).

În vremea lui Ovidiu, în Moesia Inferior care, deși era de 3-4 decenii provincie romană, nu găsim nici urmă de latinizare! Probabil că 60% din cuvintele românești de azi sunt asemănătoare cu cele latine, dar asta nu înseamnă, neapărat că româna se trage din latină – ar putea fi exact invers. Voi aduce mai jos câteva mărturii care confirmă prelatinitatea limbii române și dovedesc fără putință de tăgadă anterioritatea limbii protodace!

Horatius spune într-una din Odele sale (II, 20) că popoarele de limbă tracă sunt locuitorii de la Bosfor, getulii din Africa, hiperboreii, colchi, dacii, gelonii, iberii, volcii și ligurii de la Rhodan. În altă parte (Odele I, 20) scria: „Colhii și dacii mă cunosc, ei vorbesc o limbă barbară, de idiomă latină”.

Papa Nicolae I (an 865 d.H., într-o scrisoare către împăratul Mihai al III-lea al Constantinopolului) afirmă: „grecii numesc limba latină – limba pe care o vorbesc scitii”, adică geții, denumirile fiind practic sinonime în literatura medievală.

Sextus Rufus, sec I d.H. (Breviarium, c. VIII cf. Bocking Not. Dign, II, 6) este cât se poate de clar: „O limbă barbară latină se vorbea și în provinciile Illiricului încă înainte de cucerirea romanilor. Sub numele de Illiria se înțelegeau, în timpurile mai vechi, toate ținuturile spre apus de Tessalia și Macedonia, până la mare și până la Istria, iar în timpul Imperiului, făceau parte din Iliric: Noricul, Panonia, Dalmația, Moesia și cele două Dacii de peste Dunăre”.

Strabon, în Geografia sa (17 cărți) spune foarte limpede: dacii și geții vorbesc aceeași limbă sau geții sunt un neam de aceeași limbă cu tracii... Geții locuiau și pe un mal și pe celălalt al Istrului, ca și misii, care sunt și ei traci și care acum se numesc moesi. Tot el mai amintește de un Codice de legi ale Agatârșilor, vechi de 6000 de ani î. d. Hr. (Nistoroiu, art. citat).

*Limba noastră-i vechi izvoade.
Povestiri din alte vremuri;
Și citindu-le 'nșirate,
Te-nfiori adânc și tremuri.*

*Limba noastră îi aleasă
Să ridice slava-n ceruri,
Să ne spuie-n hram și-acasă
Veșnicele adevăruri.*

*Limba noastră-i limbă sfântă,
Limba vechilor cazanii,
Care o plâng și care o cântă
Pe la vatra lor țărani.*

(Alexei Mateevici, *Limba noastră*)

UN PIC DE RAI DIN DELTĂ de Melania RUSU CARAGIOIU

Fragment de jurnal din Delta Dunării

...Când cobori din tren în stația terminus Tulcea, te întâmpină aerul dulce al Deltei cu climatul lui blând, primii pescăruși care se rotesc deasupra orașului bogat în fabrici și clădiri, un limbaj pestriț, ce aduce coloritul cosmopolit al turiștilor, graiul ospitalier și melodos al localnicilor și ... sirenele portului...

Într-o ordine marinărească așteaptă vase uriașe de mărfuri,

vase mari de pasageri, șalupe, vase pescărești, vedete ușoare și rapide, docuri, vapoare, iahturi și ambarcațiuni care te uimesc prin forma, coloritul și utilitatea lor diversă.

Îți întorci fascinat privirea de la arhitectura din calcar de Măcin și prefabricatele moderne, care dau o linie aparte orașului industrial, totodată centru de cultură și poartă prin care uscatul comunică cu marea, prin cele trei brațe de apă, ale Dunării, ce străbat imensa deltă.

Neastâmpărul turiștilor animă gara fluvială, cheiul, orașul, gara C.F.R., întrerupându-se doar atunci când sirenele vapoarelor anunță sosirea unui nou val de pasageri și îmbarcarea altora.

Duci cu tine în deltă albastrul vitraliilor din modernele săli de așteptare, aroma tonetelor cu fructe dobrogene și greutatea rucsacului în care mereu ți se pare că n-ai pus destule cârlige pentru undițe, destul mălai, și că te-ai încărcat cu o mulțime de articole, pe care încă de aci le găsești inutile.

Totul este atât de plin, de frumos, de bucuria noului, de efervescența vieții specifice deltei unde totul și toate găsesc ocrotire și belșug în universul îmbinat al uscatului și al apelor, încât ai senzația că poți să lași în urmă, departe, cutia grijilor, să te abandonezi armoniei firii, amabilității localnicilor și poeziei locurilor.

Nerăbdarea de a ajunge mai repede la destinație, te face să cauți mai repede un loc în cursa rapidă, pe apă, unde se urcă localnicii, care nu sunt ca tine în vacanță și care au venit cu treburi importante, după cum arată delegația lor...

Dacă ai avut puterea să renunți la această cursă în favorul vaporului de pasager cu 500-600 de locuri, ești răsplătit din plin de ineditul situației. Toți vor să urce deodată. Li se pare că un alt loc este mai bun decât cel la care i-a dus iureșul pasagerilor grăbiți, iar când febra îmbarcării s-a potolit, când ranițele obosite de drum s-au așezat în sfârșit de pe umerii care le-au zdruncinat, totul pare altfel.

Atunci vezi că poți ocupa un loc pe puntea largă sub umbrar, sau pe băncile care fac cerc deschis în spațiul bine-râvnit de la prora. Sau poți să te expui în bătaia curentului stând sprijinit de balustrada punții de la etaj, pe care scrie un fel de „nu vă aplecați în afară”, sau să privești prin ferestrele de la clasa I-a, pârția largă și strălucitoare de apă, satele de pescari, crângurile de sălcii, întinsurile îndepărtate de porumbiști, sau păsările care nu mai conțin în azurul nemărginit.

Îți dai seama că te asemeni zborului păsărilor, adică gândurile tale, miile de impresii fug nestăpânite întocmai ca păsările în zborul lor, făcut după meridianele și paralele, după niște reguli numai de ele cunoscute, despre care Darwin, Fabre și alții ne explicau ca fiind raționale.

Privești cu nesaț, ai vrea să vezi, să sorbi bucuria acestui drum într-o clipă, dar natura, dar realitatea care întovărășește pretutindeni pașii omului, sau mai bine zis, care rămâne în urmă după pașii primului pionier, te copleșește.

Te simți învăluit de o umbră de oboseală, revii mai apropiat de tine, savurezi cu poftă sandvișul nemaipomenit de bun făcut de bucătarul vaporean, sau biscuitul gustos, înmuiat copios în ciocolată, pe care nu l-ai mai gustat nicăieri, decât aici.

Ai vrea să vezi și să știi totul dintr-o dată să te cufunzi în valurile înspumate din urma vaporului, să te legeni cu valul larg care se desface într-un V de mătase, izbînd malurile

pârției de apă rămasă în spatele vasului, sau să te simți sărutat de pictura întinsurilor care ascunde case pitorești de un alb orbitor sau de un colorit învârstat de mult, mult ultramarin de culoarea viorelelor primăvăratice.

Basmul despre lotcile care circulă pe ulițele acestor așezări miniaturale ți se dezvăluie aieva. Te lasă uimit când cei din partea locului, deosebit de comunicativi, îți explică miracolul vâslitului și al echilibrului, perfect, fără oscilări datorită apei, în picioare, în barcă. Această deprindere, acest echilibru în barcă, stând în picioare este întâlnit și la oamenii pe care vârsta nu-i mai ajută să umble deloc bine pe uscat.

Sălci bătrâne rămase dezgolate se populează cu păsări de deltă și foamea ta de necunoscut este atât de vie, încât aproape că nu mai recunoști corbul lucios, cioara și coțofana ... Sunt prea comune pentru tine și fascinația în care tu îmbraci coloritul acestor locuri te face să uiți că pe aici mai trăiesc și păsări endemice și nu numai superbe păsări migratoare.

Întrebi mereu, deschizi ghidul pe care ți l-ai cumpărat pe drum pentru a cunoaște bogăția ornitologică a acestor locuri și nu-ți vine să crezi că acel ciot, aparent de lemn care imită o pasăre împietrită cu gâtul strâmb, nu este decât un stârc la pândă, care s-a oprit împietrit și înțelept, să te privească, să nu te dea de gol și să-și pândească prada. Este un stârc venit de pe meleagurile calde.

Ne-am obișnuit curând cu această imagine statuară a deltei pe care am întâlnit-o pretutindeni, mare cât un cocor, dreaptă ca o pasăre sculptată în lemn și cu gâtul torsionat spânzurând ca un odgon intrat la apă și răsucit de soarele torid.

Obosit de atâtea imagini te retragi în tine și iar lași gândurile să alunece odată cu privirea în jurul tău, în interiorul vaporului. Te învâluie o stare de căldură plăcută la vederea decorului cu intarsie de lemn așternută pe pereții vaporului într-o gamă măiestrită de esențe de lemn de cele mai variate culori care au servit la realizarea scenelor de luptă, glorie și frumusețe eroică din istoria și folclorul nostru românesc. Liniile unduioase te fac să te întrebi cum de aceste exponate se găsesc aci și nu în marile muzee și iarăși te întorci în sinea ta cu un răspuns vorbind despre poporul nostru – artist desăvârșit - care simte frumosul și echilibrul în tot ce face. Generos, el le presară cu multă risipă de talent și putere de creație de-a lungul vieții lui, de-a lungul drumului lui printre oameni, prin lume, primind la rândul lui alte ofrande de frumos, de perfecțiune...

Te scoate din visare Gara Maliuc (destinația aleasă de tine), albastrul clădirilor din port și cauți pe chei pe cei de aici, care te așteaptă pentru un alt drum cu șalupa.

Cobori pe uscat și te miri că întâlnești un oraș, asfaltat și drumuri de apă. De abia acum simți că începi să devii un om al apelor, desprins de obiceiurile și preocupările tale și că trebuie să îți amintești tot ce ai învățat în scopul unui popas în deltă.

Și te-ai urcat în șalupă.

Și iată-te aplecându-te peste bord și plimbându-ți degetele resfirate peste fața caldă a apelor și respirând boarea apelor măloase, numărând pâlcurile nesfârșite de nuferi și fluturând batista, în semn de salut, celor care și-au întins corturile pe țărmuri de-a lungul apelor, înaintea ta, sau celor care se

leagănă după priceperea vâslitului, în bărcile ușoare și mânuind cu brațe bronzate vâsla și undița.

Moș Miron, care te duce cu șalupa, este un adevărat lup de mare al locurilor și datorită lui drumul ți se pare plin de siguranță și confort. Te îndeamnă să ocupi un loc de unde să ai un unghi larg de vedere, îți arată ciudățeniile cuiburilor de păsări, îți dă o pătură ca să nu te umpli de stropii mărunți pe care-i vântură elicea, îți ia bagajele grele, pe care încă n-ai mai găsit loc să le pui, deși ești aproape de capătul drumului pe apă, și-ți povestește promițător de expedițiile pe care ai să le faci cu el, începând cu pepenăria și terminând cu Mila 2000 și Lacul Fortuna

-„Ehe, dar mata ai vrea să mergi până la capătul pământului, dar vezi, azi la noi pământul e împărțit între barcașii și vaporeni și nu poți umbla chiar hai-hui, dacă n-ai vas pentru anumiți curenți și n-ai permis că ești destul de priceput pentru a umbla și pe brațele Dunării nu numai pe canale și firișoare de apă. Așa că mergi mata înapoi la Maliuc dacă vrei atâtea feluri de excursii și mai ales vrei să-l jignești, dorind alte raiuri de văzut când acestea sunt atât de nemaipomenite, chiar după spusele matalor de adineaori !

Atunci trebuie să-i explici și dacă vrei poți să continui explicația și la un pahar de Murfatlar, cel mai bun vin din lume !, după ce ai sosit, că ești mulțumit de tot ce vezi, de tot ce cerci sub ochii tăi, dar ai auzit și tu că mai ai mari atracții și pe alte brațe ale Dunării și te-ai gândit că venind într-un concediu în Deltă, le-ai putea rezolva și pe acelea.

A înțeles, dar te privește acum sceptic, fiindcă știe el de ce,,. Și așa este. Că odată debarcat la stupină pe Insula Maliuc te lipești cu toată ființa ta aci și greu mai pleci, deși Moș Miron te invită să te scoată la „oraș” în fiecare zi când merge spre Tulcea sau spre Maliuc, dar tu te-ai acomodat mult prea bine...

Ziua ta începe odată cu ivirea zorilor și îmbrăcându-ți cizmele umede îți „„tuflești” o șapcă de pescar pe cap, îți iei sacul cu ustensilele de pescuit, gălețușă, lopata și dus ești, s-o iei înaintea soarelui, ca acesta să nu-ți sperie peștii.

Barca te așteaptă la debarcader, râmele negre sunt vioaie, râmele roșii sunt rare, si... dus ești, printre sălcii legănătoare și parfumate...

Notă de autor.

Am făcut cunoștință cu Asociația Româno-canadiană pentru protecția Deltei Dunării, și mă bucur de cartea primită în dar : „MILA 23” de George Drăgan, ilustrată de Alex Talambă. Mai vedeți și o Stupină din Deltă, unul din mobilul deplasării mele în acele locuri feerice.

Liga Asociației Scriitorilor din Timișoara-Banat, va susține un Festival al Dunării. Ca membru și suporter am ajutat, virtual, la împletirea Covorului Dunării, pentru porțiunea de peste 1000 de kilometri care aparține țării noastre România.

SPRE TOAMNĂ

Livia NEMTEANU

SPRE TOAMNĂ

Până când să ne ajungă ropotul castanelor
Cad agale, risipite, frunzele îngălbenite.
Sunt uscate, împrăştiate, ca scheletele de oase
Ale unor mâini fantomă, ostentive, închircite.

Când le calc, un sunet straniu
scârţâie pe scoarţa moartă,
Ca de sticlă spartă, porţelanuri vechi, crăpate
Şi un foşnet de stafie sfâşie pădurea toată
Ce mă-nvăluie cu umbre umblătoare, speriate.

Mă-nfior. Răcoarea serii mă cuprinde deodată
Ca o vrajă fulgerată ce mă trage în pământ.
Îmbrăcată-ntr-o armură dintr-o piele îngheţată
Stau sub frica ce mă-ncinge,
mă dizolv şi nu mai sânt.

TOAMNA TINEREȚII MELE

S-apropie toamna cu-arome jilave
Cu străzile negre sub bura de ploaie,
Cu transparențe de cețuri, de vrajă
Ce mă-mbracă-n invizibile straie.

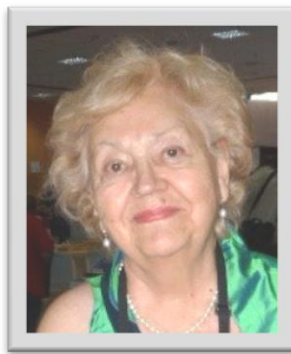
Ușor, pe furiș, dusă de vânt și de ploi
Mă uit împrejur așteptând să apară
Cel ce să facă saltu-napoi
În anii mei tineri de odinioară.

Băteam străzile tremurând ca frunzele-n zbor
Să nu întârzii la întâlnirea cu Toamna
Sub tristul surâs al copacilor ce mor
Pe care timpul necruțător îi condamnă.

Rar, o țigară sticlea-n întuneric,
Pasageră, ca cel ce-a aprins-o,
Umbra lui mă-atingea ca un lucru himeric
Speriată, ca-ntr-o lume de fantome, surprinsă.

Aerul, plin de savori saturate
- Ce-mbăta ca absintul, pe vremuri, poezii -
Mă purta pe sus, fără greutate,
Spre pierduta țară a Tinereții.

Unde s-a dus, Toamna aceea cu mirt,
Cu vrăjita nuia spre infinitul deschis
Când fiecare clipă era ca un flirt
Cu eternitatea în paradis ?!

DOAMNA DIN BALCON

A venit în lipsa mea. Și discretă,
Am găsit-o instalată în balcon.
N-a ndrăznit să treacă pragul
Spre-nfloritul și gătitul meu salon.

Am ieșit ca s-o potfesc să mai stea
La o cafea.
Însă dânsa, rușinoasă,
Dispăruse după casă
Lăsând rochia ei albă pe podea.

Mă gândeam c-o să se-ntoarcă.
Dinspre sud, aerul toamnei
A suflat pe-acoperișuri
Și-a topit rochia Doamnei.

Alba nea. Prima zăpadă
Ca un zvon, ca o părere.
Eu, naivă, am uitat că discreta arătare
Va veni cu o armată de vântoase-asmuțitoare
Instalându-și teatrula ei fațadă
Și funesta ei putere.

TATĂL MEU

Tatăl meu era un om înalt,
Tăcut și închis în el, ca un munte,
Plin de peisaje sufletești pure și dure
Cu ochi de nepătruns sub sprâncenele crunte.

Ținea ca-ntr-un sipet dragostea nemărturisită
Ca pe-un secret ce nu trebuia dezvăluit,
Dar rareori cântecul ieșea singur din el
Și lumina tot împrăjura uimit.

L-am înțeles târziu, prea târziu
Când apusul ia umbrele înșelătoare
Și le duce cu el, lăsând în urmă doar amintirea
Unui gol care doare.

LACRIMI
(Invocare)

Țară bogată
Țară săracă
Țară sădită și
Smulsă din mine,
Țară iubită
Țară urâtă
Țară ce-o caut
Și-o lepăd de sine,
Țară de glorie
De legende și zei
De mucenici
Și de farisei,
Țară râvnită
Țară vândută
Țară călcată
Țară temută,
Țară furată
Dar neînjosită,
Țară de hoți
De tâlhari
Și de iude,
Țară de sfinți
De eroi
Și martiri,
Țară pârjolită de lifte străine
Pământ din nucleul
de radiații divine
Dacia Felix
De strajă în munții
Ce poartă sămânța renașterii tale,
Țară ajunsă la incultură
La treapta de jos a naturii umane,
Țară de pajiști cu fluturi
Cu îngeri
Și de pârnaie cu oase zdrobite,
Țară pierdută
Țară păstrată
Cu râvnă
Cu patimă
Cu ghearele minții,
Țară iubită
Țară urâtă
Țară bogată
Țară săracă,
Te vei trezi cândva odată
Pe malul timpului care-o să vie.
Noi n-om mai fi,
Dar priveghia-vom
Renașterea ta din veșnicie.

RETROSPECTIVĂ TRAIAN VASAI

Eva HALUS

Aflat ca Pictor și filozof la hotarul dintre realitate și imaginație, unde lumea materială capătă noi valențe, unde se naște atât filozofia cât și estetica imaginii, Traian Vasai (1929 - 2013) a lăsat în urma lui o comoară, pe care acum, la un an și jumătate de la plecarea lui dintre cei vii, o împărtășesc cititorilor revistei Candela.

Această comoară, care a venit din mintea și sufletul lui, numără sute de tablouri, la care se adaugă sute de

articole și caricaturi, compuse cu precădere în anii 90 la revistele « Tribuna Noastră » din Montreal și la « New York Magazin ». Pentru a-l înțelege pe Traian Vasai ca om, putem să ni-l imaginăm ca având o inteligență și un spirit de observație vii, calmate de o putere de introspecție și meditație acute. În arta și felul lui de a gândi întrevădem un aproape ultim urmaș al lui Traian Împărat, (așa cum îi plăcea să glumească Traian Vasai), care a adus în Canada zestrea unei gândiri Est-Europene originale, desprinsă atât de bine din abstractionism și adâncimea și puterea de introspecție, cu care lumea în ziua de azi nu pare încă a se fi obișnuit. În tablourile sale liniștea și acuratețea formelor și culorilor vorbesc de aceleași calități ale pictorului, transpuse pe pânză.

În pamfletele sale apărute în mare parte în anii 90, putem vedea spiritual critic al unei personalități formate de observarea obiceiurilor din timpuri mitologice, din România Rurală și din Africa, în care mentalul se afla pe un teren mai sigur. De ce spun asta? Deoarece raporturile între oameni și între oameni, natură și divin, treceau printr-o conștiință pe care astăzi o declarăm pe cale de dispariție... (și acum, în 2015, și acum două decenii în anii 90!).

Citez aici câteva titluri : « M-am întâlnit cu Dumnezeu care mi-a povestit totul » din 9 octombrie 1997, New York Magazin; « Omul și animalele » – 18 septembrie 1997; « Un om deștept nu așteaptă complimente » - 3 iulie 1997, din același New York Magazin etc.

Tot aici vreau să vorbesc și de caricaturile publicate tot la sfârșit de secol XX în revistele sus menționate, în care din nou, artistul face apel la bunul simț al fiecăruia dintre cititori, dezvăluind moravuri și sechele ale timpurilor noastre, cu un umor molipsitor și adesea usturător. Personajele caricaturilor sale sunt redată într-un stil minimalist, în care se recurge la simplificarea corpului uman, subliniindu-se astfel că ele sunt în primul rând purtătoarele unor mesaje, și că există numai în scopul comunicării acestor mesaje, forma tinzând să devină și ea o idee.

Ar trebui ca fiecare dintre noi să se întrebe din când în când, dacă lecțiile deceniilor trecute au fost cu adevărat înțelese, sau dacă nu se continuă, din inerție, comiterea aceluiași greșeli, astfel învârtindu-ne într-un cerc vicios fără scăpare. Mesajul lui Traian Vasai, dincolo de eternitate, este acela pe care și alți mari artiști l-au transmis, de a vedea lumea în aura ei blândă și senină, ridicându-te în unele momente deasupra ordinariului, pentru ca apoi, când te întorci la viața curentă, să poți discerne și decanta mai ușor binele de rău.

Tablourile pictorului Traian Vasai au fost expuse în Japonia, Liban, Siria, Franța, Germania, Italia și în Canada. Traian Vasai a participat la bienala de la Veneția în mai multe rânduri, printre care și în 1960. În prezent, picturile rămase participă la diverse acțiuni de licitație în Europa. Numele lui și arta sa sunt prezente în diverse enciclopedii de artă, printre care și Enciclopedia Comanducci a secolului XX.

Traian Vasai a fost membru al Asociației Franco-Române de Artă din Paris, membru al Fundației Artei Contemporane de la Paris etc.

URSULEȚUL ȘI ANIMALELE,
poveste scrisă Michael ENDE (1929 - 1995)
traducere din limba germană de Iuliana ONOFREI

A fost odată un vechi ursuleț frumos pe nume Washable. Acest cuvânt stătea pe o mică etichetă, pe care ursulețul o avusese agățată la ureche, când era nou. De aceea, l-a numit așa copilul căruia îi aparținea. Dar asta a fost demult. Copilul s-a dus la școală și, era deja mult prea mare, ca să se mai joace cu ursuleți. Nici la Washable nu au trecut anii fără urmă. El a fost cusut în câteva locuri petice, blana lui era destul de uzată de la spălările și pieptănările frecvente. Așa ședea el de cele mai multe ori, în locul său de

onoare, în colțul de pe canapea, privind drept în fața lui

Însă, să stai mereu zi și noapte în locul de cinstire, nu este amuzant, și, de aceea, uneori, Washable dansa un pic. Dar numai atunci când era sigur că nimeni nu-l privea. Altfel, s-ar fi jenat, că era cam neîndemânatic întocmai ca toți ursuleții.

Când, într-o zi ca toate celelalte, Washable stătea în colțul lui pe canapea, o muscă bâzâi împrejurul camerei și s-a așezat, în cele din urmă, pe nasul lui.

— Bună ziua! a zis ea.

— Bună ziua! a răspuns Washable și a privit cruciș la muscă.

— Ce faci? a vrut să știe musca.

— Stau aici, a spus el.

— Asta văd și eu, bâzâi musca, dar pentru ce?

— Pur și simplu așa, spuse Washable.

— Musca s-a răsucit pe membrele din față.

— Dar trebuie însă să faci ceva pentru a fi aici, a spus ea.

— Nu, a spus Washable. Este așa de important?

— Și încă cum! a zumzâit musca! Fiecare este pentru ceva pe lume. Eu, de exemplu, sunt aici ca să zbor de jur împrejur și să-i sug pe toți.

— Tu poți zbura și suge pe toți?

— Nu, mormăi Washable.

— N-am mai pomenit așa ceva! a zumzâit musca batjocoritor. Țta nu știe nici măcar de ce este aici. Ești prost, pur și simplu, teribil de prost!

Și-a învârtit, într-un vârtej, capul și a zumzâit continuu:

— ...prost...prost fără sens. Și apoi a zburat în altă parte.

Vechiul ursuleț-jucărie începu să se gândească. Ei bine, poate că sunt într-adevăr prost pentru o întrebare așa grea. Voi întreba puțin de jur împrejur. Poate găsesc pe cineva, care să-mi spună pentru ce

sunt aici. A alunecat în jos, de pe canapea și a început să meargă, clătănându-se. Când pași pe scările din pivniță, a întâlnit un șoarece.

— Bună ziua! a spus ursulețul prietenos, mă numesc *Washable* și aș vrea să aflu, pentru ce exist eu cu adevărat.

Șoarecele s-a ridicat pe etichetele din față și l-a privit cu atenție de sus în jos.

— Singurul lucru folositor chițăi el afectat, este să fii șiret, să nu te lași prins, să aduni caș și slănină ca să-ți hrănești familia. Știi să-ți hrănești familia?

— Nu, a spus *Washable*.

— Bietul, oftă șoarecele, atunci firește nici eu nu știu de ce ești pe lume. Și dispăru în gaura lui.

Washable a dat din umeri și a ieșit din casă.

La ușă se întindea o mică grădină cu multe flori înflorite. Ursulețul de pluș s-a așezat pe iarbă și a privit o albină care zbura cu nerăbdare.

— Ascultă ... a zis *Washable*, am o întrebare ...

— Nu am timp, niciun moment! a zumbăit albină și a zburat în grabă la floarea următoare.

— Poate știi de ce suntem aici? a întrebat *Washable*.

— Desigur, a spus albină. Se învață chiar de când ești larvă de albină.

Suntem aici ca să fim harnici, mereu ocupați, mereu activi, niciodată să nu lenevești, înțelegi tu?

— Să fii harnic? a întrebat *Washable*. Cum vine asta?

— Să aduni miere, să construiești faguri, să servești bunăstării statului, știi tu asta?

— Nu, a răspuns *Washable*.

Atunci, albină s-a infuriat.

— Nu am timp pentru un astfel de pierdere vară ca tine. N-ai decât să pleci, lasă-mă să lucrez, altfel te înțep.

La aceasta, *Washable* a preferat să nu riște. De aceea, a plecat repede. Când a ieșit pe stradă, a întâlnit o cînteză de munte, care tocmai făcea baie într-o băltoacă.

— Hei, tu, a ciripit cîntezoiul, ce te uiți așa stupid? Nu ai mai văzut niciodată pe cineva cum se scaldă?

— Ba da, a răspuns *Washable*, m-am îmbăiat adesea, dar nu am improșcat niciodată așa ca tine.

— Asta nu te privește, a spus cînteza.

— Ce vrei de la mine?

— Aș dori să știu de ce sunt aici.

— De ce exiști nu-mi pasă deloc. Dar, am un sfat amice! Fă ca mine și nu te mai preocupa de astfel de întrebări stupide!

Împacă-te cu situația și fii obraznic ca *Oskar*, atunci vei supraviețui! Acesta este singurul lucru care contează.

Washable s-a gândit pentru o vreme, apoi a clătinat din cap și a oftat:

— Dar trebuie să știu de ce este aici un vechi ursuleț. Atunci cînteza a răs de el și, pur și simplu, a zburat mai departe.

Washable mergea cu greu adâncit în gânduri de-a lungul drumului și a ajuns într-un parc. În mijlocul parcului se afla un lac albastru. Pe valurile licărind mergea o lebedă cu penaj alb minunat.

— Dar, ești frumoasă! a spus *Washable* admirativ. Știu a hârâit lebedă și și-a amplasat aripile, care arătau ca velele ridicate.

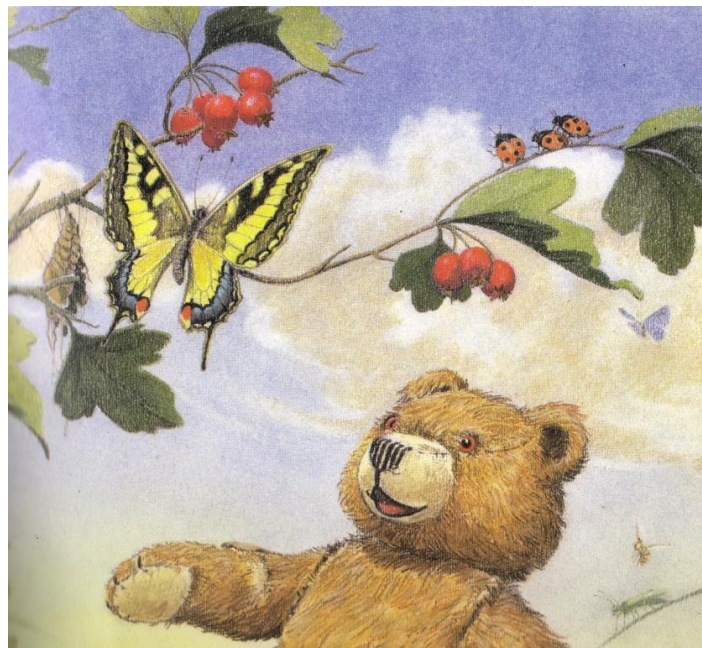
— Și de ce ești aici? a vrut să știe *Washable*.

— Ce întrebare prostescă! Adevăratul sens al vieții este frumusețea, singurul și unicul: frumusețea. Ce altceva? Se uită un timp mulțumită de sine în oglindirea apei, apoi a continuat: Eu am îndeplinit această sarcină. Dar tu?

Washable s-a privit și el în apă și a spus sincer:

— Nu.

Atunci, a gândit lebedă și a răs arogantă, probabil ești, într-adevăr, de prisos. Și a plecat din nou pe lac și nu a mai binevoit să se uite la vechiul ursuleț.

Imagini de Bernhard OBERDIECK

De cealaltă parte a lacului, începea pădurea și acum *Washable* a pătruns înăuntru acolo. După o vreme, a întâlnit un cuc, care stătea pe o creangă și striga fără încetare la fel.

— Ce faci acolo? l-a întrebat *Washable*.

— Număr, nu mă întrerupe, a răspuns cucul 65 – 66 – 67...

— Și ce numeri?

Număr totul: copacii, frunzele, conurile de pin, zilele și orele și așa mai departe. Totul. Nu mă întrerupe. 68 – 69 – 70 ...

— Au astea un sens? a întrebat *Washable*.

Și încă cum! a răspuns cucul. La toate, depinde doar de număr. Ce nu se poate număra, nu se numără 71-72-73

— O, a spus *Washable* plin de speranță, ai putea atunci poate să mă numeri și pe mine?

— Cu plăcere, a spus alinaiaza-te la rând.

— Asta nu pot a recunoscut *Washable*. Sunt singur.

— Atunci nu număra, a spus cucul. Și acum nu mă mai întrerupe. A zburat departe, și, din zare, puteai auzi cum începe cu numărarea, cine știe ce.

Vechiul ursuleț mergea spre pădurea tot mai adâncă, care tot mai densă și mai întunecată devenea. Liane și alte liane atârnavă în jos de

copacii uriași și blocau drumul. Era o adevărată junglă. Deasupra lui pe crengile înalte un cârd de maimuțe făceau gimnastică agitate, tipând împrejur. Când l-au văzut pe ursuleț au tăcut brusc.

Maimuța-șefă a coborât și s-a postat în fața lui.

— Ce faci aici? a întrebat el și rânji.

— Nu aș vrea să deranjez, a spus *Washable* politicos, caut doar pe cineva, care să-mi poată spună, pentru ce suntem noi aici?

Toate maimuțele au început să sporovoiască una cu alta: el vrea să știe de ce suntem aici ... El vrea să știe de ce suntem aici.

— Liniște! a răcnit maimuța-șefă și rânji.

Când a fost din nou liniște, el a spus: singurul scop al existenței este de a întemeia ceva, o asociație, un club, o comitet, un partid – chiar o comunitate. Noi, în orice caz, facem asta mereu. Pentru că este important, a declarat maimuța-șefă ca unul să comande și ceilalți să dea ascultare. În caz contrar, totul o ia razna. Toată lumea trebuie să aibă locul său exact deasupra sau sub altul, ca să știe cât e de valoros.

— Poți tu comanda sau da ascultare?

— Nu, a spus *Washable*.

— Atunci nu poți intra la noi, a tipat maimuța-șefă.

Celelalte maimuțe au început să arunce spre *Washable* cu tot felul de lucruri și el s-a clătinat în grabă mai departe.

Chiar în spatele junglei era o stepă vastă și în mijlocul ei se afla un grup de elefanți care erau cufundați în discuții serioase. Ei aveau fețe înțelepte și se mișcau foarte demni.

— Scuzați-mă, a spus *Washable* un pic intimidat, ați putea să-mi spuneți poate pentru ce existăm?

— Aceasta este o întrebare foarte profundă, a spus unul. Reflectăm în legătură cu aceasta deja de mult timp.

— Și? a întrebat *Washable* plin de speranță? Ați aflat?

— Probleme de adâncime a socotit un altul, trebuie luate în considerare cu atenție. Nu trebuie să grăbim lucrurile. Prin urmare, răspunsul la sensul existenței necesită deocamdată o amânare, despre sensul existenței trebuie să reflectăm.

— Dar, a obiectat *Washable*, asta poate dura veșnic. Eu nu știu, dacă sunt așa trainic.

Acum s-a lăsat interogată de al treilea elefant.

— Totuși ai un suflet veșnic, precum toate ființele vii, nu-i așa? Sau ce ai în interiorul tău?

— N-am verificat încă, a mărturisit *Washable*. Dar cred că rumeguș sau burete sau așa ceva.

— Atunci tu nu ești o creatură adevărată, a spus primul elefant autoritar. Ești doar un obiect artificial, fără suflet și spirit. Dacă nu ești bun de nimic, atunci ar trebui să te arunce.

Atunci s-a întristat pentru prima dată bietul ursuleț, deși avea doar rumeguș și burete în el. El nu a ridicat pretenții deosebite, dar nu voia să fie aruncat pur și simplu. Mergea cu greutate și, pur și simplu, nu mai avea chef să mai întrebe pe cineva. Stepă devenea tot mai stâncoasă și nisipoasă, *Washable* era obosit. S-a așezat cu spatele de o stâncă și a lăsat să strălucească soarele pe burta lui peticită. Dintr-o dată, a auzit în apropiere o voce șuierătoare.

— Hei, grăsuțule, ce surpriză plăcută!

El s-a întors și a văzut un șarpe cu clopoței mare situat pe stânci, care îl fixa cu ochi strălucitori. El a vrut să fugă repede, dar nu s-a mai putut mișca.

— Stai liniștit, micuțul meu, a șuierat șarpele, altfel devin nervos. Și încet, încet s-a târât spre el.

— Ei bine, dulcele meu? a șuierat el când era chiar în fața lui. Ai venit la țanc. Îmi placi.

— Mulțumesc, se bălbâi *Washable*, dar, din păcate, trebuie să merg mai departe.

— Încotro, așa grăbit?

— Trebuie să aflu pentru ce exist?

Șarpele a izbucnit în râs într-un mod destul de neplăcut.

— Dar nu este nicio problemă. Oamenii ca tine sunt aici, ca să fie înghițiți de oameni ca mine. Am o dorință exagerată de tine, grăsuțule.

— Ești comestibil, nu-i așa?

— Sper că nu, a răspuns, *Washable*. Am doar rumeguș și burete în mine.

Așa, deci? a spus șarpele dezamăgit. Ei bine atunci tu, într-adevăr, nu ești bun la nimic. Trebuie, într-adevăr, să-mi cauți altceva. Și s-a strecurat fără să-și ia rămas bun.

Washable a răsuflat ușurat și a continuat să alerge atât de repede cât îl puteau purta picioarele sale scurte. El a lăsat deșertul în urmă și a revenit pe pajiște. Pentru că a simțit o înțepătură, s-a oprit. Și atunci a văzut în fața lui pe creanga unui tufiș că se legăna un pachetel strălucitor din fire de mătase. Și, în timp ce el încă se mai uita, a izbucnit pachetelul și un fluture s-a strecurat afară, desfășurându-și minunatele aripe la lumina soarelui.

— Tu, a spus *Washable* admirativ, ai fost cu adevărat minunat! Cum ai făcut asta?

— Pur și simplu așa, a murmurat fluturele. Întâi am fost un ou, apoi am devenit o omidă, apoi am devenit crisalidă și acum sunt un fluture. Pentru aceasta suntem pe lume: ca să ne dezvoltăm și să ne îmbunătățim continuu.

— Tu te poți dezvolta și îmbunătăți?

— Nu, a spus *Teddybär*.

— Pentru ce ești atunci? a întrebat fluturele și s-a mișcat lin fără să aștepte vreun răspuns.

— Chiar, asta aș dori să știu și eu treptat.

În acel moment, veni o fetiță a străzii, care mergea desculță și care avea haine sărăcicioase și cârpice, pentru că părinții săi erau prea săraci, ca să îi cumpere altele noi. Când a văzut vechiul ursuleț de pluș, s-a oprit, s-a uitat la el cu ochii mari și l-a întrebat:

— Care este numele tău?

— *Washable*, a spus *Washable*.

— Ești un ursuleț, nu-i așa? a întrebat fata. Nu am avut niciodată un ursuleț de pluș. Vrei să fii ursulețul meu?

— Cu plăcere, a spus *Washable* și a simțit cum i s-a încălzit inima deși interiorul lui era numai din rumeguș și burete.

— Fetița l-a luat în brațe și l-a sărutat pe nas. De-acum *Washable* avea din nou pe cineva căruia să-i aparțină. Și amândoi au fost fericiți. Dar nu acesta e sfârșitul poveștii. Pentru că, după câteva zile a revenit musca supărătoare. Abia l-a zărit, că a și început imediat să se agite și să bâzâie neincetat:

— Pentru ce ești tu aici? Ești prost, fără sens...

Dar de data aceasta *Washable* a știut răspunsul corect: Pac!

Elefanții l-au înconjurat și și-au plecat ochii

OMAGIU VOCAȚIEI MEDICALE: MIRCEA CHIOREAN, MEDIC, BIOLOG, PROFESOR *Daniela GÎFU*

Pe Prof. Dr. Mircea Chiorean, l-am găsit la Centrul Medical Hipocrate 2000 din Târgu-Mureș, în plină activitate de consultații, deși are o vârstă înaintată. Peste 50 de ani de practică medicală. Zi de zi. O biografie bogată pe care doar o voi rezuma, urmare a rugăminții Domniei Sale, care a ales câteva date semnificative, fără a menționa toate titlurile, diplomele și medaliile.

Daniela Gîfu: Domnule Doctor, cunoscându-vă impresionanta activitate, pe care aș fi dorit s-o împărtășesc în detaliu cititorilor noștri, vă întreb, totuși, *de ce preferați discreția?*

Mircea Chiorean: *N-aș zice că e vorba de discreție, dovada fiind acest dialog pe care am acceptat să-l faceți public. (zâmbeste). Mai mult, nici nu o să vă dau un răspuns original. Pentru că îmi aduc aminte mereu de spusele unui veteran de război, care s-a vrut anonim, căruia i s-au cerut date biografice. El a refuzat, spunând laconic "am fost acolo, unde și când a trebuit".*

D.G.: Așa cum ne-ați obișnuit, ideile dumneavoastră prind viață, aș continua, și salvează viață. Ce proiect aveți în prezent în atenție?

M.C.: *Mă flatați. Da, de multă vreme mă preocupă un proiect pe care îl consider deosebit de important pentru România, acela al "medicinii preventive". Cred că la el faceți trimitere, din scurtele noastre discuții de până acum.*

D.G.: Da, la acest proiect al medicinei preventive făceam aluzie. Care sunt tendințele pe plan mondial/european în ceea ce privește medicina, în particular medicina preventivă, stimate Domnule Doctor?

M.C.: *În ciuda progeselor extraordinare tehnico-profesionale ale medicinei curative, aceasta are limite, de altfel bine cunoscute, atât din punct de vedere profesional, cât, mai ales, din cel economic. Această situație face ca în întreaga lume să fie reluat pe un plan superior, conceptul hipocratic din Antichitate, care, în prezent, este denumit cuprinzător medicina celor 4P (Predictivă, Preventivă, Personalizată și Participativă).*

Medicina viitorului este definită, de altfel, foarte bine de cele patru noțiuni : Predictivă, Preventivă, Personalizată și Participativă...

D.G.: V-aș ruga să detaliați înțelesul celor patru noțiuni, prin prisma studiilor și a cercetărilor dumneavoastră.

M.C.: În ultimii doi ani, noi înșine am prezentat în două lucrări conceptele de medicină preventivă și personalizată (Chiorean M., Oprean P., Chiorean B.A.: Preventive Medicine. In Acta Medica Marisensis, vol. 59, nr. 4. 2013). Aș reține atenția cititorilor noștri asupra următoarelor aspecte: (1) E. Wydner, promotorul medicinei preventive în S.U.A., care la sfârșitul secolului trecut spunea să *practicăm medicina preventivă așa cum practicăm medicina curativă*, afirmație din care se deduce caracterul clinic

al medicinei preventive; (2) *medicina preventivă este specialitatea practicii medicale, destinată promovării sănătății și well-being-ului (n.n. a stării de bine), respectiv prevenirii bolilor, a morbidităților și a morții premature¹*; (3) în Antichitate, chinezii, plăteau medicii doar dacă aplicau eficient metodele de prevenire a bolilor; (4) medicii sunt obligați prin jurământul lui Hipocrate să se adreseze în practică atât zeiței Hygeea, cât și zeiței Panacea. Medicii preferă, însă, medicina curativă, fiind susținută de autoritățile sanitare, companiile de asigurări, cele de medicamente și de aparatură.

Medicina preventivă este chemată să amelioreze eșecurile medicinei curative.

D.G.: Ce nivele de sănătate/boală acoperă medicina preventivă?

M.C.: *Vorbim, de fapt, de trei nivele de prevenție: primară, secundară și terțiară. În câteva vorbe, prevenția primară (profilaxia) este în responsabilitatea autorităților de sănătate publică și a medicilor de familie (ex: vaccinările, controlul factorilor de mediu etc.). Să amintim, spre exemplu, prevenirea bolii coronariene la o persoană sănătoasă. Prevenirea secundară, controlată de medicii de familie și de medicii specialiști de laborator. Rămânem tot la bolile de inimă și mă gândesc la prevenirea atacurilor de cord la persoanele cu o afecțiune cardiacă. În ce privește, prevenția terțiară, aceasta aparține tuturor medicilor în vederea regenerării leziunilor și restabilirea funcției organelor în vederea evitării complicației și, implicit, a morții. Să ne gândim la prevenirea morbidității și morții după atacul de cord, din ce în ce mai frecvent la noi și nu numai.*

D.G.: Rămânem la medicina celor 4P. Ce doriți să spuneți cu medicina personalizată?

M.C.: *Aș răspunde cu aspecte din specialitatea mea – Anestezie-Terapie Intensivă (A.T.I.) – prin prisma studiului consacrat geneticii durerii. Trebuie subliniat faptul că durerea are o percepție individuală ca și răspunsul terapeutic la medicamente sau reacțiile adverse la droguri. Aceste fenomene sunt în funcție de capitalul genetic al enzimelor care metabolizează drogurile. Pacienții pot apărea cu metabolizare slabă, intermediară, rapidă sau ultrarapidă. Aceste aspecte de farmacogenetică sunt în prezent în atenția marilor companii de medicamente.*

Durerea are o percepție individuală ca și răspunsul terapeutic la medicamente sau reacțiile adverse la droguri.

D.G.: Ce ne puteți spune despre semnificațiile caracterelor predictiv și participativ ale medicinei preventive?

M.C.: *Caracterul predictiv (anticipativ) ține atât de pacient, cât și de managementul statal sau sanitar. În noua carte, pe care am numit-o sugestiv **Iluzia Nemuririi**, am subliniat caracterul genetic al accidentelor de orice fel prin disfuncția mecanismelor cibernetice de control anticipativ (feed-forward). Aceste mecanisme prezic efectele perturbărilor, având loc și o acțiune de corectare pentru a obține rezultatul dorit. În ce privește caracterul participativ al medicinei preventive, aceasta rămâne în special în sarcina educației (școli, mass-media, biserica etc.).*

D.G.: Ce întreprindeți dumneavoastră pentru introducerea în practică a medicinei preventive și cum vedeți implementarea ei în România?

M.C.: Până în prezent, în baza unor realizări modeste încă în faza incipientă (publicații în reviste, articole în presa locală și centrală, informarea organelor locale, administrative și sanitare, iar, recent, chiar a președenției. În acest context, am întocmit un proiect pentru implementarea medicinei preventive în România cu înființarea Centrului Pilot Târgu-Mureș prin

Fundația LiveMed. Proiectul urmează să fie aprobat de organele sanitare locale și popularizat. Cu sprijinul celor care cred în potențialitatea acestui proiect. Aș reține câteva aspecte pe care le consider foarte importante: (1) medicina preventivă trebuie să fie nominalizată ca specialitate aparte în Nomenclatorul Specialităților Medicale din România; (2) medicii și asistenții medicali, care urmează să practice medicina preventivă, trebuie să aibă o pregătire specială; (3) medicina preventivă ar trebui predată în facultățile de medicină; (4) documentația trebuie să fie specifică (foi de observație de medicină preventivă, separate pentru bărbați, femei și copii etc.).

D.G.: Cunoscut fiind faptul că factorul decizional nu acționează în lipsa măcar a câtorva date concrete, vă întreb dacă ați efectuat până în prezent, la nivelul Fundației LiveMed, consultații de medicină preventivă?

M.C.: Da, am efectuat puține consultații pentru că încă nu avem cadrul organizatoric necesar. Acest tip de consultații necesită: (1) un consult inițial al pacientului, cu înscrierea datelor în foaia de observație de medicină preventivă, cu controale periodice de două ori pe an; (2) o evaluare a stării funcțiilor vitale (respirația, circulația, nutriția, stresul, imunitatea, spiritualitatea și predispoziția genetică); (3) teste de screening care se efectuează sistematic; (4) explorările paraclinice care trebuie efectuate după caz la pacienții predispuși, cu boli incipiente sau declarate; (5) epicriza care cuprinde stadiile sănătății/bolii, nivelele de prevenție, factorii de risc, sfaturile, tratamentele preventive și de regenerare împreună cu măsurile integrate alocate și complementare.

D.G.: Din ceea ce ne spuneți, pentru practica de rutină a consultațiilor la nivelul Fundației LiveMed, aveți nevoie de mult sprijin, atât financiar, cât și logistic.

M.C.: Pentru buna funcționare a Centrului Pilot Târgu-Mureș de Implementare a Medicinei Preventive am solicitat ajutor național, local și, de curând, internațional, inclusiv am făcut apel către românii din străinătate. Este și motivul pentru care am decis să promovez acest proiect prin intermediul presei scrise, cum este și cazul revistei **Candela de Montreal**. În acest moment, cred că adresele noastre de email ar putea încuraja potențialul donator să intre în dialog cu noi (live_med@yahoo.com sau hipocrate2000@yahoo.com).

D.G.: O ultimă întrebare Domnule Profesor. De curând ați lansat cartea *Iluzia Nemurii* la University Press, Târgu-Mureș, pe care deja ați menționat-o în contextul dialogului nostru. Ne puteți spune în câteva vorbe dacă este o preîntâmpinare a proiectului de medicină preventivă?

M.C.: Aș zice că da, deoarece finalul cărții se adresează **disfuncției spirituale** a omului, cu remediul tratării acesteia prin rugăciune, care în concepția autorului reprezintă **proteza spiritului**. Această idee este în acord cu definiția sănătății dată de OMS în 1948, îmbunătățită ulterior, care afirmă că "sănătatea este reprezentată de acea bună stare fizică, mintală și socială". Cartea la care ne referim este destinată în final regenerării spirituale a omului.

Notă: Domnul Prof. Dr. Mircea Chiorean (n. 06 mai 1933, Ceanul Mic, jud. Cluj) a absolvit Facultatea de Biologie a Universității „Babeș-Bolyai” (Cluj-Napoca) în 1957 și Facultatea de Medicină a Universității „Iuliu Hașeganu” (Cluj-Napoca) în 1964. După rezidențiat, primește în 1973 o bursă OMS în transplantare la Bruxelles. Din 1982 este doctor în Științe medicale la Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila” din București. Începând cu

anul 1990 este medic primar A.T.I. la Spitalul Clinic Județean Mureș, fiind medic șef în perioada 1978-2003. Între anii 1992-2003 împărtășește din experiența acumulată în spital și studenților Universității de Medicină și Farmacie din Târgu-Mureș. Este (co)autor a 3 monografii de specialitate și numeroase articole științifice de anestezie, terapie intensivă și imunologie. De asemenea, a coordonat multe teze de doctorat în medicină. A fost implicat în mai multe forme instituționale și organizații non-guvernamentale (Societatea Europeană de

Prof. Dr. Mircea Chiorean

Anestezie, Societatea Română de Anestezie, International Scientist of the Year, International Biographical Centre Cambridge England, Fundația „Octavian Fodor”, Cluj-Napoca, Fundația LiveMed din Târgu-Mureș, Consiliul de Administrație al Policlinicii Hipocrate 2000, Târgu-Mureș etc.).

O confirmare a forței invitatului nostru de a nu renunța atunci când crede în valoarea unui proiect este implicarea sa la înființarea Serviciului Mobil de Urgență Reanimare și Descarcerare (SMURD), mândrie a sectorului sanitar românesc. Pentru toate cele consemnate primește în 2005, dincolo de miile de mulțumiri ale celor care au beneficiat de dăruirea, implicarea, competența și meritele deosebite în dezvoltarea specialității de A.T.I. și a medicinei de urgență, diploma Ministerului Administrației Publice și Internelor, a Direcției Sanitare Mureș și a SMURD Târgu-Mureș. Ulterior, în 2009, primește diploma Societății Române de Anestezie Terapie Intensivă (SRATI), iar în 2010 Meritul Sanitar „în grad de Cavaler” cu însemne pentru civili din partea președintelui României.

O LUME CONFUZĂ

- reportaj -

Cătălina STROE

Continental Nord American, Canada, Rive Sud de Montreal, un Bar, după miezul nopții,... CLAUDE și o bere!

Un loc nepotrivit, într-un moment nefericit! „Ceasul rău” pentru CLAUDE!

În drum spre casă, după terminarea schimbului de seară la ora 23.00, CLAUDE, muncitor specialist în asamblare de avioane, se oprește să bea o bere. Este trecut

de cincizeci de ani, un tip mai mult scund, cu ochi albaștri și cu un început de chelie. Acasă îl așteaptă soția și un copil așa că se grăbește să-și termine berea. Plătește și pleacă.

În parcare, la ieșirea din bar, este înconjurat de trei sau patru indivizi care l-au urmat sau l-au așteptat afară, nici astăzi nu îi este clar...

Este lovit fără milă, o dată, de două ori, cade și... nu mai știe nimic!

Șase luni de spitalizare cu multiple fracturi și sechele post traumatice.

A fost găsit aproape mort, în fața barului și după cercetări autoritățile i-au explicat că a fost, se pare, victima unei „confuzii de persoană”.

În lumea interlopă, din care fac parte și barurile de noapte, mulți își reglează astfel conturile.

Și a scăpat ieftin, putea să fie chiar împușcat!

Compania la care lucrează nu-l plătește pentru că e un „accident în afara locului de muncă”, făptașii nu sunt prinși pentru că nu sunt martori și chiar dacă ar fi, cine ar îndrăzni...

Omul nostru are vina că n-a ținut drumul drept spre casă și a băut o bere la un bar de noapte.

Câți nu fac la fel ca el?

Dar, pentru că trăim într-o lume „civilizată”, există un organism guvernamental care susține financiar victimele inocente, victime colaterale, ale actelor de violență petrecute în societate.

Și nu e greu de imaginat că un organism nu se creează pentru un caz, două! Fenomenul pare a fi de amploare!

Ianuarie 2011

Compania a fost lovită din greu de criza economică. Mii de muncitori au fost trimiși „să vadă ce mai este pe afară”, adică puși pe liber.

Claude lucrează în program de recuperare, muncă mai ușoară.

Proaspăt întors din șomaj, Victor își zărește supervisorul discutând ceva cu Claude, după care, acesta din urmă se îndepărtează cuprins vizibil de o stare de panică și ștergându-și ochii de lacrimi.

O imagine extrem de tristă într-un loc de muncă!

Își întreabă șeful, din ochi, ce se întâmplă, iar acesta îi face semn cu degetul mare îndreptat în jos, în semn că omul are o cădere psihică.

Impresionat de starea fostului său șef de echipă, cu care se cunoaște de peste doisprezece ani, Victor pleacă după el.

La locul de muncă Claude stă nemișcat, privind parcă prostiț undeva în sus, deasupra corpului avionului, unde i s-a spus să monteze o piesă.

- Hei, salut Claude! Comment ca va? Ai ceva de lucru? Eu mi-am terminat jobul și am ceva timp.

- Te-a trimis cineva? - îl întreabă Claude cu un aer neîncercător.

- Fii serios! Știi că eu lucrez repede și acesta îmi este obiceiul, să dau câte o mână de ajutor! Ai uitat?

- Nu te-ai schimbat de loc, Victor! Am o mare problemă: nu știu ce e cu mine, nu mai recunosc lucrările pe care le făceam. Vezi piesa asta? Nu știu ce este exact. Supervisorul mi-a zis că trebuie să o montez acolo sus și nu mai am curaj să mă leg în frânghii.

Este tipul de lucrare care nici pe Victor nu prea îl încântă, dar prietenul la nevoie se cunoaște!

- Ai un caiet de montaj, să vedem despre ce e vorba?

- Nici asta nu am!

Victor se duce la supervisor care pare mai încurcat decât Claude. Piesa nu are caiet de montaj, nu mai contează din ce motiv, dar are niște desene. Bune și alea!

Nici șuruburile nu sunt cele bune, dar se rezolvă și asta!

Își montează echipamentul de protecție strict obligatoriu, adică un harnașament asemănător cu cel al unui parașutist, cere podul rulant deasupra locului de montaj și își atașează de un cârlig, cablu de siguranță.

La primul șoc, care ar reprezenta o cădere, cablul se blochează și susține muncitorul în aer.

„Mama mă-sii, de treabă!

Claude crede că a uitat acest job, dar de fapt el nu l-a executat niciodată. Echipa noastră a lucrat mereu la structuri.

Deșteptul de supervisor l-a trimis să execute lucrarea fără nici o explicație, că nici el nu știa cum se face!

Și Claude este „protejat” cu muncă de recuperare! Ce lume de nebuni!”

Coboară din avion și își detașează echipamentul. Piesa este montată la locul potrivit. Supervisorul trece și îi face semn, de data asta cu degetul mare în sus; bun job!

Claude îl așteaptă cu ochii plini de recunoștință. Semnează împreună actele necesare: unul că a executat și altul că a verificat. Așa e procedura!

- Nu te-ai schimbat Victor, ești mereu băiat bun! Îți mulțumesc din suflet!

- Lasă măi, stai liniștit, o să mai trec pe aici și nu mai intra în panică pentru că nu ai uitat nimic. Lucrări de tipul ăsta tu nu ai mai făcut niciodată! Salut!

Românul Victor se îndepărtează plin de tristețe și revoltă, gândind în sine: „Omul nu e recuperat, iar șeful lui habar n-are de meserie!

Ce combinație tâmpită! Confuzie de persoană, confuzie post traumatică, confuzie de... competențe.

Doamne, în ce lume trăim!”

IOANA GERMAN ȘI CORUL "LA MUSE DIVERSITÉ"

În turneu în Italia

Eva HALUS

Între datele 17 iulie - 1 august 2015, corul La Muse Diversité, al cărei dirijoare este Ioana German, a efectuat un turneu în Italia. Publicul român cunoaște deja asociația La Muse Heritage Musical, înființată de către Ioana German, pentru a duce mai departe numele bunicului ei, marele compozitor Iacob Mureșianu *, pentru a face cunoscută muzica română în Canada și pentru a facilita relațiile interculturale în general.

Corul, în formația de turneu, a numarat 35 de membrii, însoțiți de 14 persoane (acompaniatori) și de doua soliste de la Opera din Brașov. Corul a susținut 4 concerte în patru orașe italiene, după cum urmează:

Pisa - 21 iulie, Montecatini Terme - 24 iulie, San Gimignano - 25 iulie și Florența 26 iulie.

Repertoriul a cuprins o piesa italiana, una canadiana și doua romanesti: Gloria de Vivaldi, Missa Brevis 2 & 13 de Willan Healey, (compozitor canadian), Irmosul Sf. Maria (piesă românească) și Colind din Sălaj.

Solistele Operei din Brașov, Corina Klein - soprană și Cristina Coatu - mezzo soprană (dintre care dna Corina Klein a putut fi admirată și cu ocazia concertului din noiembrie 2014 de la biserica Sf. Ioan Botezătorul din Montreal), au fost acompaniate în turneu de către cor și de Ana-Maria Negrea, pianistă acompaniatoare la Filarmonica Brașov.

Ioana German este cea care a organizat acest turneu în exclusivitate, până la cele mai mici amănunte. Ea mi-a făcut câteva mărturisiri, pe care vi le împărtășesc în rândurile de mai jos:

Toate sălile în care am fost mi-au placut foarte mult, cu acustică foarte bună. În două Săli în special, la Pisa și San Gimignano, în mod absolut deosebit, acustica a fost extraordinară!

Oamenii au fost extrem de primitivi, au exprimat o bucurie deschisă pentru faptul că le-am oferit o asemenea ocazie și ne-au mulțumit îndelung prin aplauze și apoi întrebări multe la sfârșitul concertelor. La Pisa a fost cineva de la televiziune și mi-a luat un interviu, apoi au filmat din concert. Aștept informația/emisiunea a (ce va fi posibil) în toamnă.

Orașele desigur, sunt splendide, am vizitat multe, au fost activități organizate și vizite ghidate. Este o țară foarte frumoasă iar noi, ca muzicieni am fost privilegiați să împărtășim și din acest punct de vedere bucuria momentelor petrecute acolo.

Acest turneu a implicat zeci de repetiții, și o muncă titanică pentru organizarea lui.

Ioana German a înființat Asociația "La Muse Heritage Musical" în 2010. Corul "La Muse" a fost creat în 2009 și este compus din coristi profesioniști și amatori de culturi diferite, care partajează plăcerea de a cânta.

Asa cum spunea și strabunicul ei, compozitorul Iacob Muresianu, "Muzica este teritoriul pe care lucrez pentru cinstea strabunilor mei", și Ioana German l-a parafrazat într-un motto ce se afla pe site-ul asociației (www.la-muse.org). Vorbe care sunt demonstrate prin activitățile culturale de înaltă clasă în lumea muzicală, căci an după an, Ioana German sustine concerte cu un repertoriu bogat și variat și la Montreal și în lumea largă, făcând astfel cinste familiei sale de muzicieni, cât și României și Comunității Românești din Montreal.

Iubitorii de muzică vor putea asculta corul La Muse pe 6 decembrie, cu un mare concert de Crăciun în sala bisericii St-Denis. De asemenea asociația organizează un recital de pian în data de 25 octombrie, la sala Jeunesse Musicales du Canada. Este vorba de o lansare de disc a faimoasei pianiste internaționale Raluca Stirbat, în cadrul comemorării a 60 de ani de la moartea marelui compozitor George Enescu.

* Iacob Mureșianu (1857 - 1917), compozitor român, care a fost unul dintre primii promotori ai muzicii populare românești, incluzând folclorul în compozițiile sale de muzică clasică și publicând prima revistă muzicală din Transilvania, cu numele de Muza Română.

NICOLAE GRIGORESCU,
PEINTRE REPORTEUR DE GUERRE EN 1877
Prof. Dr. Paul DĂNCESCU

En 1876, Nicolae Grigorescu se trouve à Paris,

Ce n'est pas son premier voyage, car il y avait déjà suivi des cours de peinture, et s'était rallié au mouvement *impressionniste* de la peinture du XIXème siècle en France. Il avait déjà fait un long stage dans le village de Barbizon, ou inspire par la vie des gens et par la nature environnante, nous a laissé des très beaux tableaux.

D'ailleurs, aujourd'hui, le visiteur roumain à Barbizon, trouve facilement un signe de son passage dans ce village. Moi même j'ai vu la plaque commémorative, que existe toujours et que j'ai vu et qui est fixe au mur d'une maison ancienne et qui nous rappelle le passage de Nicolas Grigorescu au village et la maison où il a habité pendant sont stage.

Au printemps 1877, la guerre de l'indépendance de Roumanie contre l'empire ottoman éclate. Nicolae Grigorescu revient vite en Roumanie et avec d'autres peintres roumains, tel Carol Pop de Szathmary, Sava Hentia et G D Mirea, accompagne l'armée roumaine, qui avait franchi le Danube et avait pénétrée dans l'empire turque, le pays ennemi de l'époque, et qui est le territoire de la Bulgarie d'aujourd'hui.

La guerre a constitué une expérience dure mais importante pour le peintre roumain,

C'est là, sur le champ de guerre, qu'il a été le témoin visuel de l'héroïsme du soldat roumain et de la capacité de sacrifice du peuple roumain. Sur le front de résistance et d'attaque de l'armée roumaine, Nicolae Grigorescu a été témoin des horreurs de la guerre, de la souffrance des hommes et de la mort. Le peintre roumain a été très impressionné aussi par la misère des

prisonniers turcs et par les convoies des ennemis capturés et traversant les champs couverts par la neige en Bulgarie.

C'est de là bas, sur le terrain de la guerre, que le peintre roumain nous a laissé des centaines des dessins et des ébauches, qui lui ont servi de base pour les peintures qu'il a effectuées en suite. Un fait particulier est à remarquer : dans les dessins sur le terrain et dans ces tableaux ultérieurs, il a surpris plutôt les masses que les détails, - il a été impressionné d'avantage par les soldats et moins par les officiers.

A ce sujet je me rappelle les toiles françaises représentant les victoires de l'armée française au dix septième siècle, au la gloire reviens toujours au roi Louis XV et non pas à son armée. Par contre, c'est grâce au penchant de Nicolae Grigorescu pour le sacrifice de la vie des soldats, que la peinture de Nicolae Grigorescu n'a rien de déclamatoire, rien de procès verbal, de la glorification de n'importe quel chef militaire ou chef d'état. Par contre, il nous a laissé un témoignage authentique de l'élan du soldat roumain, qui était le paysan roumain en habit militaire.

C'est le critique d'art suisse Wilhelm Ritter, qui a remarqué, à juste titre, que devant les ébauches initiales et les peintures de Nicolae Grigorescu, on est surpris par la sincérité de la composition et de l'inspiration, ce qui donne une vie profonde à ses peintures. Les scènes sont vues par le soldat et not par l'officier. Ces tableaux sont impressionnants et nous laissent une vive image de la guerre. C'est comme ses tableaux paraissent surprendre la scène de guerre sous la lumière d'un éclair ou d'un foudre.

L'ensemble des dessins et des peintures de guerre est impressionnant.

C'est l'un des plus importants héritages que Nicolae Grigorescu, le premier grand peintre roumain, nous a laissé.

STIHIILE NATURII
Elena BUICA

E primăvară, primăvară cu adevărat!

În așteptarea ei, acum suntem întâmpinați de pașii grăbiți ai naturii pentru a-și intra în drepturi. Totul este făcut să-ți încarce trupul și sufletul cu noi energii și să te îndemne să spui asemenea poetului George Coșbuc: "Cât de frumoasă te-ai gătit,/ Naturo, tu! Ca o virgină/ Cu umblet drag, cu chip iubit/ Aș vrea să plâng de fericit,/ Că simt suflarea ta divină/ Că pot să văd ce-ai

plăsmuit!/ Mi-e inima de lacrimi plină". Pentru cei născuți la sate, gândul fuge la acel colț de univers în care simți cum mustește pământul și inima îi cuprinde cu drag pe cei de la brazda plugului care își trăiesc viața într-o deplină înfrățire cu natura.

Dar natura asta minunată, cum știe ea uneori să ne amintească în modul cel mai drastic zădărnici omului care se sumește crezând că o stăpânește... Atunci ia forma stihilor, teribile fenomene care se manifestă cu o forță distrugătoare în fața

cărora omul este neputincios. Fiecare dintre cele patru elemente componente ale planetei noastre: foc, apă, aer și pământ pot deveni devastatoare. Poporul nostru le-a numit stihii, un fel de duh rău întruchipate în forțe oarbe ale naturii. Și la toate acestea, mai trebuie să adăugăm și o altă stihie, una izvorâtă din natura umană - războiul aducător de moarte, distrugerii de bunuri, imensă suferință și mizerie.

În acest timp al primăverii de care ne simțim sufletul încărcat de frumuseți și bucurii datorate de natură, în ziua de 25 aprilie 2015, în altă parte a lumii, în Nepal, natura a devenit duhul cel rău printr-un cutremur înspăimântător, de 7,8 grade pe scara Richter, echivalentul a 20 de bombe atomice, cum anunță ziarele. Dar nu a fost de ajuns, a urmat un șir de 14 replici mari care au adus peste 7000 de decese, peste 14.000 răniți și multe alte mii de oameni rămași fără adăpost, și o atmosferă de haos înfricoșător și de dureri zguduitoare.

Imagini impresionante surprinse de jurnaliști la Kathmandu, capitala țării, au făcut înconjurul lumii. Imaginile unui bebeluș de doar patru luni care a fost scos în viață de sub dărâmături au fost redistribuite de sute de mii de ori pe rețelele sociale impresionând o lume întreagă.

Nouă, românilor, ne-a făcut să ne înghețe sângele în vene amintindu-ne că un cutremur devastator pândește după o cotitură a destinului. N-avem cum să scăpăm de întâlnirea cu el. Apariția lui e ciclică. Cutremurele noastre din trecut i-au speriat și pe înaintași, de vreme ce unor străvechi documente bizantine nu le-au scăpat din vedere, iar cronicarii noștri nu le-au lăsat neobservate. Cutremurele și alte stihii i-au creat derute și durere și poetului Adrian Păunescu: "Ce întrebări să punem și când, ursitei noastre,/ Că ne-au rămas atâtea dovezi de la bătrâni,/ C-a fost aici, de-a pururi, o luptă, toată viața,/ O luptă cu puhoia, ori cu invadatorii,/ Că luptă-a fost chiar faptul de-a ne numi români".

În 1977, la cutremurul din 4 martie, se împliniseră 37 de ani de la cutremurul din noiembrie, 1940. Acum au mai trecut 37 de ani, am intrat în anul următor și ce este mai îngrijorător, este soarta multor clădiri din București neconsolidate. Pe de altă parte, n-am putut face dovada că suntem pregătiți să facem față în caz de cataclism. "Cutremurul în două de-odată ne desparte,/ Nici pregătiți de viață, nici pregătiți de moarte", așa cum spune Adrian Păunescu.

Eu am trăit cele două cutremure. Cel din 1940, pe când aveam aproape 8 ani mi-l amintesc mai puțin, dar pe cel din 4 martie 1977 l-am trăit din plin. Nu am fost afectată fizic și nici apartamentul din Drumul Taberei unde locuiam, dar psihic m-a zguduit. Eram singură acasă. Fiica mea era la Biblioteca centrală, se pregătea pentru examenul-concurs de admitere la facultate și tata era internat la spitalul Colțea. Fiica mea a venit acasă după ce petrecuse o mare spaimă ascunsă sub mese în sala de lectură ca să nu cadă cărțile în capul ei. A coborât scările orbecăind pe întuneric pentru a ieși afară. Venind acasă noaptea pe jos, a trecut pe lângă blocul în care și-au pierdut viața Toma Caragiu,

Alexandru Bocăneț și Doina Badea, apoi pe lângă alte blocuri dărâmate. Pe stradă trebuia să se ferească de cărămizi desprinse din clădiri. Până am văzut-o acasă am avut impresia că am o gheară pe inimă. Am petrecut noaptea afară cu toții înspăimântați de veștile venite din centrul orașului. Spre ziuă am plecat împreună cu fiica mea să aflăm de soarta tatălui. Am mers mai mult pe jos, pe străzi ocolite, mai ales în zona centrului. Priveliștile acelea s-au săpat adânc în memorie. Macarale mușcau din dărâmături prin care atârnav mâini, capete sau resturi de trupuri umane. Când am ajuns la restaurantul Dunărea cu clădirea toată făcută moloz, imaginile văzute au făcut să mi se îndoia genunchii. M-a susținut fiica mea și abia-abia am ajuns la spital. Abia într-un târziu am putut afla că tata fusese externat în timpul nopții.

Bătrân, bolnav, cu hemoragie nazală și cu un început de Alzheimer, în puterea nopții, departe de casă, sărmanul, a răătăcit toată noaptea și a ajuns acasă abia a doua zi, cu puțin înainte de sosirea noastră. Nu ne venea să credem, eram convinse că l-am pierdut. A mai trăit încă doi ani, dar a fost afectat și consecințele ne-au apăsă pe toți ai casei. Starea de spirit a fost greu de suportat mult timp datorită imaginii Bucureștiului aflat sub ruine și a oamenilor aflați sub efectele marilor suferințe.

Gândul la un nou cutremur, reactualizat de cutremurul din Nepal, deși mă aflu la mare distanță, îmi creează neliniște și pentru că în vara aceasta voi petrece două luni în București.

Pentru toți românii, frumusețile naturii acestei primăveri sunt tulburate de gândul că la orizont stau niște nori primejdioși. Și dacă Domnul Dumnezeu a lăsat pe pământ și asemenea stihii, tot în puterea Lui ne punem nădejdea de a ne apăra.

ARDERA DE TOT

Elena OLARU

Mihai Stoian, în una din scrierile sale afirma: *"Învingătorii nu încearcă nici o părere de rău pentru învinși. Dar, învinșii pot fi, la un moment dat, învingători"*.

La prima vedere aceasta certifică bucuria laureatului care, deși a participat la competiție cu cel învins - și frate de i-ar fi fost, în plin extaz nu vede sărătura lacrimilor ce brăzdează obrazul celui alt... Poate mândrie, poate egoism, poate o clipă de supraapreciere... cine

știe... Totul este ca, odată învingător, să nu te retragi din luptă. Ori să crezi că mereu, totul ți se cuvine. Durerea celui învins se transformă în munte de forță și voință, în perseverență și dorință de a se ridica de la pământ și, vai celui cu care se va înfrunța; calculat până la jertfa de sine, mereu în gardă, perspicace, uneori nedemn de observat, învinsul luptă continuu.

Antrenat de voință lăuntrică și dorință de a nu mai fi pe ultimul loc, învinsul, consumă și ultima porție de energie; nu se lasă furat de starea materială care i se oferă pentru a renunța, nu plânge, lamentându-și eșecul, cunoaște firea omului, nu cade în stare de priveghere și lașitate: lacrimile i s-au uscat de mult, sărătura acestora i-au lăsat urme adânci pe obraji, părul, înflorit de ghiocei, îi dau alură athletică, ușor de remarcat. Brațele,

cândva moi, parcă fără viață, îi sunt pline de vervă și siguranța omului care știe ce vrea, unde să lovească, mai mult ce să lovească. Pentru că, de cele mai multe ori, nu forța pumnului e mai puternică ci tăria privirii, ascuțimea cuvântului și forța celor afirmate...

Învingătorii nu încearcă nici o părere de rău pentru cei învinși. În plină glorie, mereu laudați, lingușiți chiar de unii, învingătorii împart în stânga și în dreapta peșchesuri fără să remarce că acestea într-o zi vor ajunge la fundul sacului, rămași singuri apoi, realizează - vai cât de târziu, că vocea străzii a fost doar pentru o zi sau...trei, după care totul a reintrat în normal. Singur și el, poate mai singur decât celălalt, învinși amândoi însă, unul de joc, celălalt de societate, își ling rănilor încercând să și le cicatrizeze: cum la îndemâna românului, băutura este din plin, de pe vremea lui Burebista, celelalte droguri sunt delicatessuri. Numai dacă trimisul străzii mai speră ceva de la tine, cu siguranță de va îndemna s-o apuci pe căi lăaturalnice... Spre moartea albă. Că doar el nu pierde nimic!

Învinșii pot fi, la un moment dat, învingători! Precum lumânarea ce arde continuu, pe dinăuntru însă, învinsul renunță la kilogramele supraponderale nu printr-un regim alimentar anume și nici prin înfometare. Mereu pus în gardă, între consum interior și voință nestăvilă, într-o ardere continuă, rănilor sufletului său - cicatrizate acum, îl fac mai bun, mai serios, mai calm, calculat până la jertfa de sine, știind că mâine, într-o zi, vor ajunge, în sfârșit, pe podium. Acesta este visul lor, nu pot fi

întorși din drum, nu se lamentează pe umărul nimănui, nici nu stă la palavre lipsite de noimă, merge înainte, pe drumul drept, ocolșurile lăsându-i un gust amar... Dar, vai, nici în prietenia oamenilor nu mai are încredere...

Cu chipul senin, cu privirea caldă, cu mersul hotărât dar nu trufaș, ușor legănat parcă, cu gândurile plecate mereu spre lucruri înalte, aparent dezinteresat de lumescul zilelor acestea apocaliptice, învingătorul știe că este privit, înțelege vorba celuilalt, nu întotdeauna favorabilă și lasă lucrurile să decurgă așa cum le-a hotărât destinul...Cine altcineva decât Dumnezeu prin Marea carte a Vieții, îți deschide sau închide drumul spre înălțare, cine altcineva decât Învățătura Supremă pe care ai avut darul să o primești prin Botezul de Foc, te face să renunți la

bunurile trecătoare ale acestei lumi, cum altfel decât iubind, iubind necondiționat pe ceilalți, să poți uita toate gropile în care ai căzut, te-ai murdărit, ți-ai scrijelit și sângerat dai ai ieșit spălându-te de tină, cine ai putea să de întrebe întâlnindu-te, de ce te-ai schimbat atât de mult, de ce nu mai ești cel de ieri, de ce nu ești la fel cu ceilalți, cum poți trăi într-o astfel de lume?! Simplu: învingătorul, căutând adevărul, după ani și ani de muncă, perspicacitate asiduă, credință neștirbită și oarbă iubire, a găsit adevărate cale: Absolutul.

Și nu mai are nevoie de nimic.

JURNAL DE CĂLĂTORIE

Cristina-Marina MURGEA

Da, sunt bunică! Adorabila ființă, un băiețel, Jonathan, a intrat în familie puțin înainte de Crăciun, cadou prețios care nu venea din tolba Moșului, dar care a amplificat la maximum bucuria sărbătorilor de iarnă, făcând să ne debordeze sufletele de fericire și asigurându-ne perenitatea.

Sunt încă vii emoțiile trăite pe holul maternității, un centru privat, modern, Credit Valley, situat în Mississauga, provincia Ontario. Din

sala de operație, tatăl, beneficiar al privilegiului biblic de a asista la nașterea pruncului, a făcut să ne parvină o poză a micuțului. Am aflat, astfel, că o să poarte numele de Jonathan; motiv pentru care am asociat, pe moment, noul născut, cu un măr delicios cu aceeași denumire.

În seara de 31 martie a lui 2015, după o zi de muncă, prea încărcată, închid ușa biroului întrebându-mă, în gând, dacă vacanța de 16 zile împreună cu copiii și nepoțelul meu, este o realitate. Îmi pare încă ceva aproape imposibil de realizat, după ani și ani de lucru fără o pauză!

Bagajele sunt pregătite de drum și așteaptă în vestibul. Biletele de avion sunt în poșetă. Totul este real, deci prind curaj și îmi potrivesc ceasul la orele trei dimineața, pentru a ajunge la aeroport cu două ore înainte de plecare, și a respecta, astfel, cu strictețe, disciplina impusă călătorilor cu avionul.

Mă uit la ceas. Este miezul nopții, dar nu știu dacă aș vrea să dorm cu adevărat. Vacanța mea a început deja în gând, făcându-mă să resimt o binefăcătoare stare de relaxare conjugată cu o multitudine de emoții și amintiri.

Somnul întârzie, însă, în vâltoarea gândurilor...

Destinația finală este Vancouver, cu popasuri bine stabilite. "Afaceristul" grupului, Annie are planificate, la date și în locuri diferite, saloane publice destinate să faciliteze căutarea de locuri de muncă în teritoriu (Job Fairs). În aceste condiții, temerara hotărâre de a se porni la drum, cu un bebeluș, i-a speriat pe mulți, cu excepția mea—bunica și a inițiatoarei călătoriei, Annie, mămica.

Copiii mei, Florin—fericitul tată, cu soția sa Annie, Andrei—fiul meu mai mic și nepoțelul meu de trei luni și nouă zile, inseparabil de mama lui, mă așteptau de o zi la Regina, capitala

provinciei Saskatchewan, la peste 2800 de km depărtare de Montreal.

Plecând cu mașina din Toronto spre Winnipeg, Manitoba, călătoria lor de afaceri acumulate peste douăzeci de ore, străbătând 2232 km, de drum până la Regina, următoarea lor escală și punctul nostru de întâlnire.

Aștept deja imbarcarea în avion. Dimineața, mirosul și gustul cafelei, mi se par incontestabile. Mă instalez, pentru a-mi savura cafeaua, într-unul din locurile special amenajate în incinta Aeroportului montreal, Pierre Elliot Trudeau. În anul 2003, când, luând drumul bejeniei, am imigrat în Canada, aeroportul se numea Dorval. A fost rebotezat cu numele celui de-al 15lea prim ministru al Canadei, Pierre Elliot Trudeau, pentru a se alinia parcă la aeroportul din Toronto, purtând și el numele unui fost prim ministru canadian, al 14lea la număr, Lester B. Pearson.

Mărturisesc că, în pofida timpului și a descoperirilor tehnicii moderne, mi-am păstrat intactă plăcerea lecturii generată de răsfoirea cărților și nu sunt o admiratoare exagerată a calculatorului.

În avion, însă, cu un mic ecran pus ostentativ în spătarul fiecărui scaun din fața locului ocupat de călător, am cedat tentației de a naviga pentru a repera câteva obiective turistice din drum.

Călătorind la început de aprilie, am constatat că imaginile prezentate generos pe situl comercial de turism au fost în contrast izbitor cu realitatea întâlnită pe teren, în orașelul Regina, situat în inima regiunii agricole a câmpiilor canadiene (Les Prairies).

În fața unui peisaj arid, de culoare ternă, am simțit din plin furia vânturilor, încă din momentul ieșirii din aeroport. Rafalele m-au făcut să îmi doresc să ajung cât mai repede în mașină, la adăpost. De vizitat parcul Wascana, cel mai mare parc urban din America de Nord, care reprezintă cam 930 ha din oraș, nici nu putea fi vorba. Ar mai fi fost de văzut Royal Saskatchewan, primul muzeu al provinciei și Norman Mackenzie Art Gallery.

Regina este considerată, însă, un loc propice pentru instalare după imigrare, așa cum am înțeles de la Annie, cercetător asiduă al nevoilor de integrare a candidaților înscriși la Job Fairs.

În ceea ce mă privește, jobul meu era asigurat, fiind « angajată » fără concurs de către micuțul Jonathan și primind, ca recompensă a muncii mele, zâmbetul lui îngeresc.

Reîntâlnirea cu copiii, îmbrățișările calde, locul de cazare foarte confortabil la Hotelul Delta, situat la 1919 Saskatchewan Drive au fost motivele pentru care am reușit să uit de primirea

neprietenosă a naturii locale și, privind doar cu inima, să decid că mi-a plăcut totul. După un popas scurt la Regina, unde Annie și echipa sa și-au realizat prezentarea prevăzută în program, am plecat mai departe, urmând zicala « călătorului îi șade bine cu drumul ».

Îmbarcați cu toții și cu toate bagajele judicios selectate la plecare, am pornit spre următoarea destinație - Saskatoon la 258Km de Regina. Dacă despre unele amintiri se poate spune că sunt « de neuitat », ei bine, popasul la Saskatoon, l-am înscris în lista amintirilor destinate « a se uita cât mai repede și pentru totdeauna ». Un ger crunt trona peste oraș. Florin, pe post de șofer, deja obosit peste măsură și cu mâinile degerate, a reușit cu greu să securizeze încuietorile metalice ale trailerului, atașat mașinii, în care se aflau echipamentele necesare spațiilor expoziționale organizate de Annie.

Starea de inconfort a fost atât de mare încât voi trece repede la o altă destinație, aflată la încă 500 km de drum.

Popasul următor nu a fost ales la întâmplare de Annie. Red Deer, micuțul orașel situat în centrul provinciei Alberta, avea avantajul că era la mijlocul drumului între Calgary și Edmonton, unde Annie trebuia să se deplaseze, la date diferite, pentru prezentările ei.

Red Deer oferă multe spații de cazare, reprezentanții hotelurilor și motelurilor asaltându-ne cu ofertele lor. Buzunarul poate fi golit ușor, dacă ești animat de ideea unui confort excesiv. Noi ne doream un spațiu de cazare confortabil, pentru un somn bun și o hrană la un preț rezonabil. Iată-ne, așadar, instalați într-un apartament cu două camere și o mică bucătărie, dotată neașteptat de bine : aragaz, veselă, tacâmuri și alte ustensile prețioase, care nu își imaginau că vor servi la prepararea unor delicii culinare românești.

În întreg motelul, am făcut să se răspândească zilnic, aromele bucatelor românești, care au pus la grea încercare simțul olfactiv al consumatorilor de pizza, hot-dog, hamburger etc. Mâncarea gătită, românească, a convertit-o pe Annie, dintr-un consumator congolez, într-un veritabil gurmand român, ceea ce se pare că a influențat pozitiv și cantitatea laptelui matern și starea de veselie a bebelușului, beneficiar indirect al acestei situații. Pe scurt, copiii erau fericiți că au cu ei o mamă, iar nepoțelul o bunică, aducându-mi neîncetat elogii, exagerate, zic eu cu modestie!

Pentru cumpărături, eu și bebelușul, deveniserăm clienți fideli, dar selectivi, căutând produse naturale la centrele moderne de distribuire a alimentelor de la fermele din zonă. Magazinele Costco și Sobey's erau prezente, dar și un lanț de magazine de tot felul în zona 4900 Molly Bannister Dr.

Red Deer este un oraș modern, dotat cu excelente instalații recreative și culturale, situat în mijlocul sectorului de parcuri al centrului Albertei. Prin aceste păduri adevărate, amenajate pe alocuri, am făcut plimbări de vis cu bebelușul, în timp ce echipa era la prezentări, la Calgary sau Edmonton.

Resursele de petrol și de gaze naturale descoperite și exploatate mai serios în jurul anilor '50 au făcut din Red Deer un oraș legat și de industria de prelucrare a petrolului. Întreprinderi petrochimice, de anvergură mondială, au fost construite până pe la începutul anilor '70 și au adus mari profituri economiei locale. Abundența pădurilor a reușit, oarecum, în timp, să contracareze efectele nocive pentru mediu, al acestor exploatare.

Pentru serviciile mele ireproșabile de mamă și bunică, am primit de la copii un prim bonus : o vizită la Calgary.

Annie a rămas cu bebelușul, nefiind interesată să se reîntoarcă în orașul în care, cu o zi înainte, își desfășurase cu succes

activitățile de Job Fairs. Băieții au preferat să mă însoțească și s-au bucurat ca și mine de priveliștea dealurilor, munților și platourilor, constatând cu ochii și cu sufletul, că rataseră această perspectivă, a zonei, la prima lor vizită.

Din Turnul Calgary, panorama te invită, generos, la explorare vizuală. Reflectându-se cochet în apele celor două râuri, Bow și Elbow, construcțiile comerciale moderne și impunătoare, cunoscute cu apelativul « zgârie nori », ți se par așezate pe macheta unui arhitect. Din dorința de a se evita orice confuzie legată de denumirile lor comerciale, ocupanții acestor construcții au avut grijă să afișeze emblemele cu numele lor, pe acoperișul fiecăreia. Parcurile, decorurile florale și « tivul » munților ce se zăresc în depărtare, completează și înfrumusețează această imaginea.

Băieții și-au făcut fotografiile, ca probă pentru cutezanța de a pași pe marginile interioare, din sticlă, din vârful Turnului, pași care dau frisoane chiar și celor mai curajoși.

Am făcut plimbări de neuitat prin parcul provincial Fish Creek, am vizionat spectacole muzicale și de teatru oferite de Teatrul Calgary, compania One Yellow Rabbit, Orchestra Filarmonică din Calgary, Alberta Theatre Projects, Theatre Junction Grand-consacrat artei contemporane și Vertigo Mystery Theatre. Anual, este prezent la Calgary și un Festival de film și chiar un Festival de obiecte animate. Am vizitat multe muzee : Glenbow, cu o impresionantă galerie de artă, Muzeul Militar, Muzeul de muzică (Cantos Music Museum) și Muzeul Aero spațial (Aero Space Museum). O mare atracție turistică este Parcul Olimpic (Olympic Park).

Străzile Stephen Avenue și 17th Avenue găzduiesc cele mai multe galerii de artă.

Seara, reîntorși la Red Deer, am schimbat, cu entuziasm, impresii de peste zi, bineînțeles în jurul mesei încărcate cu tradiționalele bucate românești, dar și cu câte un păhărel în care am avut grijă să turnăm licoarea lui Bachus.

Timpul trece repede și important este să nu treacă prost ! Ne-am adaptat și readaptat fără lamentări, regrete sau nostalgii inutile, așa că am împachetat bagajele și am pornit spre următoarea destinație - Jasper.

De la Red Deer spre Jasper am traversat o adevărată oază și nu am făcut nici un efort pentru a ne lăsa amețiți, până la beatitudine, de natura înconjurătoare. Din toată această feerie, ne-a trezit brusc întâlnirea cu punctul de control (pichet) de la intrarea în Parcul Jasper pe care eram obligați să îl traversăm, în drumul nostru. Pentru acces, un omuleț intransigent ne-a cerut să plătim 50\$, lucru pe care l-am perceput ca fiind o reală pedeapsă, în condițiile în care, câteva minute mai târziu, adică după ora 17h, trecerea ar fi fost gratuită, punctul de taxare fiind închis. Puțin mai târziu, am constatat că asta nu era nimic față de realitatea sumbră cu care ne-am confruntat: nu mai aveam benzină decât pentru 25Km, iar în vârful munților, stațiile de benzină în care ne pusesem speranțe deșarte, erau închise în această perioadă.

Jasper se afla la 150km, iar următoarea stație intermediară era la 75km. Ca atmosfera, creată de acest inconvenient, să fie și mai încărcată, ningeau cu niște fulgi mari, iar norii dădeau slabe speranțe să se mai « răzbune » și « stăteau grămadă peste.. » noi. Vorbăreți în exces până în acel moment, am amuțit cu toții. Aveam nevoie de ajutor, pur și simplu. Atenție : 411 nu răspunde la apel! Poate din lipsa semnalului în acea zonă muntoasă. Într-o astfel de situație ești capabil, din disperare, să juri că vei da « oricât », pentru câțiva litri de benzină. Se apropia noaptea. Nu știu dacă motivul a fost credința noastră în Dumnezeu, energia pozitivă care ne anima în orice împrejurare sau norocul, dar am beneficiat de un ajutor nesperat. Doi camionagii singuratici au

apărut, ca prin miracol, în incinta pustie a stației de benzină închise, aflată în mijlocul munților, acolo unde noi așteptam neputincioși, din lipsa unei informații esențiale privind programul de funcționare din zonă. Rezervele lor nu le permiteau să ne depaneze până în Jasper, dar ne-au transferat o cantitate de benzină care să ne scoată, temporar, din impas.

Am urmat cu sfîntenie indicațiile de a ajunge la un localnic unde, spuneau ei, vom găsi ajutor. Am constatat căt de mică este lumea, localnicul fiind omulețul care taxa intrarea în parc și, pe deasupra, quebecos. Am uitat toate resentimentele pe care le nutream împotriva lui, pentru taxa percepută și i-am devenit recunoscători, pe loc. Ajutorul lui ne-a permis să continuăm drumul spre Jasper.

Jasper - localitate turistică, aflată în parcul național cu același nume, este situat în vestul provinciei Alberta, la graniță cu Columbia Britanică. Peisajul zonei ne-a alungat instantaneu oboseala acumulată și ne-a convins că înfrățirea omului cu natura nu este iluzorie. Aproape la tot pasul, îți apare câte un mic grup de cerbi și căprioare sau de elani impunători, care nu se sfiesc să pască liniștiți, în văzul automobilistilor, calificarea lor de animale sălbatice neavând parcă nici un corespondent în realitate. Mai mult, am avut surpriza de a vedea un grup de elani, care « percheziționau » de-a dreptul grădina unui proprietar localnic, în plin centrul orașului, la vreme de seară, dând impresia că vor scoate la iveală secrete ascunse. Impozantele animale păreau foarte atrase de gazonul desprimăvărat și înaintau, pas cu pas, spre ușa de intrare în casa omului care, deși își vedea efortul muncii lui și dreptul de proprietate periclitate, achiesa involuntar la această descindere, cu un respect de care și cea mai înverșunată autoritate publică ar fi invidioasă. Nu am intervenit nici noi, evident, copiii mulțumindu-se să constate evenimentul și să conserve, prețios, proba fotografică și filmulețul scurt metraj în cutiuța telefoanelor lor inteligente. Conjugând această experiență cu cea trăită la vederea și explorarea împrejurimilor lacului Maligne, am atins unul din punctele culminante ale călătoriei. Aș fi vrut să cad în genunchi și să mulțumesc cerului că sunt în viață și că am ochi și suflet ca să-mi permită să văd asemenea minuni. Deși privelește te amuțește, ca să fii infimezimal capabilă să exprimi această trăire, în scris, spun doar că lacul este situat la 44 km (27 mi) de Jasper, în sudul orașului. Este accesibil pentru autovehicule. Mici ambarcațiuni se fofilează prin ecluzele de transfer de la Jasper, pe unde este alimentat de râul Maligne și culoarea apei lui este de un verde turcoaz, aproape ireal. Vârfurile muntoase din jur, ghețarii și cascadele Athabaska și Sunwapta, rocile șlefuite de ape și duhul insulei dau impresia unei « garnizoane » de apărare a realului și imaginarului, impusă de natură. Accesul cu telescaunul /telefericul în punctul de observare situat în vârful Muntelui Edith Cavell, (3300 de metri) era închis, dar asta nu te împiedică să vezi, din Jasper sau de la baza de plecare cu telescaunul, micuța construcție din lemn, care părea că se ridică brutal din vârful stâncos, punând la îndoială soliditatea și perenitatea ei.

Din nou, ne desprindem, cu greu, de un loc unde ai dori să stai toată viața și ne îndreptăm spre Vancouver.

Lanțul Munților Stâncosi, ce te însoțesc tot drumul, te fac să trăiești o experiență duală permanentă, un film și o realitate, ești în cuget când vedetă, când umil spectator. Munții îți transmit pur și simplu din « misterul », din « mândria » lor. Te fac să te simți magician, poet, filozof, devii semet și important pentru ca, imediat, să te percepi ca pe o ființă insignifiantă, neputincios și înfricoșat, fiind la discreția totală a naturii și a « ifoselor » ei. Timpul și anotimpurile s-au comprimat, ca într-o poveste magică. Am trăit efectiv succesiunea celor patru anotimpuri

într-un interval de doar 40 km : din zone cu frigul și peisajul specific de iarnă, cu ninsoare și nori negri, urăcioși, am trecut prin zone puțin depresionare, unde primăvara era așa de vizibilă, cu ale sale semne notorii, la fel și vara, pe alocuri, cu un soare și o căldură care te invitau să poposești pe plajele lacurilor decise toate să aibă culoarea verde turcoaz. Interfera, vrând-nevrând, și imaginea toamnei, cu frunze moarte și crengile copacilor încă neînfrunzite, iar aversele de ploaie torențială și frigul făceau iminentă nevoia de a deschide sistemul de încălzire în mașină. Privelește piscurile pietroase și masive, înzăpezite încă, la vremea călătoriei noastre, fără nici cel mai mic brăduț pe ele, înlănțuite ca într-o imagine a unei electrocardiografe, în care pacientul suferă puțin de tahicardie, reprezintă opusul imaginii pe care o aveam despre lanțurile muntoase cunoscute, îndeosebi cele ale Carpaților, unde brazii se avântă până în cele mai semețe vârfuri.

Corolar al acestei privelești mirifice, orașul Vancouver îți apare în drum, invadat și el de acești munți, care abdică numai la țărmul oceanului, pierduți în ape la un moment dat, ca orice lucru care are un sfârșit. Inventivitatea umană fără limite, îi subjugă, însă, în scopul turismului, recreativ și benefic pentru noi, dar probabil perceput ca un afront de către natură. De îndată ce intri în Parcul Capilano, aflat la nord de Vancouver și tranzitat de râul Capilano, ești în plin oraș și ți se pare anormal să constăți că este împânzit de poduri suspendate și de arbori groși ai pădurii tropicale.

Pe foarte scurt, istoria acestor bizare dar, în egală măsură, spectaculare poduri, a început în jurul anului 1860 , când o “fabrică” a fost construită de către primii pionieri europeni care s-au stabilit în zonă, ca să exploateze această pădure tropicală. Acești pionieri din Nordul Vancouver-ului au defrișat părți din pădurea tropicală pentru a-și construi case și a iniția afaceri. Abundența de cherestea, adăpostul, facilități pentru utilități casnice au fost percepute ușor, ca o promisiune de prosperitate, diferită de ceea ce aveau, probabil, în Europa. Exploratori, pionieri și coloniști au fost atrași de Nordul Vancouver(ului). Unul dintre ei a fost George Grant Mackay, care a cumpărat suprafața acestui actual parc, se pare că la un preț derizoriu. În scopul de a trece peste râul Capilano și a avea acces la partea vestică a proprietății sale, a decis să construiască un pod suspendat. Asistat de două persoane, a construit primul Pod suspendat pe care l-a numit Capilano (numele unui mare șef Squamish Kia'palano, care a trăit pe acest domeniu, în prima parte a anului 1800). De-a lungul timpului, numele "Kia'palano" a fost anglicizat în « Capilano ». Podul a fost construit din scânduri de cedru și frânghie de cânepă. Acesta a fost asigurat la ambele capete prin două piloane imense de cedru, îngropate sub pământ. Podul este cunoscut sub numele de “podul care râde”, datorită zgomotului pe care-l face când vântul suflă prin canion. Se pare că avem toți o plăcere nebună să ne « maimuțărăm » tranzitând acest labirint suspendat. Posibil o amintire ancestrală?

Spiritul aventurier ne-a îndemnat la plimbări și explorări în Parcul Național Vancouver, situat în vestul insulei, precum și în Parc Stanely Vancouver și Grouse Mountain. În cel din urmă, preferând urcarea cu telefericul în locul drumeției, am imortalizat, efectiv pe retină, panorama orașului și a oceanului, de la țărm spre orizont, anesteziați mental până în momentul întâlnirii noastre cu urșii grizzly, prizonieri acolo, pe viață, pentru divertismentul turiștilor.

Acest amestec neobișnuit de « ingrediente » naturale, subjugate turistic cum am mai spus, m-au pus în situația de a reflecta la cum și de ce, Dumnezeu a făcut și lăsat totul într-un singur loc : ocean, lacuri, munți, dealuri, podiș, câmpie, litoral, balene, pești și peștișori de tot felul, urși, elani, cerbi, căprioare, lupi, păsări și lista poate continua cât mai am suflu.

ANUNȚURILE COMUNITĂȚII

Grupaj realizat de Victor Roșca

NOTĂ: Toate activitățile care se desfășoară la Sala Parohială „Pr. Petre Popescu” sunt suportate financiar de Biserica Ortodoxă Română „Buna Vestire” din Montreal, proprietara imobilului

**Biblioteca „Mihai Eminescu” a
Bisericii „Buna Vestire”**

Biblioteca este deschisă:

- marțea și joia între orele 11:00 – 13:00, de pr. Liviu Alexandrescu, și
- duminica între orele 11:30- 13:00.

Biblioteca dispune de 20.000 de volume dintre care circa 5.000 în limba română și circa 15.000 în limbile franceză și engleză.

**Școala duminicală
pentru copii
a Bisericii Buna Vestire**

Copii sunt în vacanță.

Abonamente

Vă rugăm să vă abonați pentru susținerea revistei. Costul anual este de 25\$.

1. Dreptul de a reproduce și de a difuza din revista „Candela de Montre-al” este rezervat numai redacției.

2. De conținutul articolelor din revistă este răspunzător autorul.

* Candela pe internet:
pages.infinit.net/romanblt/ sau
bunavestire.ca/revista-candela

Lansare de carte

Duminică, 11 octombrie, între 14h00 și 17h00, Asociația Scriitorilor de Limbă Română din Quebec (ASLRQ) în parteneriat cu Asociația Culturală Română din Montreal organizează o lansare de carte a scriitoarei și poetei Flavia Cosma, Directoarea Festivalului Internațional de Poezie de la Val-David. Vor fi prezentate cartile:

- *"Salbaticiuni și umbre"* - aparuta la **Editura Ars Longas în septembrie 2015.**

- *"Liniste divina"* - volum de poezii bilingv, în română și albaneză **aparut la Editura Amanda Verlag din Bucuresti, în iunie 2015**

- *"Griffures sur le miroir"* - aparuta la Edition du Cygne, Paris, septembrie 2015.

- *"Aranazos sobre la faz del Estejo"* - aparuta la Editura Torremozas, Madrid, Spania.

Ultimele doua carti fiind traduse dupa volumul de poezii *"Zgarieturi pe fata oglinzii"* al autoarei.

Lansarea va avea loc **Duminica 11 octombrie**, de la 14h00 la 17h00, la Centrul Comunitar din Cotes-des-Neiges (6767 Cotes-des-Neiges blvd.), etaj

**Programul
Slujbelor religioase**

În fiecare duminică și în zilele de sărbătoare marcate cu roșu în calendarul creștin:

- Orele 9:30 – Utrenia;
- Orele 10:30 – Sfânta Liturghie.

În fiecare vineri la orele 18:00 se oficiază Slujba Acatistului și Taina Spovedaniei.

Sărbători religioase

- Luni 20 iulie, Sfântul Proroc Ilie Tesviteanu
- Joi 6 august, Schimbarea la fașă a Domnului;
- Sâmbătă 15 august, Adormirea maicii domnului;
- Sâmbătă 29 august, Tăierea capului Sf. Proroc Ioan Botezătorul;
- Marți 8 septembrie, Nașterea Maicii Domnului.

Servicii religioase

Anul	Botezuri	Cuninii	Înmormântări
2009	113	19	9
2010	124	17	4
2011	128	19	4
2012	101	15	4
2013	121	25	10
2014	129	18	4
Total	716	113	35

**Lansare de carte
Asociația Culturală Română
Montréal**
Marius Finca

Am plăcerea să vă invit să participați la lansarea cărții intitulată **Românii în „Mileniul de întuneric” sec. III-XIV.**

Prin această lucrare îmi aduc modesta mea contribuție la deslușirea unor pagini ale trecutului poporului nostru într-o perioadă mai puțin cunoscută și documentată. Pun la dispoziția cititorului o serie de documente, unele inedite, altele mai puțin cunoscute din această perioadă, în încercarea de a restitui o parte din istoria poporului nostru. De asemenea contribuția și rolul neamului românesc la istoria și cultura europeană și mondială.

Evenimentul va avea loc **sâmbătă 19 septembrie 2015, începând cu orele 16:30** la Centrul Comunitar Côte-des-Neiges, 6767 chemin de la Côte-des-Neiges, H3S2T6, sala 602.I

**Să ne cunoaștem
profesioniștii din comunitate**

Me CEZAR CATALIN MIHAI

Avocat

5497A, Ave Victoria,

Bureau 104, Montréal

(Québec) H3W 2P9

Tel. : 514-341-5330

Fax: 514-341-8626

– Imigrație

– Drept matrimonial (separări, divorțuri, garda copiilor, pensii alimentare, litigii testamentare, omologări testamentare etc.)

– Drept imobiliar (defecte ascunse de construcție ori vicii de sol; recuperarea comisiunelor datorate agenților imobiliari)

– Régie du logement

VIOLETA PÎRVU

Courtierre immobilier agréé

333 Champagne, St-Eustache J7P 2H4

Cell: (514) 567-4619

Courriel: info@violeta.ca

**Cele mai bune condiții pentru clienții
români la www.violeta.ca**

Oana Maria K. Oprut 7 ans

Oana Maria K. Oprut est une fillette âgée de 7 ans avec une passion pour les Arts Martiaux. À l'âge de 3 ans elle a commence à pratiquer sa discipline avec ses parents, Liliana et Ioan Oprut. Avec sa persévérance et son ambition pour de meilleures résultats, Oana Maria a accompli quelque chose que pas tous les enfants de son âge sont capables de faire. Elle a gagné la première place au championnat Canadien d'Arts Martiaux. De plus, cet automne, elle affrontera les meilleurs athlètes dans une compétition internationale en Espagne. Réalisons son rêve! Si vous voulez faire des dons ou sponsorisez Oana Maria, s'il vous plait contactez Valentin Cimpan par téléphone au (514) 385-8284 ou par courriel électronique à l'adresse suivante valentin@telecomcti.com

Les utilisateurs de iPhone et Android peuvent faire une donation sécuritaire et sans frais en utilisant l'application payso au numéro de téléphone (514) 386-8284

APARIȚII EDITORIALE (SCRIITORI CANADIENI)

**Lia RUSE –
SUB CERUL ARMONIEI**

Volumul de poezii *Sub cerul armoniei* al binecunoscutei poete Lia Ruse, apărut la Editura Singur din Târgoviște, se înscrie în poezia română contemporană ca un frumos joc de balans între lumini și umbre, născut dintr-o observație fină a armoniei spre care tind sentimentele autoarei. Astfel, cititorii se îmbarcă într-un voiaj plin de suplețe și spirit, redescoperind prin această lectură *Regula de Aur* a armoniei, în versuri.

Majoritatea poeziilor sunt scrise în 2015. Lia Ruse este o poetă lirică, cu un profund înțeles al naturii mamă, căreia îi răspunde prin diferite ipostaze sufletești, într-un joc de lumini și umbre, pe care orientalii l-ar numi Yin și Yang, dar pe care poeta noastră îl percepe prin prisma dragostei în relație cu lumea înconjurătoare. Chiar și felul în care sunt aranjate poeziile stimulează acest efect de lumini și umbre, întrucât cele patru anotimpuri prin care ne poartă cartea nu sunt împărțite pe capitole, ci, într-un fel jucăuș, poeziile de iarnă și toamnă se amestecă printre poeziile de vară și primăvară. Astfel, pentru cititor, devine important jocul cuvintelor, rima, imaginile generate, lirismul, mai presus decât ceea ce ar putea fi o poveste lineară în timp, a trecerii de la un anotimp la altul.

Eva HALUS**Liuba SÂRBU –
OARE LUNA ARE CASĂ?**

Poezia pentru copii a Liubei Sârbu este una întrebătoare.

Adică te provoacă să nu fii nepăsător într-o lume despre care ai crede că-ți aparține doar ție, deși ea poate fi a tuturor celor care știu să răspundă la întrebările unui poet. Acestea, din cartea-întrebare "Oare Luna are casă?", nu sunt decât glasul unui suflet răsărit din prea multa aspirație spre Lumină.

Altfel spus, sufletul poetului răzbate tumultuos spre alții, mai corect spus: izbucnește, doar atunci când nu se mai poate spune pe sine doar sieși, ci are menirea predestinată de a se rosti--rostui și altora. Astfel, încărcat de Lumină, sufletul să-i înlumineze și pe condrumați.

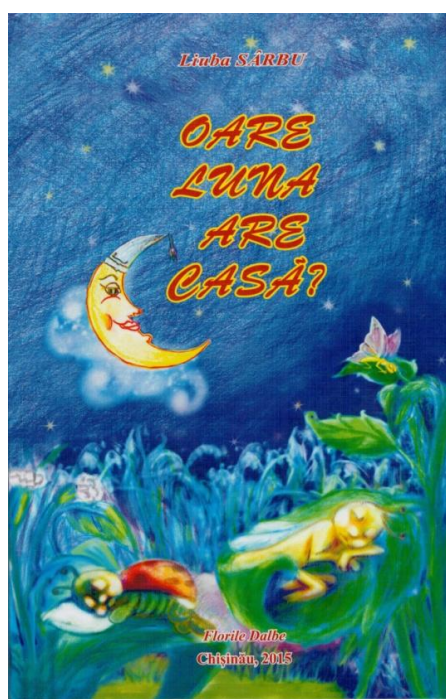
Spunerea glasului poetic al Liubei Sârbu înseamnă și supunere Glasului Divin.

Grație căruia cele transmise poetului să fie, la rîndul lor, transmise mult mai departe, încât cineva să ajungă-ntr-o zi să confunde un snop de poeme cu niște mărgăritare de Leac, fără preț.

Altfel spus, cu o tămadă venită de unde nici nu te gândeai.

Traian VASILCĂU

(Personalitate marcantă și controversată
în viața culturală a Basarabiei)

**Marius FINCA –
ROMÂNII ÎN MILENIUL
DE ÎNTUNEREC**

Motto: „Bezna minții a acoperit acum întreaga rasă umană”. Hierophant Nestorius

Este o lucrare care aduce câteva clarificări din tumultosul Ev Mediu românesc, numit și „mileniul de întuneric” (sec. III-XIV) în care informațiile despre strămoșii noștri sunt foarte sumare, iar cele scoase la iveală sunt interpretate în mod eronat (sau intenționat eronat), tocmai de cei ce ar trebui să vegheze la apărarea adevărului. Numărul celor care s-a dedicat acestei cauze a restabilirii adevărului a crescut în ultimele două decenii, implicit și numărul studiilor dar și calitatea lor. În acest spirit au apărut mai multe lucrări care au tratat subiectul în mod diferit de punctul de vedere „oficial”. Lucrarea este structurată în trei părți.

Partea I, **Geții în Europa**, se referă la istoria și faptele celor plecați din baștina străbună.

Partea a II-a, **Basileia ton Romaion**, tradus din grecește prin **Imperiul Romanilor**, sau, pe scurt **Romania**, se referă la elementele geto-daco-traco-ilire, ce pot fi numite cu un cuvânt - **arimine Imperial al Daciei**.

Partea a III-a, **Românii de la retragerea aureliană la înființarea statelor medievale Valahia și Moldova**, este, firesc și cea mai voluminoasă. Așa-zisa lipsă de documente se dovedește mai degrabă o prejudecată.

